

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

2023 YILI SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Kasım 2024

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	11
3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	12
4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	12
5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	12
6. DENETİM GÖRÜŞÜ.....	13
7. DENETİM BULGULARI.....	14
8. EKLER.....	93

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Teşkilat Şeması	4
Tablo 2: Personel Durumu	4
Tablo 3: 2023 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu	5
Tablo 4: 2023 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu	6
Tablo 5: 2023 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu.....	6
Tablo 6: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri.....	7
Tablo 7: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri.....	8
Tablo 8: Belediyenin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler	9
Tablo 9:Belediye Şirketlerinin Hissedarı Olduğu Şirketler	9
Tablo 10: Hatalı Amortismanlar Tablosu.....	15
Tablo 11:Tahsis Verilen Varlıkların Listesi.....	17
Tablo 12: 2023 Yılı Personel Takip Siteminde Kart Okutulmayan Personel ve Gün Sayısı... 22	
Tablo 13: Stadyum Kira Sözleşmeleri	27
Tablo 14: Şirketlere Aktarılan Sermaye Tutarlarına İlişkin Bilgiler.....	38
Tablo 15: Doğrudan Temin ve Pazarlık Usulü ile Yapılan Alımlarda Ödenek Sınırı Aşımı... 50	
Tablo 16: Projesi Olmadan İhale Edilen Yapım İşleri	52

KISALTMALAR

AŞ	:Anonim Şirket
BVAS	:Birleşik Veri Aktarım Sistemi
EKAP	:Elektronik Kamu Alımları Platformu
HGS	:Hızlı Geçiş Sistemi
KHK	:Kanun Hükmünde Kararname
OSB	:Organize Sanayi Bölgesi
PTT	:Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü
SGK	:Sosyal Güvenlik Kurumu
UKOME	:Ulaşım Koordinasyon Merkezi
YİĞŞ	:Yapım İşleri Genel Şartnamesi

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Maddi Duran Varlıklar Amortisman İşlemlerinde Hatalar Bulunması
2. Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Taşınmazlara İlişkin Muhasebe Kayıtlarının Fiili Durumu Yansıtması

B. Diğer Bulgular

1. Engelli Personel Çalıştırma Zorunluluğuna Uyulmaması
2. Belediye Gelir Kalemlerinden Bazılarına İlişkin Tahakkuk Tahsilat Oranlarının Düşük Olması
3. Şehirlerarası Otobüs Terminali Giriş ve Çıkış İşlemlerinde Kullanılan HGS Sisteminde Aksaklıkların Bulunması
4. Personel Kartlarının Personel Takip Sistemine Okutulmaması
5. Kuruma ait Taşınmazların Yönetiminde ve Satışlarına Yönelik Bedellerin Tahsilatında Mevzuat Hükümlerine Uyulmaması
6. Profesyonel Spor Kulübüne Dolaylı Olarak Kaynak Aktarılması
7. Süresinde Kapatılmayan Avans ve Kredilerin Olması
8. Kurum Hizmet Araçlarının Görevlendirme Yazısı Olmadan Tatil Günlerinde Kullanılması
9. Akaryakıt İstasyonlarında Mevzuatın Öngördüğü Şekilde Düzenli Denetimin Yapılmaması
10. İnşaat Yıkıntı Atıklarının Bertaraf İşlemlerinin Yapılmaması
11. Tehlikeli Atık Sınıfındaki İnert Atıkların Depolanması
12. Belli Süreyi Gerektiren Mal, Hizmet ve Yapım İşleri Kapsamındaki Doğrudan Temin Alımlarında Sözleşme İmzalanmaması
13. Zarar Eden Belediye Şirketlerine Sermaye Artırımı Yoluyla Sürekli Kaynak Aktarılması
14. Taşınır Kayıt ve İşlemlerinde Hatalı Uygulamaların Olması

15. Hurda Niteliğindeki Varlıkların Satışının Zamanında Yapılmaması
16. Elektronik Ortamda Gönderilmesi Gereken Verilerin Zamanında Sayıştaya Gönderilmemesi
17. Taşınmazların Cins Tashihi İşlemlerinin Tamamlanmaması
18. Kurumun Mülkiyetindeki Bazı Yapıların Yapı Kullanma İzin Belgelerinin Bulunmaması
19. Yeni Birim Fiyat Analizlerinde Ticaret ve/veya Sanayi Odasınca Onaylanmamış Faturaların Yerel Rayiç Olarak Kullanılması
20. Parasal Limitler Dâhilinde Yapılan Mal ve Hizmet Alımlarında, Bütçeye Konulan Ödeneğin %10'unun Kamu İhale Kurulunun Uygun Görüşü Alınmadan Aşılması
21. Bazı Yapım İşlerinin İhale ve Uygulama Aşamalarında Mevzuata Aykırılıklar Bulunması
22. Belediye Adına Tescil Edilmiş Taşıtlar ile Belediyenin Envanter Kayıtlarında Yer Alan Taşıtlar Arasında Uyumsuzluk Olması
23. Büyükşehir Belediyesi Tarafından Verilmesi Gereken Alışveriş Merkezi İşletme Ruhsatının İlçe Belediyesi Tarafından Verilmesi
24. İlan ve Reklam Vergisi Beyannamelerinin Denetim ve Kontrollerinin Yapılmaması
25. Belediye Alacaklarının Zamanaşımına Uğratılması
26. Kent Mobilyaları Kira Sözleşmesi Kapsamındaki İş İçin İhale Yapılarak Harcama Yapılması
27. Kurum Tarafından Kiraya Verilen Bazı İşyerlerinin İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Olmadan Faaliyet Göstermesi
28. Sözleşme Yükümlülüğünü Yerine Getirmeyen Kiracılara Mevzuatında ve Kira Sözleşmelerinde Öngörülen Yaptırımların Uygulanmaması
29. Belediye Mülkiyetinde Bulunan Taşınmazların Dernek ve Vakıflara Tahsis Edilmesi ve Bazı Dernek ve Vakıflara Ait Elektrik, Su, Doğalgaz ve İnternet Faturaları İle Kira Giderlerinin Belediye Bütçesinden Karşılanması
30. Belediye Tarafından İdare Edilen Toptancı Halinin Mevzuata Uygun Yönetilmemesi

31. Birinci Sınıf Gayrisihhî Müesseselere Dahil Edilen Üretim Tesislerine İlişkin Tespit, Denetim ve Ruhsatlandırma Çalışmalarının Başlatılmaması
32. İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Tehlike Oluşturan Hususlarla İlgili Gerekli Önlemlerin Alınmaması
33. M Plakalı Ticari Minibüs Hatlarının Mevzuata Aykırı Şekilde Verilmesi
34. Servis Plakalarının İl Trafik Komisyonu Kararı ve İlçe Belediye Meclis Kararları Doğrultusunda İhalesiz ve Süresiz Verilmesi
35. Taksi Plakalarının Mevzuata Aykırı Şekilde Verilmesi
36. Tarımsal Destekleme Kapsamında Verilen Tohum ve Fidanların Denetimlerinin Eksik Yapılması
37. Toptancı Halinde İşletmelere Kesilen Cezaların Hukuki Dayanağının Hatalı Olması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Belediyeler, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 127'nci maddesinde, belediye halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları seçimlerle oluşturulan kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmıştır. Belediyelerin kuruluş, görev ve yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği Anayasa'da hüküm altına alınmıştır.

Konya Büyükşehir Belediyesi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde yer alan sınıflandırma çerçevesinde genel yönetim kapsamında yer almakta olup faaliyetlerini 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun verdiği görev, yetki, imtiyaz ve sorumluluklar çerçevesinde yürütmektedir.

Büyükşehir Belediyesinin temel mevzuatı 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu olup bu Kanun'da kurumun görev, yetki, imtiyaz ve sorumlulukları ile organları, teşkilatı, bütçe ve denetimi gibi temel hususlar düzenlenmektedir. Bununla birlikte görev, yetki, imtiyaz ve sorumlulukları 5393 sayılı Belediye Kanunu ile diğer ilgili kanun ve yönetmeliklerde de düzenlenmiştir.

5216 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinde, büyükşehir belediyelerinin ve büyükşehir ilçe belediyelerinin görev ve yetkileri ayrıntılı bir şekilde sayılmıştır. Söz konusu görev ve yetkiler genel olarak 5393 sayılı Kanun'da belirtilen görev ve yetkilerin paylaşımı şeklindedir. Büyükşehir belediyelerinin, kendi sınırları içerisinde yer alan ilçe belediyelerinin imar uygulamalarını denetleme yetkisi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri hakkında 5393 sayılı Kanun'da yer verilen yetki, imtiyaz ve muafiyetlerin geçerli olduğu da mezkûr Kanun'da belirtilmiştir.

5216 sayılı Kanun'un 8 ve 9'uncu maddesinde belirtilen altyapı ve ulaşım hizmetleri büyükşehir belediyelerinin sorumluluğu altındadır.

5393 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinde, belediyelerin mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; kentsel altyapı, çevre sağlığı, temizlik, katı atık, zabıta, itfaiye, mezarlıklar, park ve yeşil alanlar, konut, kültür ve sanat, öğrenci yurtları, sosyal hizmetler, nikâh ve benzeri hizmetleri yapacağı veya yaptıracığı bunun yanı sıra devlet okullarının ve mabetlerin tüm

ihtiyaçlarını karşılayabileceği, sağlıkla ilgili tesisler açabileceği, sporu teşvik edebileceği ve gıda bankacılığı yapabileceği hüküm altına alınmıştır.

5393 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinde; belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak, yönetmelik çıkarmak, belediye gelirlerini tahsil etmek, temiz su atık su tesisleri kurup işletmek, ulaşım hizmetlerini görmek, ticari hayata katkı sağlamak gibi yetki ve imtiyazlar sayılmıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumluluk alanları genişletilerek; büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasındaki ilişkiler ve hizmetlerin yerine getirilmesi noktasında düzenleyici, bağlayıcı karar alma yetkisi verilmiştir.

Merkezi idarenin, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla mahalli idareler üzerinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu Anayasa'da hüküm altına alınmıştır. Bu idari vesayet yetkisi denetim ve soruşturma konularında İçişleri Bakanlığı tarafından, yönetsel konularda ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından kullanılmaktadır.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ile müdürlüklerden oluşur.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'na uygun olarak Belediye'nin organları Büyükşehir Belediye Meclisi, Büyükşehir Belediye Encümeni ve Büyükşehir Belediye Başkanı'ndan oluşmaktadır.

Büyükşehir Belediye Meclisi, belediyenin karar organıdır. Büyükşehir Belediye başkanı, Büyükşehir Belediye Meclisinin başkanıdır. Büyükşehir Belediye Meclisi (130 meclis üyesi + 1 belediye başkanı) 131 üyeden oluşmaktadır.

Büyükşehir belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği

beş üyeden oluşmaktadır.

Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi Büyükşehir meclis kararı ile olur.

Büyükşehir belediyesinde hizmetlerin yürütülmesi belediye başkanı adına onun direktifi ve sorumluluğu altında mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik plânına ve yıllık programlarına uygun olarak genel sekreter ve yardımcıları tarafından sağlanır.

Belediyesi personeli belediye başkanı tarafından atanır. Personelden müdür ve üstü unvanlı olanlar ilk toplantıda belediye meclisinin bilgisine sunulur.

Genel sekreter, belediye başkanının teklifi üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı tarafından atanır.

Belediye teşkilatı; Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcıları ile Özel Kalem Müdürlüğü, Teftiş Kurulu Başkanlığı, Mali Hizmetler Dairesi Başkanlığı, Fen İşleri Dairesi Başkanlığı, Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı, İtfaiye Dairesi Başkanlığı, Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı, Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı, Zabıta Dairesi Başkanlığı, İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı, Ulaşım Dairesi Başkanlığı, İç Denetim Birimi, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Emlak Yönetimi Dairesi Başkanlığı, Yazı İşleri ve Kararlar Dairesi Başkanlığı, Genel Sekreterlik, Yapı Kontrol Dairesi Başkanlığı, Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Afet İşleri Dairesi Başkanlığı, İlçe Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Dairesi Başkanlıklarından oluşmaktadır.

Konya Büyükşehir Belediyesinin teşkilat yapısında toplam 28 adet birim bulunmakta olup, doğrudan Başkana bağlı 6 adet başkanlık belirlenmiştir. Bunlar; Genel Sekreterlik, Özel Kalem Müdürlüğü, Teftiş Kurulu Başkanlığı, Yazı İşleri ve Kararlar Dairesi Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği ve İç Denetim Birimi'dir. Belediyenin 22 adet hizmet birimi, alan ve amaçlarına göre ilgili Genel Sekreter Yardımcılarına bağlıdır. Konya Büyükşehir Belediyesi, teşkilât yapısına ait hiyerarşik sistem bünyesindeki görevler ve personele ilişkin bilgiler aşağıda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Teşkilat Şeması

Başkanlık Makamına Bağlı Birimler	Genel Sekreter Yardımcısı (Şükrü KOYUNCU)	Genel Sekreter Yardımcısı (MUSTAFA YAZLIK)	Genel Sekreter Yardımcısı (Ahmet Furkan KUŞDEMİR)
Genel Sekreterlik	Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı	Afet İşleri Dairesi Başkanlığı	Emlak Yönetimi Dairesi Başkanlığı
Özel Kalem Müdürlüğü	Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı	Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı	İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı
Teftiş Kurulu Başkanlığı	Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı	Fen İşleri Dairesi Başkanlığı	Ulaşım Dairesi Başkanlığı
Yazı İşleri ve Kararlar Dairesi Başkanlığı	Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı	İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Dairesi Başkanlığı	Yapı Kontrol Dairesi Başkanlığı
Hukuk Müşavirliği	Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı	İlçe Hizmetleri Dairesi Başkanlığı	
İç Denetim Birimi	İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı	İtfaiye Dairesi Başkanlığı	
	Kültür Ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı	Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı	
	Mali Hizmetler Dairesi Başkanlığı	Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı	
	Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı		
	Zabıta Dairesi Başkanlığı		

Teşkilatlanmada oluşturulan her birim, kendi faaliyet ve görev alanları ile ilgili yönetmeliklerini hazırlayarak, büyükşehir belediye meclisinin onayından geçirerek yürürlüğe koyar ve bu esaslar üzerinden faaliyetlerini sürdürür. İl Belediyesinde çalışan memur 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na; Sözleşmeli Personel 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49. Maddesine ve ilgili diğer mevzuata göre işçiler ise 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına tabi olup tüm personelin sosyal güvenlik işlemleri 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca gerçekleştirilmektedir.

Tablo 2: Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	3788	1333
Sözleşmeli Personel	-	3
Kadrolu İşçi	1448	217
Geçici İşçi	-	-
Toplam	5236	1553
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel	-	7089

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır. Bütçe işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülmektedir.

Bütçe; belediyenin stratejik planına ve performans programına uygun olarak, analitik bütçe sistemine göre belediye başkanı tarafından hazırlanan, mali yıl ve izleyen iki yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösteren, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin veren ve belediye meclisince kabul edilen bir karardır. Bu kapsamda Konya Büyükşehir Belediyesi, faaliyetlerini ilgili mali yılı bütçesi ile verilen ödenekler ile yürütmektedir.

Büyükşehir Belediyesinin 2023 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 3: 2023 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu

E-Kod1	Giderin Türü	Geçen Yılandan Devreden Ödenek (TL)	Bütçe İle Verilen Ödenek (TL)	Eklene / Düşülen Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)	Ertesi Yıla Devreden Ödenek (TL)
01	Personel Giderleri	0,00	557.356.000,00	102.955.083,00	660.311.083,00	659.646.557,02	664.525,98	0,00
02	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	0,00	68.647.000,00	3.102.604,00	71.749.604,00	71.748.065,99	1.538,01	0,00
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	0,00	4.303.931.000,00	2.466.471.542,00	6.770.402.542,00	6.761.027.995,39	9.374.546,61	0,00
04	Faiz Giderleri	0,00	320.000.000,00	507.322.631,00	827.322.631,00	827.322.630,41	0,59	0,00
05	Cari Transferler	0,00	767.904.000,00	167.641.635,00	935.545.635,00	935.542.756,87	2.878,13	0,00
06	Sermaye Giderleri	0,00	8.567.652.000,00	-2.051.422.062,00	6.516.229.938,00	6.487.115.890,19	29.114.047,81	0,00
07	Sermaye Transferleri	0,00	164.500.000,00	109.927.255,00	274.427.255,00	274.427.252,38	2,62	0,00
08	Borç Verme	0,00	100.010.000,00	344.001.312,00	444.011.312,00	444.011.311,15	0,85	0,00
09	Yedek Ödenek	0,00	1.650.000.000,00	-1.650.000.000,00	0	0,00	0,00	0,00
Toplam		0,00	16.500.000.000,00	0,00	16.500.000.000,00	16.460.842.459,40	39.157.540,60	0,00

Konya Büyükşehir Belediyesinin 2023 mali yılı bütçesi ile 16.500.000.000,00 TL'dir. Yıl içinde 16.460.842.459,40 TL Bütçe Gideri yapılmış, 39.157.540,60 TL ödenek iptal edilmiştir.

Büyükşehir Belediyesinin 2023 yılı Bütçesi “(A) Ödenek Cetvelinde” 16.500.000.000,00 TL ödenek, “(B) Gelirlerin Ekonomik Sınıflandırılması” cetvelinde ise 16.500.000.000,00 TL gelir tahmini öngörülmüştür. Gerçekleşen bütçe gideri toplam 16.460.842.459,40 TL ile gerçekleşen bütçe geliri toplam 14.092.795.838,25 TL olarak gerçekleşerek gider ve gelir toplamı arasındaki fark, Finansmanın Ekonomik Sınıflandırılması Cetvelindeki borçlanma ile giderilmiş olup bütçe denkliliği sağlanmıştır.

Tablo 4: 2023 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Başlangıç Bütçesi Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Vergi Gelirleri	45.398.000,00	35.125.237,57	12.006,67	35.113.230,90	77,35
03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	436.512.000,00	955.035.443,59	231.201,59	954.804.242,00	218,73
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	112.029.000,00	256.433.251,65	38.531,06	256.394.720,59	228,86
05- Diğer Gelirler	10.205.128.000,00	8.745.510.503,79	217.624,74	8.745.292.879,05	85,70
06- Sermaye Gelirleri	5.617.927.000,00	3.984.707.302,29	7.365,39	3.984.699.936,90	70,93
08-Alacaklardan Tahsilat	85.006.000,00	116.490.828,81	0	116.490.828,81	137,04
09- Red ve İadeler	2.000.000,00	0	0	0	0
Toplam	16.500.000.000,00	14.093.302.567,70	506.729,45	14.092.795.838,25	85,41

Buna göre 2023 yılında net bütçe geliri % 85,41 seviyesinde gerçekleşmiştir. Vergi gelirleri (%77,35), teşebbüs ve mülkiyet gelirleri (%218,73), Bakanlıklar ve diğer kurumlarla yapılan protokoller kapsamında alınan bağış ve yardımlar sebebiyle (%228,86), diğer gelirler (%85,70), sermaye gelirleri (%70,93), alacaklardan tahsilat (%137,04) olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5: 2023 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe (Başlangıç) Ödeneği (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Personel Giderleri	557.356.000,00	659.646.557,02	118,35
02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	68.647.000,00	71.748.065,99	104,52
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	4.303.931.000,00	6.761.027.995,39	157,09
04- Faiz Gideri	320.000.000,00	827.322.630,41	258,54
05- Cari Transferler	767.904.000,00	935.542.756,87	121,83

06- Sermaye Giderleri	8.567.652.000,00	6.487.115.890,19	75,72
07- Sermaye Transferleri	164.500.000,00	274.427.252,38	166,83
08- Borç Verme	100.010.000,00	444.011.311,15	443,97
09- Yedek Ödenekler	1.650.000.000,00	0	
Toplam	16.500.000.000,00	16.460.842.459,40	99,76

Buna göre 2023 yılında bütçe giderleri % 99,76 seviyesinde gerçekleşmiştir. Personele yapılan zamlardan dolayı personel giderlerinde %18,35, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderlerinde %4,52, enflasyon oranlarında yaşanan artış sebebiyle mal ve hizmet alım giderlerinde %57,09, döviz kurundaki artışlara bağlı olarak faiz giderlerinde %158,54, cari transferlerde %21,83, sermaye transferlerde %66,83, borç vermede ise %343,97 oranında başlangıç bütçesi aşılmıştır. Sermaye giderleri ise yatırım projelerinin nakit yetersizliği sebebiyle gerçekleştirilememesinden kaynaklı olarak başlangıç bütçesinde öngörülen tutarın altında gerçekleşmiştir.

Belediyenin bütçe gelirler ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2022 yılının 2021 yılına, 2023 yılının 2022 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 6: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2021 Yılı (TL) (A)	2022 Yılı (TL) (B)	2023 Yılı (TL) (C)	2022-2021 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2023-2022 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Vergi Gelirleri	14.138.225,69	26.526.978,71	35.125.237,57	87,63	32,41
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	186.586.963,10	311.345.917,36	955.035.443,59	66,86	206,74
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	117.611.943,40	136.270.822,08	256.433.251,65	15,86	88,18
Diğer Gelirler	2.459.940.386,15	4.518.523.185,51	8.745.510.503,79	83,68	93,55
Sermaye Gelirleri	771.761.400,60	2.012.252.738,47	3.984.707.302,29	160,74	98,02
Alacaklardan Tahsilat	27.978.334,21	57.579.146,20	116.490.828,81	105,80	102,31
Toplam	3.578.017.253,15	7.062.498.788,33	14.093.302.567,70	97,39	99,55
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	1.983.896,43	7.489.103,42	506.729,45	277,49	-93,23
Net Toplam	3.576.033.356,72	7.055.009.684,91	14.092.795.838,25	97,29	99,76

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2023 yılında gelirler bir önceki yıla göre 7.037.786.153,34 TL'lik (%99,76) artış göstermiştir. Bu çerçevede; vergi gelirlerinde

8.598.258,86 TL'lik (%32,41), teşebbüs ve mülkiyet gelirleri 643.689.526,23 TL'lik (%206,74), alınan bağış ve yardım ile özel gelirler 120.162.429,57 TL'lik (%88,18), diğer gelirler 4.226.987.318,28 TL'lik (%93,55), sermaye gelirinde 1.972.454.563,82 TL'lik (%98,02), alacaklardan tahsilat 58.911.682,61 TL'lik (%102,31) artışlar toplam artış üzerinde belirleyici olmuştur. Vergi gelirlerine kaynak sağlayan payların ve merkezi idare vergi gelirlerinden alınan payların artması sonucu gelirden büyük oranda artış olduğu anlaşılmakla birlikte, gelir yönetiminde sağlanan başarı da bu artışta etkili olmuştur.

Tablo 7: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri

Bütçe Giderinin Çeşidi	2021 Yılı (TL) (A)	2022 Yılı (TL) (B)	2023 Yılı (TL) (C)	2022-2021 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2023-2022 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Personel Giderleri	184.527.182,95	300.808.867,29	659.646.557,02	63,02	119,29
SGK Devlet Prim Giderleri	29.976.852,40	47.151.714,64	71.748.065,99	57,29	52,16
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.265.122.629,05	3.617.131.919,25	6.761.027.995,39	185,91	86,92
Faiz Giderleri	188.843.324,11	285.695.027,26	827.322.630,41	51,29	189,58
Cari Transferler	239.118.304,80	420.993.493,40	935.542.756,87	76,06	122,22
Sermaye Giderleri	1.090.777.557,09	3.836.962.213,01	6.487.115.890,19	251,76	69,07
Sermaye Transferleri	64.536.507,50	379.445.779,81	274.427.252,38	487,96	-27,68
Borç Verme	117.500.000,00	109.806.345,14	444.011.311,15	-6,55	304,36
Toplam	3.180.402.357,90	8.997.995.359,80	16.460.842.459,40	182,92	82,94

Belediyenin bütçe giderleri toplamı 2023 yılında 2022 yılına göre 7.462.847.099,60 TL (%82,94) artmıştır. Gider kalemleri incelendiğinde; 2023 yılında personel giderlerinin 358.837.689,73 TL (%119,29), sosyal güvenlik kurumlarına devlet prim giderlerinin 24.596.351,35 TL (%52,16) arttığı görülmektedir. Personel harcaması niteliğindeki bu giderlerin artışı personel maaşlarına yapılan yüksek artışlardan kaynaklanmıştır. Artan enflasyon oranları sebebiyle mal alım ve hizmet giderlerinde 3.143.896.076,14 TL'lik (%86,92), cari transferlerde 514.549.263,47 TL'lik (%122,22), sermaye giderlerinde 190.435.162,75 TL'lik (%164), sermaye transferlerinde 2.650.153.677,18 TL'lik (%69,07) ve borç vermede 334.204.966,01 TL'lik (%304,36) artış olmuştur. Faiz giderlerinde 541.627.603,15 TL'lik (%189,58) artış döviz kurundaki artıştan kaynaklanmıştır.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın Belediyenin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2023 yılı Faaliyet Gideri 15.099.756.020,42 TL, Faaliyet Geliri 44.537.246.376,24 TL olup Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ise 29.437.490.355,82 TL

olarak gerçekleşmiştir.

Konya Büyükşehir Belediyesinin doğrudan ve/veya dolaylı hissedarı olduğu şirketler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

Tablo 8: Belediyenin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	Belediyenin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Hisse Oranı (%)
1	Konya Halk Ekmek Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi	280.000.000,00	280.000.000,00	100
2	Konya Organizasyon Turizm Reklam ve Ticaret Anonim Şirketi	5.000.000,00	5.000.000,00	100
3	Konya Şehir Hizmetleri Anonim Şirketi	1.000.000,00	1.000.000,00	100
4	VAM Gayrimenkul İnşaat Anonim Şirketi	50.000,00	50.000,00	100
5	Konbeltaş Konya İnşaat Taşımacılık Hizmet Danışmanlık Park İşletmeciliği ve Elektrik Üretim Anonim Şirketi	700.000.000,00	699.748.140,00	99,96
6	Konya Bilim Teknoloji ve İnovasyon Hizmetleri Sanayi Ticaret Anonim Şirketi	50.000.000,00	47.700.000,00	95,4
7	Konya Zirai Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirketi	60.000.000,00	30.600.000,00	51
8	Konya Sanat Kültür ve Spor Faaliyetleri Sanayii ve Ticaret Anonim Şirketi	30.000.000,00	12.000.000,00	40
9	Enerya Konya Gaz Dağıtım Anonim Şirketi	1.210.750.000,00	121.075.000,00	10
10	İNNO-PARK Konya Teknoloji Geliştirme Bölgesi Yönetici Anonim Şirketi	22.877.300,00	565.000,00	2,47
11	ÇUM-PAŞ Çumra Patates ve Zirai Ürünleri Değerlendirme Sanayi Anonim Şirketi	4.000.000,00	371.975,00	9,3
12	ÇUM-SAN Çumra Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi	908.000,00	25.488,21	2,81
13	BİL-MER-TAŞ Bilecik Mermencilik Sanayi Ticaret İhracat Anonim Şirketi	5.184.000,00	620,44	0,01
14	Karatay İnşaat Temizlik Sağlık Reklam ve Turizm Hizmetleri Anonim Şirketi	50.000.000,00	500,00	0,001

Tablo 9: Belediye Şirketlerinin Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Şirketin Adı	Hissedar Olduğu Şirket	Belediye Şirketinin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Belediye Şirketinin Hisse Oranı (%)
1	Konya Ağaç Park Bahçe ve Peyzaj Hizmetleri Sanayi Ticaret Anonim Şirketi	Konbeltaş Konya İnş.Taş.Hiz.Dan.Park İşt.ve Elekt.Üret A.Ş	40.000.000,00	100
2	Konya Güvenlik Hizmetleri ve Sistemleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi	Konbeltaş Konya İnş.Taş.Hiz.Dan.Park İşt.ve Elekt.Üret A.Ş	50.000,00	100
3	Konya SUKİ Enerji Yatırım Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi	Konbeltaş Konya İnş.Taş.Hiz.Dan.Park İşt.ve Elekt.Üret A.Ş	200.100,00	0,03

4	Konya SUKİ Enerji Yatırım Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi	Konya Halk Ekmek San. ve Tic. A.Ş	200.100,00	0,03
---	--	-----------------------------------	------------	------

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Konya Büyükşehir Belediyesinin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibariyle belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- a) Mizan cetveli
- b) Temel mali tablolar
 - 1) Bilanço
 - 2) Faaliyet sonuçları tablosu
 - 3) Nakit akış tablosu
- c) Diğer mali tablolar
 - 1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu
 - 2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu
 - 7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu

- 8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu
- 9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
- 10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir. İdarede "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir. Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile

disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur. Hassas görevlere ilişkin prosedürler tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik plan zamanında yayımlanmış ve içerik açısından mevzuata uygundur. İdare performans programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır. İdare iç kontrol risklerini tam ve doğru şekilde belirlemiştir. Risklerin değerlendirilmesine yönelik çalışma (*risklerin gerçekleşme ihtimali-olası etkisi belirlenerek önem düzeyine karar verme*) yapılmıştır.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmıştır ve personele duyurulmuştur. İdare tarafından yetki devirleri mevzuata uygun yapılmıştır. İdarede yapılan görevlendirmelerde bunları farklı kişiler arasında dağıtılarak “görevler ayrılığı” ilkesine uyulmuştur. İdarece belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri ve sorumluları belirlenmiştir. Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar’a uygun olarak kurulmuştur. Kamu idaresinin ön mali kontrol yönergesi mevcuttur.

Bilgi ve İletişim Standartları

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmıştır. İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı mevcuttur ve içerik olarak Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği’ne uygundur.

İzleme Standartları

İdarenin tüm birimleri tarafından iç kontrol sistemi yılda en az bir kez değerlendirilmekte ve değerlendirme sonuçları İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kuruluna raporlanmaktadır. Kamu İdaresinde iç denetim birimi kurulmuş olup iç denetçi kadroları dolu değildir. İç denetim biriminin iç kontrol sistemine ilişkin denetim çalışması mevcut değildir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Konya Büyükşehir Belediyesinin 2023 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi

tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Maddi Duran Varlıklar Amortisman İşlemlerinde Hatalar Bulunması

Amortisman tabi bazı maddi duran varlıklar için amortisman ayrılmadığı, bazı maddi duran varlıklar için kayıtlı değerinden fazla amortisman ayrıldığı görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 25 Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubuna ilişkin 187'nci maddesinin (ç) bendinde bir yıldan fazla kullanılabilen ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz kalan maddi duran varlıklar için amortisman ayrılacağı; bu Yönetmelik kapsamındaki kamu idarelerince muhasebe sistemine dahil edilen maddi duran varlıklardan hangilerinin amortisman tabi tutulacağı ve bunlara ilişkin uygulanacak amortisman süre, yöntem ve oranları ile ilgili olarak Maliye Bakanlığınca belirlenen esas ve usullerin uygulanacağı belirtilmiş; “Tutulacak Diğer Defterler” başlıklı 18'inci bölümünün 491'inci maddesinde ise Duran Varlıklar Amortisman Defteri mahalli idareler tarafından tutulacak defterler arasında sayılmıştır.

Maddi duran varlık bedellerinin ekonomik ömrü içerisinde giderleştirilmesi için kullanılan 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı da aynı Yönetmelik'in 202'nci ve 203'üncü maddelerinde açıklanmıştır.

Amortisman ve tükenme payı ayrılmasına ilişkin usul ve esaslar ile uygulanacak amortisman ve tükenme payının süre, yöntem ve oranlarının neler olacağı ise 04.11.2015 tarih ve 29522 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Amortisman ve Tükenme Payları” başlıklı 47 sıra numaralı Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği ile belirlenmiş olup Tebliğ'in 9'uncu maddesinde amortisman tabi her bir varlığın Tebliğ eklerinde (Ek-2) yer alan Duran Varlıklar Amortisman Defterine kaydedileceği belirtilmiştir.

Yapılan incelemeler neticesinde, bazı duran varlıklar için amortisman ayrılmadığı ve kayıtlı değerlerinden fazla amortisman ayrılan varlıklar bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durum 2023 yılı Bilançosunda; ilgili varlıkların ve 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabının hatalı bilgi içermesine sebep olmuştur.

Bu itibarla duran varlıklara ilişkin olarak ilgili mevzuatları doğrultusunda envanter çalışmalarının yapılması ve amortisman tabii olan varlıklar için amortisman tebliğlerine uygun olarak amortisman ayrılması gerekmektedir.

Hatalı amortisman uygulamalarına aşağıdaki tabloda ayrıntılarıyla yer verilmiştir;

Tablo 10: Hatalı Amortismanlar Tablosu

Hesap Kodu	Hesap Adı	Varlıkların Toplam Değeri (TL)	Amortismanların Toplam Değeri (TL)	Fark (TL)
251.16.06	Yolcu Terminalleri (Otogarlar)	-15.022.860,45	10.951.694,79	-25.974.555,24
251.99.00	Diğer Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri	-2.381.971,55	0,00	-2.381.971,55
252.02.01	Ana Okulları	-43.848,60	0,00	-43.848,60
252.04.99	Diğer	5.906.000,00	0,00	5.906.000,00
252.09.99	Diğer	310.467,52	0,00	310.467,52
254.04.01	Lokomotifler ve Elektrikli Trolleybüsler	412.336.167,82	614.222.030,57	-201.885.862,75
256.01.01	Hizmet İmtiyaz Varlıkları Hesabı	1.652.447.522,23	0,00	1.652.447.522,23

BULGU 2: Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Taşınmazlara İlişkin Muhasebe Kayıtlarının Fiili Durumu Yansıtması

Kamu İdaresinin mülkiyetinde olan taşınmazlardan diğer kurum ve kuruluşlara tahsis edilen taşınmazlara ilişkin muhasebe kayıtlarının fiili durumu yansıtmadığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 47'nci maddesinde, kamu idarelerinin, kanunlarında belirtilen kamu hizmetlerini yerine getirmek amacıyla mülkiyetlerindeki taşınmazları birbirlerine tahsis edebileceği hüküm altına alınmıştır. Benzer bir düzenleme 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 75'inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ile belediyelerin kendilerine ait taşınmazları, asli görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak kamu kurum ve kuruluşlarına devredebileceği veya süresi yirmi beş yılı geçmemek üzere tahsis edebileceği şeklinde yapılmıştır.

27.05.2016 tarih ve 29724 mükerrer sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin, maddi duran varlıklar hesap grubuna ilişkin işlemlerin düzenlendiği 187'nci maddesinin 5'inci fıkrasında kamu idaresinin mülkiyetinde olan taşınmazlar, bunlardan diğer kamu idarelerine tahsis edilenler ve kamu idarelerince tahsisli olarak kullanılanlar yardımcı hesaplar itibarıyla izleneceği hüküm altına alınmış, 1, 2, 4 ve 6'ncı fıkraları ile diğer düzenlemeleri yapılırken, 188, 189, 190, 191, 192 ve 193 ve 203'üncü maddelerinde tahsis edilen ve tahsisli kullanılan taşınmazların niteliklerine göre, 250-Arazi varsalar Hesabı, 251-Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı veya 252-Binalar Hesabı'nda, ayrılması gereken amortisman tutarlarının ise T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün Amortisman ve Tükenme Paylarına ilişkin 47 Sıra No.lu Genel Tebliği'nin "Tahsisli Taşınmazların Amortisman İşlemleri" başlıklı 7'nci maddesi gereği tahsisli kullanan idare tarafından 257-Birikmiş Amortismanlar Hesabı'nda, bu hesaplar karşılığında da 500-Net Değer Hesabı'nda izlenmesine yönelik hesap işleyişleri düzenlenmiştir.

Anılan Yönetmelik'e göre 2023 yılı Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planında da ilgili varlık hesapları itibarıyla 02 Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Taşınmazlar, 03 Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar, bu hesaplar karşılığı 500-Net Değer Hesabı itibarıyla da 11 Tahsis Edilen Taşınmazlar, 12 Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar, 13 Tahsis Edilen Taşınmazlar İçin Ayrılmış Amortisman Tutarı şeklinde ikinci düzey alt kodlara yer verilmiştir.

27.04.2015 tarih ve 4167 sayılı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün herhangi bir taşınmazı tahsis eden ve tahsisli kullanan kurumların muhasebe kayıtlarının nasıl yapılması gerektiğini açıklayan yazısının "Tahsis İşleminin Muhasebeleştirilmesi" başlığında, taşınmaz maliki kamu idaresi tarafından tahsis işlemine ilişkin belgeler muhasebe birimine verildiğinde; 500-Net Değer Hesabı'na (11. Tahsis Edilen Taşınmazlar) borç, ilgisine göre 250-Arazi ve Arsalar Hesabı, 251-Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı veya 252-Binalar Hesabı'na (02. Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Taşınmazlar) alacak; varsa taşınmaza ilişkin amortisman tutarları 257-Birikmiş Amortismanlar Hesabı'na borç, 500-Net Değer Hesabı'na (13. Tahsis edilen Taşınmazlar İçin Ayrılmış Amortisman Tutarı) alacak kaydedileceği bu kayıtları ise taşınmazın mülkiyet kayıtlarının bulunduğu muhasebe birimlerinde yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Taşınmazın tahsis edildiği kamu idaresi tarafından tahsis işlemine ilişkin belgeler muhasebe birimine verildiğinde ise ilgisine göre 250-Arazi ve Arsalar Hesabı, 251-Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı veya 252-Binalar Hesabı'na (03. Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar)

borç, 500-Net Değer Hesabı'na (12.Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar) alacak; varsa taşınmaza ilişkin amortisman tutarları 500-Net Değer Hesabı'na (13.Tahsis Edilen Taşınmazlar İçin Ayrılmış Amortisman Tutarı) borç, 257-Birikmiş Amortismanlar Hesabı'na alacak kaydedileceği, bu kayıtların ise taşınmazı tahsisli olarak kullanan idarenin taşınmaza ilişkin harcamalarını muhasebeleştirilen ilgili muhasebe birimlerince yapılacağı belirtilmiştir.

Anılan mevzuat hükümleri gereğince taşınmazların yönetimi ve kontrolü için muhasebenin temel kavramlarından olan tam açıklama kavramı gereği idarelerce tahsis edilen ve tahsisli kullanılan taşınmazlarla ilgili farklı bir kayıt düzeninin bulunduğu ve bu durumdaki taşınmazlarla ilgili yapılacak kayıtların da buna uygun olarak tutulması ve varlıklarının gerçek durumunun mali tablolarda yer almasının sağlanması gerekmektedir.

Yapılan incelemede; taşınmazların muhasebe kayıtlarında olmamasına rağmen tahsis kayıtlarının yapıldığı görülmüştür.

Anılan mevzuat hükümlerine göre muhasebe işlemlerinin yapılmaması; 2023 yılı Bilançosunun ilgili duran varlık hesaplarında ve 500-Net Değer Hesabı'nda hataya neden olmaktadır.

Taşınmazların yönetimi ve kontrolü ile ilgili muhasebe hesaplarının gerçek durumu yansıtabilmesi için idarece tahsisli kullanılan ve tahsis edilen taşınmazlarla ilgili kayıtların yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine uygun olarak tutulması gerekmektedir.

Tablo 11:Tahsis Verilen Varlıkların Listesi

Hesap Kod	Ekod1	Ekod2	Ekod3	Ekod4	Hesap Ad	Mülkiyetindeki Varlıkların Değeri (Ekod1=01)	Tahsis Verilen Varlıkların Değeri (Ekod1=02)
250	1	1	4	0	Tarım Dışı Alanlar	0,00	1.654.146,91
251	1	16	6	0	Yolcu Terminalleri (Otogarlar)	208.518.116,63	223.540.977,08
251	1	99	0	0	Diğer Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri	0,00	2.381.971,55
252	1	1	2	1	Ana Okulları	0,00	43.848,60
252	1	1	2	3	Orta Öğretim Okulları	33.027.908,00	35.686.410,69
252	1	1	2	4	Üniversite, Akademi, Enstitü ve Yüksek Okul Binaları	234.663.276,00	513.364.451,79
252	1	1	3	2	Sağlık Ocakları	164.458,44	649.052,93

252	1	1	4	5	Halk Eğitim Merkezi	0,00	2.598.611,11
252	1	1	4	7	Kütüphaneler	27.681.000,00	60.613.931,51
252	1	1	4	11	İbadet Yerleri	102.646.206,50	200.180.612,52
252	1	2	1	1	Hizmet Binaları	0,00	2.389.132,10
252	1	2	1	99	Diğer	0,00	17.369.144,11
252	1	2	3	4	Hastaneler	0,00	1.791.496,22
252	1	2	9	5	Dükkan ve İşyeri	0,00	8.581.049,79
252	1	4	4	11	İbadet Yerleri	0,00	14.267.114,10

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Engelli Personel Çalıştırma Zorunluluğuna Uyulmaması

Kamu İdaresinde hâlihazırda belli sayıda engelli personel istihdam edildiği ancak mevzuatında belirtilen oranda engelli personel çalıştırma yükümlülüğünün tam olarak yerine getirilmediği görülmüştür.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Engelli personel çalıştırma yükümlülüğü" başlıklı 53'üncü maddesinde; kurum ve kuruluşların bu Kanun'a göre çalıştırdıkları personele ait kadrolarda %3 oranında engelli personel çalıştırmak zorunda olduğu, %3'lük oranın hesabında ilgili kurum veya kuruluşun (yurtdışı teşkilat hariç) toplam dolu kadro sayısının dikkate alınacağı hüküm altına alınmıştır.

657 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesine dayanılarak hazırlanan Engelli Kamu Personel Seçme Sınavı ve Engellilerin Devlet Memurluğuna Alınmaları Hakkında Yönetmelik'in "Kadroların tahsisi" başlıklı 10'uncu maddesinde, engellilerin atanmasına tahsis edilecek kadro sayısının tespitinde, ilgili kamu kurum veya kuruluşunun, yurtdışı teşkilatı hariç, toplam dolu memur kadro sayısının %3'ünün dikkate alınacağı; engellilerin istihdam edileceği uygun münhal kadro bulunmadığı takdirde hizmet gereklerine ve genel hükümlere göre diğer münhal kadrolarda değişiklik yapılarak gerekli kadroların temin edileceği belirtilmiştir.

Yapılan incelemede, İdarede memur kadrolarında istihdam edilen toplam 1334 personel

olduğu, memur olarak çalışan 1334 personelin %3 oranına tekabül eden toplam 40 engelli memur istihdam edilmesi gerekirken, 32 engelli memur çalıştırıldığı tespit edilmiştir.

Bulguda yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca, toplam dolu memur kadro sayısının %3'ü oranında engelli memur istihdamının sağlanması gerekmektedir.

BULGU 2: Belediye Gelir Kalemlerinden Bazılarına İlişkin Tahakkuk Tahsilat Oranlarının Düşük Olması

İdare, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunundan kaynaklanan bazı gelirlerin tahakkuku ve tahsilinde sorunlar yaşamaktadır.

Bazı gelirlerin tahakkuku yeterince yapılamazken, tahakkuku yapılan bazı gelirlerin ise tahsil oranları düşük kalmaktadır. Belediyelerin öz gelirleri hizmetin kalitesi ve devamlılığı açısından çok önemlidir. Vergi gelirleri de öz gelirler içinde önemli bir paya sahiptir. Nitekim On birinci Kalkınma Planında (2019-2023) yerel yönetimlerin mali imkânlarını güçlendirmek için yerel yönetim öz gelirlerinin artırılması planlanmaktadır. Vergi gelirleri ile idari para cezalarının tahakkuk ve tahsilindeki sorunların çözümü öz gelirlerin artmasını sağlayacaktır.

Tahsilat/tahakkuk oranı; idarelerce tahakkuk ettirilen gelirlerin ne kadarının tahsil edilip bütçe gelinine dönüştüğünü, dolayısıyla kamu idarelerinin tahsil kabiliyetini ölçen bir göstergedir. Bu oran, idarenin gelir performansına ilişkin bir ölçüt olarak kabul edilmektedir. İdeal olan, tahakkuk etmiş tüm gelirlerin tahsil edilebilmesidir.

Tahsilat kapasitesi belediyeler için en önemli finansal göstergelerden biridir. Çünkü beklenen gelirlerin tahsil edilememesi idarelerin finansal güçlükler ile karşılaşmalarına yol açabilecektir. Tahsilat/tahakkuk oranlarının düşüklüğü, bu gelirlere ilişkin etkin bir gelir yönetiminin olmadığını göstermektedir.

Bazı gelir kalemlerinde tahsilat/tahakkuk oranının düşük olmasının sebepleri arasında; belediyelerin kendilerinden kaynaklanan sorunlar ile mevzuattan ve diğer kurumlardan kaynaklanan sorunlar gösterilebilir.

Yapılan incelemede; eğlence ve ilan reklam vergilerinin, işgal harcının, tatil günlerinde çalışma ruhsatı harcının, çevre kirliliği önleme gelirlerinin ve ecrimisil gelirlerinin tahsilat oranlarının düşük seviyede gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; ilgili gelir kalemleri itibariyle tahsilat/tahakkuk oranlarında düşüklük olduğu açıktır. Bu orandaki düşüklük sürdürülebilir bir finansal yapının kurulmasında eksikliğe yol açmaktadır. Finansal olarak daha sağlam bir yapının kurulabilmesi için belediyelerin tahsil kapasitelerini yükseltmeye yönelik olarak personel sayısının yeterli hale getirilmesi, e-haciz ve e-tebligat yönteminin uygulanması gibi tüm araçların kullanılması, kurumlar arası veri paylaşımının sağlanması ve uygulayıcı personelin etkin eğitimi gibi unsurların bir bütün halinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

BULGU 3: Şehirlerarası Otobüs Terminali Giriş ve Çıkış İşlemlerinde Kullanılan HGS Sisteminde Aksaklıkların Bulunması

Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından işletilen şehirlerarası otobüs terminalinde kullanılmakta olan Hızlı Geçiş Sisteminden (HGS) elde edilen gelirlerin protokolda belirtilen süreler içinde belediyenin banka hesaplarına aktarılmadığı ve sistemin kullanımında eksiklikler olduğu görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanun'un "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7'inci maddesinde;

"...

1) Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettiirmek veya ruhsat vermek.

... " hükmü yer almaktadır.

Yapılan incelemede: İdare ile Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (PTT) arasında yolcu terminalinin giriş çıkış kayıtlarının tutulması ve ücretlerin tahsil edilmesi için 27.05.2022 tarihinde protokol imzalanmıştır. Protokol maddelerinde giriş çıkış ücretlerinin 30 gün içinde İdarenin banka hesabına yatacağı hüküm altına alınmıştır. Buna ek olarak protokolda işe başlama tarihi ise 27.08.2022 olarak belirlenmiştir. Fakat gerekli kayıtlar incelendiğinde işe başlamanın 11.07.2023 tarihinde gerçekleştiği ve protokole göre 30 gün içinde banka hesabına yatması gereken ücretlerin zamanında ödenmediği görülmüştür. 2023 yılında hesap dökümleri incelenmiş ve idare tarafından alınması gereken tutar 11.001.400,00 TL olmasına rağmen PTT tarafından 5.783.991,85 TL gönderilmiştir.

Kamu idaresi cevabında; tahsilatların gerçekleştiğini ifade etmiş olsa da kanıtlayıcı belge göndermediği ve gecikilen bedeller için yasal faizin tahsiliyle ilgili bilgi sunmamış olup

2023 yılına ilişkin değerlendirmemiz devam etmektedir.

Sonuç olarak, idare protokol şartlarına uymayan PTT ye gerekli uyarıları yaparak protokol hükümlerine göre ücret tahsillerinin zamanında ve eksiksiz olarak yapılması zamanında yapılmayan ücretler için yasal faiziyle tahsil edilmesi gerekmektedir.

BULGU 4: Personel Kartlarının Personel Takip Sistemine Okutulmaması

İdarede çalışan memur ve sürekli işçiler tarafından mesai takibi için kurulan personel takip sistemine personel kartlarının okutulmadığı görülmüştür.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Çekilme" başlıklı 94'üncü maddesinde; Devlet memuru bağlı olduğu kuruma yazılı olarak müracaat etmek suretiyle memurluktan çekilme isteğinde bulunabileceği; mezuniyetsiz veya kurumlarınca kabul edilen mazereti olmaksızın görevin terk edilmesi ve bu terkin kesintisiz 10 gün devam etmesi halinde, yazılı müracaat şartı aranmaksızın, çekilme isteğinde bulunulmuş sayılacağı belirtilmiştir.

Aynı Kanun'un "Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller" başlıklı 125/E-d maddesinde; özürsüz olarak bir yılda toplam 20 gün göreve gelmemek, Devlet memurluğundan çıkarma cezası verilmesini gerektiren hallerden biri olarak hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun "İşverenin haklı nedenle derhal fesih hakkı" başlıklı 25/II-g maddesine göre; işçinin işverenden izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmaksızın ardı ardına iki iş günü veya bir ay içinde iki defa herhangi bir tatil gününden sonraki iş günü, yahut bir ayda üç iş günü işine devam etmemesi halinde, süresi belirli olsun veya olmasın işverenin, iş sözleşmesini sürenin bitiminden önce veya bildirim süresini beklemeeksizin feshedebileceğine hükmedilmiştir.

Yapılan incelemede, İdarede istihdam edilen personelin mesaiye geliş ve mesaiden çıkış takibinin, personel kartlarının elektronik takip sistemine okutulması suretiyle yapılmasından dolayı kart okuyucusu bulunan tüm hizmet birimlerinin entegre edildiği personel takip sistemi üzerinden alınan verilere göre; aşağıdaki tablodan görüleceği üzere İdarede çalışan memurlar ve işçilerin bir kısmı tarafından mesai takibinin yapıldığı sisteme personel kartlarının okutulmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 12: 2023 Yılı Personel Takip Siteminde Kart Okutulmayan Personel ve Gün Sayısı

Personel İstihdam Türü	Dolu Kadro Sayısı	Kart Okutulmayan Personel Sayısı	Kart Okutulmayan Gün Sayısı Aralığı
Memur	1334	308	1 ila 10 gün
		76	11 ila 20 gün
		45	21 ila 50 gün
		33	51 ila 100 gün
		85	100 günden fazla
İşçi	219	19	1 ila 10 gün
		6	11 ila 20 gün
		7	21 ila 50 gün
		4	51 ila 100 gün
		16	100 günden fazla

Personelin bir kısmı tarafından mesai takip sistemine kartların okutulmaması, hangi çalışanın mesai saatlerine uyup uymadığının tespitine imkân vermemektedir. Bu durum, personel maaş veya ücret hesabına esas çalışma sürelerinin tam ve doğru hesaplanamamasına neden olabileceği gibi İdarede mesaiye gelmeden maaş veya ücret alan çalışan olması riskini de ortaya çıkarmaktadır.

Kamu idaresi cevabında, bulgu konusu edilen hususa ilişkin düzeltici işlemlerin yapılacağı ifade edilmiş olsa da denetim dönemine etkisi bulunmamaktadır.

Bu itibarla, İdare tarafından, istihdam edilen personelce mesai saatlerine riayet edildiğinin sağlıklı şekilde kontrolünün sağlanması, izinsiz veya Kurum tarafından kabul edilebilir herhangi bir mazereti olmaksızın göreve gelmeyen personel varsa ilgililer hakkında 657 ve 4857 sayılı Kanunlarda belirtilen yaptırımların uygulanması gerekmektedir.

BULGU 5: Kuruma ait Taşınmazların Yönetiminde ve Satışlarına Yönelik Bedellerin Tahsilatında Mevzuat Hükümlerine Uyulmaması

Konya Büyükşehir Belediye tüzel kişiliğine ait taşınmazların satışına yönelik belediye meclisi tarafından kabul edilen bir yönetmelik bulunmadığı, arsaların satış bedellerinin taksitlendirme suretiyle tahsil edildiği görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Arsa ve konut üretimi" başlıklı 69'uncu maddesinde; belediyenin; düzenli kentleşmeyi sağlamak, beldenin konut, sanayi ve ticaret alanı ihtiyacını karşılamak amacıyla belediye ve mücavir alan sınırları içinde, özel kanunlarına göre korunması gerekli yerler ile tarım arazileri hariç imarlı ve alt yapı arsalar üretmek; konut, toplu konut

yapmak, satmak, kiralamak ve bu amaçlarla arazi satın almak, kamulaştırma yapmak, bu arsaları trampa etmek, bu konuda ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ve bankalarla iş birliği yapmak ve gerektiğinde onlarla ortak projeler gerçekleştirmek yetkisine sahip olduğu, bu amaçla bütçesinden gerekli parayı ayırmak suretiyle işletme tesis edebileceği,

Arsalar hariç üretilen konut ve işyerlerinin satışının 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tâbi olmadığı, bu fıkranın uygulama esaslarının, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hazırlanacak çerçeve yönetmeliğe uygun olarak belediye meclisleri tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

Anılan maddeye dayanılarak hazırlanan Belediyelerin Arsa, Konut ve İş Yeri Üretimi, Tahsisi, Kiralaması ve Satışına Dair Genel Yönetmeliğin “Arsa satışı” başlıklı 14’üncü maddesinde; *“Düzenli kentleşmeyi sağlamak üzere belediye tarafından üretilen arsaların 7’nci madde kapsamı dışında kalanlara satışı 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılır.”* denilmekte olup,

7’nci madde kapsamına bakıldığında ise; dar gelirli, kendisinin, eşinin veya onsekiz yaşından küçük çocuklarının o belediye sınırı içinde konutu veya konut yapmaya müsait arsası bulunmayan, en az bir yıldan beri o belediye sınırları içinde ikâmet ediyor olan, afete maruz kalmış olan, sanayi bölgelerinden nakledileceklerden olan yahut 775 sayılı Gecekondu Kanunu uygulamaları kapsamında hak sahibi olup, gecekondu ıslahı ve tasfiyesi sebebiyle açıkta kalacak olanlar şeklinde kapsam sınırlamasına gidildiği görülmektedir.

“Belediye meclisinin yetkisi” başlıklı 16’ncı maddesinde; belediye meclisinin, dar gelirli tanımına ilişkin miktarı %25’e kadar artırmaya veya düşürmeye; tahsis ve satışlarda alınacak peşinat miktarlarını ve peşin ödemelere uygulanacak indirim oranını, tahsis ve satışlarda uygulanacak taksit süreleri ile vade farkını, yıllık kira artış oranını, satışlarda uygulanacak grup veya meslek indirim oranını belirlemeye; 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun gereğince belirlenen oranı geçmemek üzere gecikme faizini tespit etmeye yetkili olduğu ifade edilmiştir.

“Konut ve işyeri satışı” başlıklı 15’inci maddesinin ödeme planının anlatıldığı (f) bendinde;

“Konut ve işyeri satışlarında alınacak peşinat tutarı, satış bedelinin %50’sinden az olmamak üzere belirlenir. Kalan miktar en çok 2 yıl içerisinde ve belirlenecek plana göre ödenir. Belediye meclis kararı ile tamirat ve imalat niteliğindeki mesleklerin icrası amacıyla,

küçük sanayi siteleri için, belediyelerce yapılan işyerleri, satış bedelinin en az %20'sine kadari peşin, kalan miktarı ise 10 yıl içerisinde ödenmesi şartıyla satılabilir. Bu bent kapsamında yapılan taksitli satışlar için belediye meclisince belirlenecek vade farkı uygulanır. Borcun zamanında ödenmemesi halinde sözleşme hükümlerine göre hareket edilir. Konut ve işyerlerinin satışında banka kredisi ve diğer finansman araçlarından yararlanılabilir.” denilmek suretiyle belediyelerin mülkiyetlerinde bulunan konut ve işyerlerinin satışına ilişkin ödeme planlarının nasıl olması gerektiği konusuna açıklık getirilmiştir.

Anılan Yönetmelik'in "Büyükşehirlerde uygulama" başlıklı 23'üncü maddesinde; **büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde arsa, konut ve işyeri üretilmesi, tahsisi, kiralanması ve satışına ilişkin görev ve yetkilerin 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi hükmünce büyükşehir belediyeleri tarafından yerine getirileceği ifade edilmiş olup,**

"Yönetmelik" başlıklı 24'üncü maddesinde ise; belediyelerin, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmelikler ile bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla arsa, konut ve işyeri üretimi, tahsisi, satışı ve kiralanmasına ilişkin diğer hususları belediye meclisi kararı ile çıkaracakları yönetmelikle düzenleyecekleri hüküm altına alınmıştır.

Devlet İhale Kanunu'nun "Kapsam" başlıklı 1'inci maddesinde "Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işlerinin bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütüleceği belirtilmiş,

"Sözleşme yapılmasında müteahhit veya müşterinin görev ve sorumluluğu" başlıklı 57'nci maddesinde ise; "...Satışlara ilişkin ihalelerde müşterinin aynı süre içinde ihale bedelini ve müşteriye ait bulunan vergi, resim ve harçları yatırması, diğer giderleri ödemesi gerekir.

Bu zorunluluklara uyulmadığı takdirde, protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek kalmaksızın ihale bozulur ve varsa geçici teminat gelir kaydedilir. .” hükmüne yer verilmiştir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; belediyelerin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazlarının, belediye meclisi tarafından karar alınmak suretiyle 2886 sayılı Kanun uyarınca satışının gerçekleştirilebileceği, bununla beraber aynı Kanun uyarınca satışa ilişkin ihalelerde ödemelerin yalnızca peşin olarak yapılabileceği,

Bu bağlamda anılan Yönetmelik'in 7'nci maddesi kapsamı dışında olanlara gerçekleştirilecek arsa satışlarının mevzuat hükmü gereği 2886 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılması gerektiğinden belediyelerin, söz konusu satış bedellerine yönelik taksit uygulama yetkisinin bulunmadığı,

Öte yandan belediyelerin, düzenli kentleşmeyi sağlamak, beldenin konut, sanayi ve ticaret alanı ihtiyacını karşılamak amacıyla 5393 sayılı Kanun'un 69'uncu maddesi kapsamında konut, toplu konut ve iş yeri yapmak ve satmak yetkisine sahip olduğu, bu amaçla üretilen konut ve iş yerlerinin satışının Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmadan yukarıda yer verilen Yönetmelik hükümlerine uygun olarak belediye meclisi tarafından kabul edilecek yönetmelik doğrultusunda yapabileceği anlaşılmaktadır.

Kurum taşınmazları üzerinde yapılan incelemelerde, arsa, konut ve işyeri üretimi, tahsisi, satışı ve kiralanmasına ilişkin yukarıda zikredilen çerçeve Yönetmelik'in 24'üncü maddesi doğrultusunda belediye meclisi tarafından kabul edilen bir yönetmelik bulunmadığı, arsa satışlarına ilişkin 3 yıla kadar taksitlendirmeye gidildiği, ilk taksitin peşinat olarak kabul edilerek sözleşme imzalandığı ayrıca taksitlendirmeye yönelik vade farkı alınmadığı tespit edilmiştir.

Denetim tespiti sonrasında Kamu idaresi tarafından mülkiyeti belediyeye ait taşınmazların satışının 2886 sayılı Kanun kapsamında yapıldığı, söz konusu taşınmazların ihale öncesinde belirlenen muhammen bedellerinin, belediye bünyesinde çalışan SPK lisanslı gayrimenkul değerlendirme uzmanlarınca taşınmaz tespitleri ve değerlendirme raporları hazırlanarak piyasa bedelinin belirlendiği, ayrıca muhammen bedel belirlenirken 2886 sayılı Kanun'un 9 ve 75'inci maddelerine istinaden ilgili ilçe belediyesi veya STK'lardan fiyat araştırması yapıldığı, belirlenen bedelin planlanan taksit süresine göre gelecekteki bedelinin hesaplanmak suretiyle taşınmazın muhammen bedelinin tespitinin yapıldığı, ihale aşamasındaki taksitlendirme işlerinin, katılımcı sayısını artırmak ve belediyenin elde edeceği gelirin artması ile kamu gelirinin artması ve kamu menfaatinin sağlanmasına yönelik olduğu ifade edilmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekirse Belediye Kanunu'nun 1'inci maddesinde; bu Kanun'un amacının, belediyenin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usûl ve esaslarını düzenlemek olduğu ifade edilmiştir.

Kanun koyucu tarafından kamu yararı gözetilerek düzenlenen Belediye Kanun'un 69'uncu maddesinin üçüncü fıkrasında; arsalarla yönelik satışın Devlet İhale Kanunu

kapsamında olduğu açıkça belirtilmiş olup anılan maddeye dayanılarak çıkarılan Belediyelerin Arsa, Konut ve İş Yeri Üretimi, Tahsisi, Kiralaması ve Satışına Dair Genel Yönetmelik'te ise kimlere taksitli taşınmaz satılacağı tahdidi olarak sayılmıştır.

Bu kapsamda anılan Yönetmelik hükümlerinde belirtilen haller dışında belediyenin özel mülkiyetinde bulunan arsaların taksitli olarak satılmasına yönelik işlemler açıkça mevzuata aykırılık teşkil etmek olup belediyenin bu hususta bir takdir yetkisi bulunmamaktadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 8'inci maddesinde, Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu olduğu ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorunda oldukları düzenlenmiştir.

Bu itibarla, yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri doğrultusunda hareket edilmesi, arsaların satışına yönelik taksitlendirme uygulamasının sona erdirilmesi ve taşınmazların yönetimine ilişkin çerçeve Yönetmelik'e uygun olacak şekilde belediye meclisinin kabul edeceği bir yönetmeliğin hazırlanması gerekmektedir.

BULGU 6: Profesyonel Spor Kulübüne Dolaylı Olarak Kaynak Aktarılması

Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından profesyonel spor kulübüne dolaylı olarak kaynak aktarıldığı tespit edilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin görev ve sorumlulukları" başlıklı 14'üncü maddesinin (b) bendinde; amatör spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapabileceği, nakdi yardımlarda bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden belediyeleri için tahakkuk eden miktarın; büyükşehir belediyeleri için binde yedisini, diğer belediyeler için binde on ikisini geçemeyeceği ifade edilmiştir.

"Meclisin görev ve yetkileri" başlıklı 18'inci maddesinin (p) bendine göre belediyelerin, meclis kararı ile ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirebileceği; bu amaçla arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etme yetkisinin olduğu ifade edilmiştir.

Anılan mevzuat hükümleri gereği belediyeler amatör spor kulüplerine kanuni sınırlar çerçevesinde yardımda bulunabilir ancak profesyonel spor kulüplerine aynı veya nakdi herhangi bir yardımda bulunamaz.

Konya Büyükşehir Belediyesi, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile yapmış olduğu 20.04.2011 tarihli protokol ile eski stadyum alanının Belediye'ye devri karşılığında UEFA standartlarına uygun bir stadyum ve çeşitli spor komplekslerinin yapımını üstlenmiştir. Söz konusu stadyumun yapımı 2014 yılında tamamlanmıştır.

Stadyum, 2018 yılına kadar Belediye mülkiyetinde kalmış daha sonra protokol gereği Konya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne devredilmiştir. Devir gerçekleşmesinin akabinde yapılan kira sözleşmesi ile Belediye, stadyumda kiracı konumuna geçmiştir. Kira sözleşmeleri her yıl yenilenmektedir.

Stadyum, mülkiyeti Belediye olduğu dönemde meclis kararları ile profesyonel spor kulübüne tahsis edilmiş olup Belediyenin kiracı konumunda olduğu dönemden itibaren ise stadyum içerisinde yer alan büro, lokanta ve büfe gibi alanlar profesyonel spor kulübüne kiralanmıştır. Ayrıca oynanacak olan futbol müsabakaları için belediye ücret tarife cetvelinde maç başına kullanım ücreti belirlemiştir.

Büyükşehir Belediyesi ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü arasında imzalanan tüm kira sözleşmelerine ait bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 13: Stadyum Kira Sözleşmeleri

Sözleşme Tarihi	Süresi	Kimden Kiralandığı	Sözleşme Bedeli (Kdv Dahil)
26.06.2018	1 yıl	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü	1.021.898,57
30.09.2019	1 yıl	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü	1.362.535,21
30.09.2020	1 yıl	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü	1.613.338,85
30.09.2021	1 yıl	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü	1.815.085,32
04.10.2022	1 yıl	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü	2.404.198,16
04.10.2023	1 yıl	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü	3.510.594,53
		Toplam	11.727.650,64

Buna göre; 2018 ile 2023 yılları arasında imzalanan kiralama sözleşmelerinin Büyükşehir Belediyesine maliyeti 11.727.650,64 TL'dir. Aynı zamanda sözleşmeler gereği stadyum ve müştemilatında son 5 yıl içerisinde yapılan her türlü bakım ve onarımın maliyeti 32.214.063,11 TL'dir.

Belediyenin profesyonel spor kulübü ile stadyum içerisinde yer alan büro, lokanta, büfe ve reklam panoları için imzaladığı kira sözleşmelerine istinaden son 5 yıl içerisinde kiralama ve reklam gelirlerinden elde edilen toplam tutar ise 1.201.960,58 TL'dir.

Ayrıca Belediye tarafından "Süper Lig maç başı ücret" tarifesi; 2014 yılında 5.000 TL, 2019 yılında 2.000 TL ve 2023 yılında 15.000 TL olarak belirlenmiş ancak bu zamana kadar herhangi bir tahakkuk kaydı yapılmamış ve gelir elde edilmemiştir.

Tüm bu gelir ve giderler birlikte değerlendirildiğinde Konya Büyükşehir Belediyesi stadyum kirası ve bakım onarımı için toplam 43.941.713,75 TL gidere katlanmış, buna karşılık 1.201.960,58 TL gelir elde etmiştir. Gelirler ve giderler arasındaki 42.739.753,17 TL fark Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından profesyonel spor kulübüne dolaylı olarak kaynak aktarıldığını göstermektedir.

Kamu idaresi cevabında, Konya Gençlik Spor İl Müdürlüğü ile imzalanan kira sözleşmesi gereği stadyum ve müştemilatının; her türlü bakım ve onarımının belediyece yapılacağı, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) ve Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından ulusal ve uluslararası organizasyonlarda kullanılacağı, dolayısıyla stadyumun sadece bir profesyonel takıma tahsis edilmediği, sözleşmenin ilgili maddeleri gereği TFF'nin talepleri doğrultusunda 2. lig takımlarına, milli takım maçlarına, yerel ve uluslararası sportif faaliyetlere ve kutlamalara tahsis edildiği, Stadyum müştemilatlarının sadece bir kısmının profesyonel spor kulübüne kiralandığı kalan kısımların belediyece depo ve arşiv odası şeklinde kullanıldığı ayrıca profesyonel spor kulübü adına 486.365 TL gelir tahakkuk ettirildiği ifade edilmiştir.

Bulguda eleştirilen husus Stadyumun tek bir spor kulübüne tahsis edilmesi veya stadyumun ve müştemilatının çeşitli organizasyonlarda kullanılması değil, buradan elde edilen gelir ile katlanılan giderler arasında bariz bir orantısızlığın bulunmasıdır.

Bu itibarla, yukarıdaki mevzuat hükümleri ve yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde; yapılan kira sözleşmelerinin profesyonel bir spor kulübüne ayni veya nakdi bir yardım niteliğine dönüştürülmemesi, aksine gelir ve gider dengesini sağlayacak biçimde dizayn edilmesi gerekmektedir.

BULGU 7: Süresinde Kapatılmayan Avans ve Kredilerin Olması

Konya Büyükşehir Belediyesi muhasebe hesap ve kayıtlarının incelenmesi neticesinde, bazı iş avansı ve kredilerin süresinde kapatılmadığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nun 35'inci maddesinde, ön ödemelerde harcanan tutara ilişkin kanıtlayıcı belgelerin, ilgili kanunlarında ayrıca belirtilmemiş olması halinde avanslarda bir ay, kredilerde ise üç ay içinde kapatılması gerektiği, süresi içerisinde mahsup edilmeyen avanslar hakkında 21.07.1953 tarihli ve 6183 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı düzenleme altına alınmıştır.

Anılan Kanun'un 35'inci maddesine dayanılarak çıkarılan Ön Ödeme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 11'inci maddesinde; her mutemedin ön ödemelerden harcadığı tutara ilişkin kanıtlayıcı belgeleri, ilgili kanunlarında ayrıca belirtilmemiş olması halinde avanslarda bir ay, kredilerde ise üç ay içinde muhasebe yetkilisine vermek ve artan tutarı iade ederek hesabını kapatmakla yükümlü olduğu, mutemetlerin işin tamamlanmasından sonra, yukarıdaki bir ve üç aylık sürelerin bitimini beklemeden, son harcama tarihini takip eden üç iş günü içinde ön ödeme artığını iade etmek ve süresinde mahsubunu yaparak hesabını kapatmak zorunda olduğu ifade edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 123'üncü ve 124'üncü maddesinde Ön Ödeme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in mahalli idareler hakkında da uygulanacağı belirtilmektedir. Bu kapsamda ön ödemeler hesap grubuna dair yapılan incelemelerde, avans işlemleri için öngörülen bir ay; kredi işlemleri için öngörülen üç aylık mahsup süresini aşan işlemlerin bulunduğu görülmüştür.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine göre yapılan incelemelerde, Belediye tarafından 2023 yılında mutemetlere verilen avanslardan 45 tanesinin zamanında kapatılmadığı ve bunlardan 29 tanesinin 70 günün üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, mutemetlere verilen iş avans ve kredilerinde mevzuatta belirtilen sürelerde mahsup edilmesi, süresinde mahsup edilemeyen avans ve kredilerin ilgili mutemet adına 140-Kişilerden Alacaklar Hesabına kaydedilerek 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a göre işlem yapılması gerekmektedir.

BULGU 8: Kurum Hizmet Araçlarının Görevlendirme Yazısı Olmadan Tatil Günlerinde Kullanılması

İdareye ait binek araçların herhangi bir görev emri olmaksızın bazı personel tarafından tatil günlerinde ve mesai saatleri dışında kullanıldığı görülmüştür.

237 sayılı Taşıt Kanunu'nun "Kanunun Şümulü" başlıklı 1'nci maddesinde; belediyeler

ve bunların bağlı kuruluşlarına ait araçların bu Kanun kapsamında değerlendirileceği, “Taşıt verilecekler” başlıklı 4’ncü maddesinde ise emirlerine ve zatlarına binek otomobili verilenlerin (1) sayılı cetvelde, makam hizmetlerine tahsis edilen taşıtların (2) sayılı cetvelde gösterildiği belirtilmiştir.

Anılan Kanun’un “Cezalar” başlıklı 16’ncı maddesinde ise bu Kanun’un kapsamına giren taşıtları her ne suretle olursa olsun tahsis olunduğu işin gayrisinde veya şahsî hususlarda kullananlar veya kullanılmasına müsaade edenler için cezai müeyyide öngörülmüştür.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun “Resmî Belge, Araç ve Gereçlerin Yetki Verilen Mahaller Dışına Çıkarılmaması ve İadesi” başlıklı 16’ncı maddesinde, devlet memurlarının görevleri ile ilgili resmi belge, araç ve gereçleri, yetki verilen mahaller dışına çıkaramayacakları, hususi işlerinde kullanamayacakları açıkça ifade edilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, kendisine araç tahsis edilecek kişilerin 237 sayılı Kanun’da çok sınırlı olarak sayıldığı, mezkûr Kanunda belirtilen unvanlar dışında kimsenin emrine ve zatına araç tahsis edilemeyeceği ve hizmet araçlarının tahsis edildiği işin amacı dışında şahsi işlerde kullanılmayacağı, su ve kanalizasyon idarelerinin büyükşehir belediyesine bağlı idare olarak bu yükümlülükleri uyması gerektiği açıkça anlaşılmaktadır.

Araç takip sistemi üzerinden yapılan incelemede, İdarece kiralanan hizmet araçlarının, bazı personeller tarafından tatil günlerinde ve mesai saatleri dışında İdare garajına bırakılmadığı, herhangi bir görevlendirme yazısı olmadan söz konusu günlerde kullanıldığı görülmüştür. Görevlendirme yazısı ya da izni olmadan araçların tatil günleri ve mesai saatleri dışında kullanımları “şahsi kullanım” riskini oluşturmaktadır. Söz konusu husus İdare açısından hem iç kontrol riski hem de kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılmaması sonucunu doğurabilecektir.

Kamu idaresi cevabında; bulguda tespit edilen hususlar doğrultusunda işlemlerin yapılacağı belirtilmiştir.

İdare tarafından edinilen kiralık araçlar mevzuatın izin verdiği ölçüde sadece kamusal amaç ve idare hizmetleri gayesiyle kullanılmalıdır. Söz konusu kullanımlarda da gerekli görevlendirme izinleri alınmalı, bunlara ilişkin kayıtlar kontrol ve denetim amacıyla arşivlenmelidir.

BULGU 9: Akaryakıt İstasyonlarında Mevzuatın Öngördüğü Şekilde Düzenli Denetimin Yapılmaması

İdare tarafından işyeri açma ve çalışma ruhsatına ilişkin işyeri türleri itibarıyla ilgili mevzuatı kapsamında aranan şartlara uyumun tesis edilip edilmediğine ve gerekli şartların faaliyetin devamı süresince korunup korunmadığına yönelik düzenli olarak yapılması gereken denetim faaliyetinin yürütülmediği görülmüştür.

Belediye ve mücavir alan sınırları dâhilinde yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılmayacağı ve çalıştırılmayacağı 10.08.2005 tarih ve 25902 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin “İşyeri açılması” başlıklı 6’ncı maddesi hükmü gereğidir. Adı geçen Yönetmeliğin “İşyerlerinde aranacak genel şartlar” başlıklı 5 inci maddesinde ise işyeri açma ve çalışma ruhsatı başvurusunda bulunan işyerlerinin taşınması zorunlu şartlara yer verilmiştir. Yine söz konusu Yönetmelik hükümleri kapsamında işyeri açma ve çalışma ruhsatı için gerekli belgeleri tamam olan başvuruçulara ruhsatları işyerinin türüne göre aynı gün veya en geç bir hafta içerisinde düzenlenmek zorundadır.

Diğer taraftan beyan üzerine düzenlenen ruhsatlar ilgililerine müktesep hak oluşturmamasının yanında Yönetmelik’in “İşyeri açma ve çalışma ruhsatının kesinleşmesi” başlıklı 13’üncü maddesi gereği ruhsat verilen işyerlerinin, yetkili idareler tarafından ruhsatın verildiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde Yönetmelikte belirtilen şartları taşıyıp taşımadıklarının tespiti amacıyla kontrol edilmesi gerekmektedir. Ayrıca ilgili Yönetmeliğin çeşitli maddelerinde, Gayrisihhi Müessese, Sıhhi Müessese ve Umuma Açık İstirahat ve Eğlence Yeri olarak verilen ruhsatların sıhhat şartlarının uygunluğu veya ruhsata konu faaliyet için gereklilik arz eden belge, rapor vs benzeri yasal zorunlulukların geçerliliği yetkili idare tarafından kontrol edileceği hükümleri mevcuttur.

Ancak, İdare'nin ruhsatlandırma işlemleri, verilen ruhsatlar sonrası yapılan denetimler ve ruhsat alınması için zorunlu olup idare tarafından verilen raporların incelenmesi neticesinde, Yönetmelikte belirtilen bahse konu kontrol mekanizmasının olması gerektiği gibi işletilmediği görülmüştür. Bu kapsamda, İtfaiye Daire Başkanlığından İtfaiye uygunluk raporu alamayan Akaryakıt İstasyonlarının listesi İle Çevre Koruma Kontrol Daire başkanlığında İşyeri açma çalışma ruhsatı bulunan Akaryakıt istasyonlarının listesi karşılaştırılmış olup 49 Akaryakıt İstasyonunun Ruhsat Şartlarını taşımamasına rağmen İşyeri Açma ruhsatı düzenlendiği tespit edilmiştir.

Yönetmelikte belirtilen şartların amacı; ilgili yerlerin, işletimi, bakımı ve kullanımı safhalarında oluşabilecek tehlikenin en aza indirilmesini ve çıkabilecek bir yangın sebebiyle oluşabilecek can ve mal kaybını en aza indirmesini sağlamaktır. Dolayısıyla Yönetmelikte belirtilen yasal müeyyideler kamu güvenliği ile de doğrudan bağlantılıdır.

Yukarıda yer verilen inceleme sonuçlarından da açıkça görüldüğü üzere, İdare'nin Yönetmelik ile kendisine verilen denetim ve inceleme sorumluluğunu titizlikle yerine getirmesi ve gerekmesi halinde Yönetmeliğin 13, 21, 23 maddelerinde belirtilen faaliyetten geçici süreyle men ve ruhsat iptali gibi idari yaptırımların ve Ek 3'üncü maddesinde belirtilen idari para cezalarının uygulanması gerekmektedir. Ayrıca, ilgililerin yalan, yanlış ve yanıltıcı beyanlarının tespiti halinde, söz konusu ilgililer hakkında Yönetmelikte öngörülen kanunî işlemlerin başlatılması, aksi takdirde yine Yönetmelikte açıkça belirtildiği üzere, kontrol görevini yerine getirmeyen yetkili idare görevlileri hakkında kanunî işlem yapılması gerekmektedir.

BULGU 10: İnşaat Yıkıntı Atıklarının Bertaraf İşlemlerinin Yapılmaması

Belediye tarafından işletilen Aslım Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları Depolama Sahasının mevzuatta öngörülen şekilde işletilmediği ve biriken atıkların bertaraf edilmediği görülmüştür.

23.07.2004 tarih ve 25531 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7'inci maddesinin (i) bendinde;

"Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek;

deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.” denilmektedir.

18.03.2004 tarih ve 25406 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği'nin “Belediyelerin görev ve yetkileri” başlıklı 8'inci maddesinde;

“İl belediye mücavir alanı içerisinde il ve ilçe belediyeleri, büyük şehirlerde büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyeleri dışında ise ilçe belediyeleri,

a) Hafriyat toprağı, inşaat/yıkıntı atıkları ile doğal afet atıklarının toplanması, geçici biriktirilmesi, taşınması, geri kazanılması ve bertarafı ile ilgili yönetim planı hazırlamakla,

b) Hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkları geri kazanım tesisleri sahaları ile depolama sahalarını belirlemek, kurmak/kurdurtmak ve işletmek/işlettirmekle,

c) Depolama sahası yerinin seçimi, inşaatı veya işletilmesi sırasında çevre ve insan sağlığını olumsuz etkilemeyecek şekilde gerekli tedbirleri almak veya aldurtmakla,

d) Hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıklarının toplanması, taşınması ve bertaraf bedelini belirlemekle,

e) Hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkları için toplama, taşıma hizmeti verecek firmaların adresleri ve telefon numaraları ile nakliye bedellerini halkın bilgileneceğı şekilde ilan etmekle,

f) Hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıklarının toplanması, geçici biriktirilmesi, taşınması ve bertaraf faaliyetlerini denetlemekle,

g) Belediye sınırları içindeki hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkları geri kazanım tesisleri ile depolama sahalarına izin vermek ve gerektiğinde bu izni iptal etmekle,

h) Toplanan inşaat/yıkıntı atıklarını öncelikle altyapı çalışmalarında kullanmak/kullandırmakla,

...

yükümlüdürler.” denilmektedir.

Anılan mevzuat hükümlerinde büyükşehir belediyelerine hafriyat toprakları ve

inşaat/yıkıntı atıklarının takibi, kontrolü ve bertarafı hususunda görevler verilmiştir.

Yapılan denetimler neticesinde Belediyenin, hafriyat toprağı ve inşaat atıklarının taşınması, biriktirilmesi ile ilgili işlemleri yaptığı fakat bertaraf ile ilgili görevlerini yerine getirmediğı görülmüştür. Konya Büyükşehir Belediyesi Aslım Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları Depolama Sahasına gelen atık miktarları incelendiğinde 2013-2023 yılları arasında 15.484.274,61 ton inşaat/yıkıntı atığı biriktiğı görülmüş olup idare tarafından bertaraf edilmesine ilişkin bir işlem yapılmadığı tespit edilmiştir. İnşaat yıkıntı atıklarının çevreye olası etkileri göz önüne alındığında içerisinde yüksek miktarda asbest olacağı ve bu maddenin insan sağlığını önemli derecede etkileyeceğı düşünülmektedir. Bu nedenle inşaat yıkıntı atıklarının bertaraf edilmesi önem taşımaktadır.

Kamu idaresi cevabında; bulgu konusu hususa ilişkin gerekli işlemlerin yapılacağını belirtmiştir.

Sonuç olarak inşaat yıkıntı atıklarının biriktirilmemesi ve 2013-2023 yılları arasında biriken inşaat yıkıntı atıklarının ise yönetmelik hükümleri doğrultusunda çevreye ve insan sağlığına en az etkiyi bırakacak şekilde bertaraf edilmesi gerekmektedir.

BULGU 11: Tehlikeli Atık Sınıfındaki İnert Atıkların Depolanması

Konya ili sınırları içerisinde bulunan organize sanayi bölgelerinde (OSB) döküm imalatı sonucu ortaya çıkan inert atıkların yönetmelik hükümlerine aykırı olarak depolama sahasında biriktirildiğı görülmüştür.

Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik'in "Lisans başvurusu" başlıklı 11'inci maddesinde;

"(1) Düzenli depolama tesisleri için tesisin bulunduğu belediyeden usulüne göre alınmış izin veya ruhsat üzerine Bakanlıktan lisans alınması zorunludur. Bu amaçla;

Düzenli depolama tesisi kurmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler, öncelikle kuracakları tesisin bu Yönetmelik ve diğer hukuki ve teknik düzenlemelerde istenen şartları yerine getirebileceğini gösterir, mali fizibilitayı de içeren ve Atık Yönetimi Yönetmeliğinde belirtilen atık yönetim planıyla uyumlu olduğunu gösterir raporu, Bakanlığa sunmakla ve uygun görüş almakla yükümlüdür."

Aynı Yönetmelik'in "Atık kabul işlemlerinde uyulması gereken genel kurallar" başlıklı 18'inci maddesinde;

"(1) Düzenli depolama tesislerine atık kabulünde atığa yönelik üç aşamalı kontrol yapılır.

(2) Atığın depolama tesisine kabulünden önce; tesise gönderilmesi planlanan atığın üretildiği kaynakta yapısını ve tüm özelliklerini gösteren bilgiler toplanarak atığın temel özelliklerinin tanımlanması ve nitelendirilmesi zorunludur. Temel özelliklerin tanımlanması; yapılacak testlerin sıklığını belirler."

Hükümleri yer almaktadır.

Atık Yönetimi Yönetmelik'inin "Atık üreticisinin ve atık sahibinin yükümlülükleri" başlıklı 9'uncu maddesinde;

"(1) Atık üreticisi;

a) Atık üretimini en az düzeye indirecek şekilde gerekli tedbirleri almakla,

b) Atıklarını ayrı toplamak ve geçici depolamakla,

c) (Değişik:RG-23/3/2017-30016) Ürettiği atıklara ve atıkların önlenmesi ile azaltılmasına yönelik olarak hazırlamakla yükümlü olduğu atık yönetim planını hazırlayarak il müdürlüğüne sunmakla ve onay almakla,

ç) Ürettiği atıklar için Bakanlıkça belirlenen esaslar doğrultusunda kayıt tutmak ve uygun ambalajlama ve etiketleme yapmakla,

....

m) Atığın niteliğinin belirlenmesi, toplanması, taşınması ve işlenmesi için yapılan harcamaları karşılamakla,

yükümlüdür."

Hükmü yer almaktadır.

Yukarıdaki mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; Belediyenin İnert atıklarının depolanması ve bertarafı ile ilgili sorumluluğu bulunmamakta inert atıkların toplanması ve bertarafı atık üreticisi tarafından lisanslı atık tesislerinde depolanması ve bertaraf

edilmesi gerekmektedir. Bertaraf maliyetleri ise atık üreticisi tarafından karşılanmalıdır.

Aslım Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları Depolama Sahasında bulunan atıklar incelenmiş olup inert (Döküm kumu ve mermer) atıkların bulunduğu tespit edilmiştir. İneratıkların analiz sonuçlarına göre tehlike arz etmesi durumunda lisanslı bertaraf tesislerinde bertaraf etme zorunluluğu olmasına rağmen Aslım Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları Depolama Sahasında depolanmıştır. Belediye tarafından inert atıkların bertarafı mümkün olmayıp bertarafın idare tarafından yapılması ek maliyet doğuracaktır. Aslım Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları Depolama Sahasında toplam 6.015.399,99 ton inert atık bulunmakta ve çevre kirliliğine neden olduğu değerlendirilmektedir.

Kamu idaresi cevabında; bulgu konusu edilen hususa ilişkin analiz raporu olduğunu belirtmiş olsada gerekli kanıtlayıcı belgeleri sunmamış ve bulguda tespit edilen hususlar doğrultusunda gerekli işlemlerin yapılacağını belirtmiştir.

Sonuç olarak, İdarenin Aslım Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları Depolama Sahasına depoladığı inert atıkların atık üreticilerini tespit ederek bertarafı sağlanmalı ve Aslım Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları Depolama Sahasına inert atıkların kabulü yapılmamalıdır.

BULGU 12: Belli Süreyi Gerektiren Mal, Hizmet ve Yapım İşleri Kapsamındaki Doğrudan Temin Alımlarında Sözleşme İmzalanmaması

Kurum tarafından belli bir süreyi gerektiren doğrudan temin yöntemiyle yapılan bazı mal, hizmet alımları ile yapım işlerinin sözleşmeye bağlanması gerektiği halde yüklenicilerle herhangi bir sözleşme imzalanmadığı görülmüştür.

Kamu İhale Genel Tebliği'nin "Doğrudan temine ilişkin açıklamalar" başlıklı 22'nci maddesinin 22.1.1.3 numaralı alt bendinde doğrudan temin yöntemi ile alımı yapılacak malın tesliminin veya hizmetin ya da yapım işinin belli bir süreyi gerektirmesi durumunda, alımın bir sözleşmeye bağlanmasının zorunlu olduğu; bir defada yapılacak alımlarda sözleşme yapılmasının ise idarelerin takdirinde olduğu hüküm altına alınmıştır.

Yapılan incelemede, doğrudan temin yöntemiyle gerçekleştirilen ve belli bir süreyi gerektiren bazı mal, hizmet alımları ile yapım işleri için sözleşme imzalanmadığı tespit edilmiştir. Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından 2023 yılında toplam 152.946.706,56 TL tutarında sözleşme imzalanması gereken alım yapıldığı tespit edilmiştir. Sözleşme

imzalanmayan alımlarda mevzuat hükümlerine göre sözleşme imzalanmamasından dolayı 1.449.934,77 TL damga vergisi tahsilatı yapılmamıştır.

Bu itibarla, işin yapımı, malın teslimi ve hizmetin ifası sırasında yaşanabilecek aksaklıklarda ve hukuksal anlaşmazlıklarda idare açısından hak kaybı oluşmaması için belirli bir süreyi gerektiren mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinde sözleşme düzenlenmesi gerekmektedir.

BULGU 13: Zarar Eden Belediye Şirketlerine Sermaye Artırımı Yoluyla Sürekli Kaynak Aktarılması

Yıllar itibarıyla zarar eden Belediye şirketlerine, zarar etmelerine rağmen sermaye artırımı yoluyla kaynak aktarımı yapılarak kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasının sağlanmadığı görülmüştür.

24.12.2003 tarih ve 25326 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 8'inci maddesinde; her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu olduğu, 11'inci maddesinde; üst yöneticilerin, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımının sağlanmasından, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve bu Kanun'da belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden bakana; mahallî idarelerde ise meclislerine karşı sorumlu olduğu, 68'inci maddesinde de; dış denetimin kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli olarak kullanılıp kullanılmadığının belirlenmesi suretiyle de gerçekleştirileceği hüküm altına alınmıştır.

Belediye hesap ve işlemleri üzerinde yapılan incelemede; sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip olunan Konya Halk Ekmek Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi, Konya Organizasyon Turizm Reklam ve Ticaret Anonim Şirketi, Konbeltaş Konya İnşaat Taşımacılık Hizmet Danışmanlık Park İşletmeciliği ve Elektrik Üretim Anonim Şirketi, Konya Bilim Teknoloji ve İnovasyon Hizmetleri Sanayi Ticaret Anonim Şirketinden oluşan dört belediye şirketine yıllar itibarıyla zarar etmelerine rağmen sermaye artırımı yoluyla kaynak aktarıldığı görülmüştür. Son beş yıl içerisinde aktarılan sermaye tutarları dört şirket itibarıyla aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 14: Şirketlere Aktarılan Sermaye Tutarlarına İlişkin Bilgiler

Şirketin Adı	KBB'nin Sermaye Payı (%)	KBB'nin Yılda Sermaye Artırımı (TL)	Son 5 Katıldığı Artırımı	Şirketlerin Son 5 yıl Kar/ Zararı (TL)
Konya Halk Ekmek Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi	100	200.000.000,00		-195.642,26
Konya Organizasyon Turizm Reklam ve Ticaret Anonim Şirketi	100	4.900.000,00		-454.584,84
Konbeltaş Konya İnşaat Taşımacılık Hizmet Danışmanlık Park İşletmeciliği ve Elektrik Üretim Anonim Şirketi	99,96	689.758.934,00		-89.920.610,56
Konya Bilim Teknoloji ve İnovasyon Hizmetleri Sanayi Ticaret Anonim Şirketi	95,4	40.000.000,00		339.846,26

Ayrıntısı tabloda görüleceği üzere; yüksek oranlarda zarar etmesine rağmen şirketlere son beş yılda toplamda 934.658.934,00 TL sermaye artırımı yoluyla kaynak aktarıldığı görülmektedir.

Yukarıda yer alan açıklamalar ve mevzuat hükümleri doğrultusunda, Belediyeye ait şirketlerde mali disiplinin sağlanması amacıyla gerekli çalışmaların yapılması ve şirket faaliyetlerinin sürdürülebilir hale getirilmesi gerekmektedir.

BULGU 14: Taşınır Kayıt ve İşlemlerinde Hatalı Uygulamaların Olması

İdarenin taşınırlarının kayda alınması, yönetimi, kontrolü, planlanması, kişilere teslim edilmesi ve sayımı işlemlerinde aşağıda belirtilen hususlar görülmüştür.

a) Taşınır sayım işlemlerinin tam ve doğru yapılmaması sebebiyle taşınır kayıtları ile fiili durumun birbirleriyle örtüşmemesi

Taşınır Mal Yönetmeliği'nin 12, 15, 22 ve 23 üncü maddelerinde belirtildiği şekilde satın alma yoluyla edinilen taşınırların giriş işlemlerinde, tüketim suretiyle çıkış işlemlerinde

ve dayanıklı taşınırların kullanıma verilmesi durumunda Taşınır Kod Listesinde yer alan kodlarla taşınır işlem fişi ve/veya taşınır teslim belgesinin düzenlenmesi ve Yönetmeliğe uygun olarak kaydının tutulması gerekmektedir.

Yönetmelik'in "Sayım ve sayım sonrası yapılacak işlemler" başlıklı 32 nci maddesinde de;

"Kamu idarelerine ait taşınırların, taşınır kayıt yetkililerinin görevlerinden ayrılmalarında, yıl sonlarında ve harcama yetkilisinin gerekli gördüğü durum ve zamanlarda sayımı yapılır.

...

(9) Kayıtların sayım sonuçlarıyla uygunluğu sağlandıktan sonra sayım kurulu tarafından Taşınır Sayım ve Döküm Cetveli düzenlenir. Cetvel, sayım kurulu ile taşınır kayıt yetkilisi tarafından imzalanır. Bu Cetvel ve eki sayım tutanağı ile sayım sonuçlarına göre düzenlenen giriş ve çıkış belgeleri, taşınır kayıt yetkilisinin yılsonu hesabını oluşturur."

Düzenlemelerine yer verilmiştir.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerine göre taşınırların ilgili maddelere göre kayıtlara alınması ve çıkışının yapılması, taşınır kayıt yetkilisi değiştiğinde ve yılsonlarında da sayılması gerekmektedir. Bu sayımlar sonucunda Taşınır Sayım ve Döküm Cetveli düzenlenecek olup, bu cetvel ile yılsonuna ilişkin sayım tutanağı, Taşınır Mal Yönetim Hesabının bir parçasıdır. Dolayısıyla kayıtların sayım sonuçlarıyla uygunluğu sağlanacak şekilde yılsonu sayımları yapılmadan Taşınır Mal Yönetim Hesabı düzenlenemeyecektir.

İdare birimlerinde yapılan fiili/fiziki incelemelerde, sayım tutanaklarında yer alan bazı dayanıklı taşınırların tutanak sonrasına ait bir çıkış işlemi de olmamasına rağmen fiziki olarak yerinde olmadığı ve fiziken mevcut olan taşınırlardan kayıtlarda yer almayanların bulunduğu tespit edilmiştir.

Yine tüketim malzemeleri açısından birimlerden alınan kayıtlarda yer alan taşınırlar ile sondaj usulü seçilerek fiilen ambarda bulunan taşınırların karşılaştırılması sonucunda kayıtlarda yer almadığı halde çok miktarda malzemenin depoda mevcut olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak İdareye ait taşınırların giriş, çıkış işlemleri ile muhafaza edilmesi ve yönetilmesinde, Taşınır Mal Yönetmeliği'nde yer alan esas ve usullere uyulması gerekmektedir.

b) Dayanıklı taşınırlara sicil numarası verilmemesi

Taşınır Mal Yönetmeliği'nin "Dayanıklı taşınırların numaralanması" başlıklı 36 ncı maddesinde;

" (1) Giriş kaydı yapılan dayanıklı taşınırlara, taşınır kayıt yetkilisi tarafından bir sicil numarası verilir. Bu numara yazma, kazıma, damga vurma veya etiket yapıştırma suretiyle taşınırın üzerinde kalıcı olacak şekilde belirtilir. Fiziki veya kullanım özellikleri nedeniyle numaralandırılması mümkün olmayan taşınırlara bu işlem uygulanmaz.

(2) Sicil numarası üç grup rakamdan oluşur. Birinci grup rakam, taşınırın Dayanıklı Taşınırlar Defterinde ayrıntılı izlenmek üzere kaydedildiği taşınır kodundan; ikinci grup rakam, taşınırın giriş kaydedildiği yılın son iki rakamından; üçüncü grup rakam ise taşınıra verilen giriş sıra numarasından oluşur."

denilmiştir.

Bahsi geçen mevzuat hükmüne göre; dayanıklı taşınırlara, giriş kaydı yapıldığında numara yazma, kazıma, damga vurma veya etiket yapıştırma şeklinde bir sicil numarası verilmesi ve taşınırın üzerinde kalıcı olacak şekilde belirtilmesi gerekmektedir.

İdarenin birimlerinde yapılan yerinde incelemelerde bazı taşınırlara sicil numarası verilmediği ve/veya bu numaranın taşınırın üzerinde belirtilmediği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; belirtilen Yönetmelik düzenlemesi gereği, dayanıklı taşınırlara sicil numarası verilmesi ve bu numaranın taşınırın üzerinde kalıcı olacak şekilde belirtilmesi gerekmektedir.

c) Taşınır kayıtlarının harcama birimi bazında doğru veri üretmemesi

Taşınır Mal Yönetmeliğine göre, taşınır kayıtları, her bir harcama birimi itibarıyla taşınır kayıt yetkilileri tarafından görevlerinden ayrılmalarında, yılsonlarında veya harcama yetkilisinin gerekli gördüğü durum ve zamanlarda sayımları yapılarak kayıtlarla doğruluğu kontrol edilmeli ve taşınır kayıt yetkilileri ile taşınır konsolide görevlilerince yapılan taşınır

işlemlerine ilişkin olarak düzenlenen belge ve cetvellerde kullanılmak üzere harcama birimi bazında ambarlara kod verilmelidir.

Harcama birimi bazında yapılan incelemede, harcama birimlerinin kullanımında olan bazı taşınırların fiilen mevcut olduğu ve taşınır kayıtlarında da yer aldığı ancak kayıtların kullanımında olan harcama biriminin değil başka bir harcama biriminin kayıtlarında görüldüğü bu nedenle harcama birimi bazında taşınır kayıtlarının sağlıklı ve doğru veri üretmediği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; Taşınır Mal Yönetmeliği'nin yukarıda açıklanan ilgili maddelerine göre taşınır kayıtlarının fiilen kullanımları dikkate alınarak harcama birimi bazında, taşınır kayıtları ile fiili durumun uyumlu olmasının sağlanması gerekmektedir.

d) Ortak alanda yer alan dayanıklı taşınırlar için Dayanıklı Taşınırlar Listesi düzenlenmemesi

Taşınır Mal Yönetmeliği'nin "Belge ve cetveller" başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrası (ç) bendinde: *"Dayanıklı Taşınırlar Listesi (Örnek: 8): Bu Liste, Taşınır Kod Listesinin (B) bölümünde gösterilen taşınırlardan oda, büro, bölüm, geçit, atölye, garaj ve servislere tahsis edilenler için düzenlenir. Bunlar için Taşınır Teslim Belgesi düzenlenmez. Liste, istek yapan birim yetkilisi ve/veya varsa ortak kullanım alanı sorumlusu tarafından imzalanır."* denilerek ortak alandaki taşınırlar için Dayanıklı Taşınırlar Listesi düzenleneceği belirtilmektedir.

Söz konusu Yönetmelik'in "Dayanıklı taşınırların kullanıma verilmesi" başlıklı 23 üncü maddesinin beşinci fıkrasında: *"Taşınırlar; oda, büro, bölüm, geçit, salon, atölye, garaj ve servis gibi ortak kullanım alanlarına Dayanıklı Taşınırlar Listesi düzenlenmek ve istek yapan birim yetkilisinin ve/veya varsa ortak kullanım alanı sorumlusunun imzası alınmak suretiyle verilir."* denilerek taşınırların ortak alanlara kullanıma nasıl verileceği düzenlenmiştir.

Ayrıca aynı Yönetmelik'in "Sorumluluk" başlıklı 5 inci maddesinin altıncı fıkrasında; *"... Ortak kullanım alanına tahsis edilen dayanıklı taşınırlarda meydana gelen kamu zararı ise zararın oluşmasında kasıt, kusur veya ihmali olanlardan tahsil edilir."* denilerek ortak alandaki taşınırlarla ilgili sorumluluk düzenlenmiştir.

Yapılan denetimde ortak alanlarda yer alan dayanıklı taşınırlar için Dayanıklı Taşınırlar Listesi düzenlenmediği tespit edilmiştir.

Yönetmelik maddelerine göre oda, büro, bölüm, geçit, atölye, salon gibi alanlar ortak alan olup, bu alanlara kod numarası verilerek buralara tahsis edilen taşınırlar için Dayanıklı Taşınırlar Listesi (Örnek: 8) düzenlenmelidir. Ortak alanlardaki taşınırlarla ilgili herhangi bir kamu zararı oluşması durumunda ise kasıt, kusur veya ihmali olanlardan tahsil edilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak; Taşınır Mal Yönetmeliği'nin yukarıda açıklanan ilgili maddelerine göre ortak alanlara kod numarası verilerek, bu alanlarda yer alan dayanıklı taşınırlar için dayanıklı taşınırlar listesi düzenlenmesi gerekmektedir.

e) Hurda işlemleri gerçekleştirilen bazı taşınırların taşınır işlem fişi ile çıkışları yapılmadığından kayıtlarda yer alması

Taşınır Mal Yönetmeliği'nin "Belge ve cetveller" başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrası (e) bendinde:

"Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı (Örnek: 10): Bu Tutanak, taşınırın kaybolma, çalınma ve fire gibi herhangi bir nedenle yok olması veya sayımda noksan çıkması; yıpranma, kırılma veya bozulma ya da teknik ve fiziki nedenlerle kullanılmaz hale gelmesi nedeniyle hurdaya ayrılması ile canlı taşınırların ölmesi gibi nedenlerle kayıtlardan çıkarılmasını sağlamak amacıyla iki nüsha olarak düzenlenir. Tutanak, harcama yetkilisi tarafından görevlendirilecek en az üç kişiden oluşan komisyonca imzalanır ve harcama yetkilisi tarafından onaylanır. Tutanağın bir nüshası, çıkış kaydına esas olmak üzere düzenlenen Taşınır İşlem Fişine, ikinci nüshası muhasebe birimine gönderilecek Taşınır İşlem Fişine eklenir. Bu bent kapsamında kayıtlardan çıkarılan taşınırların miktarı, kayıtlı değeri, toplam tutarı ve çıkarılma nedenlerini gösteren rapor, kurumsal sınıflandırmanın III üncü ve IV üncü düzeyinde sınıflandırılan merkez harcama birimlerinde yetkilendirilen taşınır kayıt yetkilisi tarafından II nci düzey detay kodu itibarıyla sistemden alınarak, takip eden yılın ilk ayı içerisinde merkez harcama birimi yetkilisine, mali hizmetler birimince idare bazında alınacak konsolide rapor ise üst yöneticiye sunulur" denilerek kayıtlardan düşülecek taşınırlar için yapılması gereken işlemler açıklanmıştır.

Yapılan denetimde hurdaya ayrılarak kayıttan düşme tutanağı düzenlenen bazı taşınırların kayıtlardan çıkış işlemi gerçekleştirilmediği için halen kayıtlarda yer aldığı görülmüştür.

Yönetmelik maddesine göre söz konusu tutanak düzenlendikten ve harcama yetkilisi tarafından onaylandıktan sonra çıkış kaydına esas olmak üzere Taşınır İşlem Fişi düzenlenerek bir nüshası da bu çıkış kaydına esas taşınır işlem fişine eklenmeli ve söz konusu taşınırın kayıtlardan çıkışı gerçekleştirilmelidir.

Sonuç olarak; kayıttan düşümü için tutanak düzenlenen taşınırın taşınır işlem fişi ile de çıkışları yapılarak Yönetmelikte takip edilmesi gereken sürecin tamamlanması gerekmektedir.

BULGU 15: Hurda Niteliğindeki Varlıkların Satışının Zamanında Yapılmaması

Kamu İdaresine ait kullanılma olanağı kalmamış maddi duran varlıkların düzenli olarak elden çıkarılmadığı görülmüştür.

18.01.2007 tarih ve 26407 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Taşınır Mal Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde; ekonomik ömrünü tamamlamış olan veya tamamlamadığı halde teknik ve fiziki nedenlerle alınış amaçları doğrultusunda kullanılması imkânı kalmayan ya da tamiri mümkün veya ekonomik olmayan arızalar nedeniyle kullanılmasında yarar görülmeyerek hizmet dışı bırakılan taşınırın hurda olarak ifade edileceği belirtilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in "Kayıt Zamanı, Kayıt Değeri ve Değer Tespit Komisyonu" başlıklı 13'üncü maddesinde; taşınırın çeşitli nedenlerle kullanılamaz hale geldiğinde, hurdaya ayrıldığı veya kaybolma, çalınma, canlı taşınırın ölümü gibi yok olma hallerinde kayıtlardan çıkış işlemine tabi tutulacağı ifade edilmiş olup aynı Yönetmelik'in "Hurdaya Ayırma Nedeniyle Çıkış" başlıklı 28'inci maddesinde hurdaya ayırma işleminin nasıl yürütüleceği açıklanmıştır. İlgili maddede ekonomik ömrünü tamamlamış olan veya tamamlamadığı halde teknik ve fiziki nedenlerle kullanılmasında yarar görülmeyerek hizmet dışı bırakılması gerektiği ilgililer veya özel mevzuatı çerçevesinde oluşturulan komisyon tarafından bildirilen taşınırın, biri işin uzmanı olmak kaydıyla harcama yetkilisinin belirleyeceği en az üç kişiden oluşan komisyon tarafından değerlendirileceği, komisyonda hurdaya ayrılmasına karar verilen taşınır için Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

Diğer yandan, 27.05.2016 tarih ve 29724 mükerrer sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabı'na ilişkin "Hesabın Niteliği" başlıklı 224'üncü maddesinde; bu hesabın

çeşitli nedenlerle kullanılma olanaklarını yitiren maddi duran varlıkların izlenmesi için kullanılacağı belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca teknik ve fiziki nedenlerle hizmet dışı bırakılan taşınırların, Taşınır Mal Yönetmeliği'nde belirtilen usuller ile hurdaya ayrılması, hurdaya ayrılan bu varlıkların ilgili varlık hesabından çıkarılarak 294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabı'nda izlenmesi ve satılarak ekonomik değer elde edilmesi gerekmektedir. Söz konusu satış işlemi ise varlık değerinin 294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabı'na alacak kaydedilmesi suretiyle muhasebeleştirilmelidir.

Yapılan incelemede; Taşınır işlemlerinin sağlıklı şekilde yürütülmesi için hurda niteliğine haiz varlıkların usulüne uygun olarak hurdaya ayrılma işlemlerinin gerçekleştirilmesi, hurdaya ayrılanların satışının düzenli olarak yapılması, hurdaya ayırma ve satış işlemlerinin ise fiili durumu yansıtacak şekilde muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. İdarenin muhasebe kayıtları incelendiğinde son 2(iki) yıl içerisinde hurda satışının gerçekleşmediği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, kullanma olanağı kalmayan maddi duran varlıkların ilgili mevzuat hükümlerine göre satışının gerçekleşmesi ve muhasebe kayıtlarının düzenli tutulması gerekmektedir.

BULGU 16: Elektronik Ortamda Gönderilmesi Gereken Verilerin Zamanında Sayıştaya Gönderilmemesi

Kurum tarafından 2023 yılı hesap dönemine ait mali işlemleri içeren defter, mali tablo, belge ve bilgilerin mevzuatın öngördüğü yol ve yöntemler ile süresi içinde elektronik ortamda Sayıştaya gönderilmediği tespit edilmiştir.

6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 8'inci maddesinde, kamu idarelerinin hesaplarına ilişkin defter, kayıt ve belgelerden Sayıştaya sunulacak olanların çeşitleri, verilme yeri, süresi ve usullerinin Sayıştay tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Bu bağlamda yayımlanan Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 7'nci maddesine göre, İdareler aylık olarak birleştirilmiş veriler defterini ve hesap dönemi sonunda ise 5'inci maddede sayılan diğer defter, tablo ve belgeleri elektronik olarak imzalayarak web portal aracılığıyla Sayıştay'a göndermek zorundadır. Sayıştay tarafından, söz konusu verilerin

elektronik ortamda sunulmasına yönelik olarak Birleşik Veri Aktarım Sistemi (BVAS) adlı bir web portal oluşturulmuştur.

Yine mezkûr Usul ve Esaslar'ın “Geçiş hükümleri” başlıklı geçici 1'inci maddesinde, verilerin elektronik ortamda imzalanarak verilmesini temin edecek teknik altyapı veya yazılımın kullanıma açılmasına kadar, söz konusu verilerin 7'nci maddede belirtilen elektronik veri transfer yöntemiyle, elektronik imzaya ilişkin hükümler uygulanmadan Sayıştay'a gönderileceği ve bu durumda, kamu idarelerinin yevmiye defterinin kapanış kayıtlarını içeren son sayfası veya sayfaları ile mali tablo, belge ve bilgilerini imzalı ve mühürlü olarak ayrıca Sayıştay'a gönderecekleri hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere, kamu idareleri hesap verme süreçlerinin etkili çalışmasını sağlayacak ve denetim yetkililerine gerekli bilgileri sunabilecek muhasebe sistemleri oluşturmak ve bu sistemden elde edilen defter, mali tablo ve belgelerden bazılarını elektronik ortamda web portal üzerinden Sayıştaya sunmak zorundadır.

2023 yılına ilişkin Usul ve Esaslar'da yer verilen defter, mali tablo ve belgeler her ne kadar denetimler sırasında fiziki olarak tarafımıza sunulmuş olsa da Sayıştay Veri Analiz Sistemi üzerinden yapılan sorgulamada Kurum 2023 mali verilerini sadece bir ay istenilen sürede gönderdiği diğer aylar yasal sürelerle uyulmadığı görülmüştür. Ayrıca Sayıştaya gönderilen yevmiyelerde daha sonra değişiklikler yapıldığı tespit edilmiştir.

Bu durum birleştirilmiş veriler defterinin her ay düzenli olarak BVAS'ye yüklenmediğini ve mali tablo ve belgelerin süresinde Sayıştay'a gönderilmediğini göstermektedir. Söz konusu durum ilgili mevzuata aykırılık oluşturduğu gibi yıl içerisinde yapılacak denetimlerde, özellikle denetimin planlama aşamasında, Kuruma ilişkin mali nitelikteki verilerin zamanında ve tam olarak analizinin yapılamamasına neden olmaktadır.

Sonuç olarak, hesap verme ve denetim süreçlerinin etkili çalışmasını temin etmek üzere mevzuatın öngördüğü verilerin, fiziki ortamda sunulduğu gibi zamanında ve usulüne uygun bir biçimde elektronik olarak da Sayıştaya gönderilmesi önem arz etmektedir.

BULGU 17: Taşınmazların Cins Tashihi İşlemlerinin Tamamlanmaması

Belediye mülkiyetinde bulunan taşınmazların bir kısmının mevcut kullanım şekilleri ile tapu kayıtlarının birbiri ile uyumlu olmadığı ve cins tashihi işlemlerinin yapılmadığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Taşınır ve taşınmaz işlemleri" başlıklı 44'üncü maddesinde kamu idarelerinin taşınmazlarının kaydına ilişkin usul ve esasların çıkarılacak yönetmelik ile belirleneceği belirtilmiş, buna istinaden 2006/10970 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik çıkarılmıştır.

Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde cins tashihi; binalar, arazi ve arsalar ile yer altı ve yer üstü düzenlerinin mevcut kullanım şekilleri ile tapu kayıtlarının farklılık göstermesi durumunda tapu kayıtlarının mevcut kullanım şekli dikkate alınarak düzeltilmesi işlemi şeklinde tanımlanmış; "Cins tashihlerinin yapılması" başlıklı 10'uncu maddesinde, kamu idarelerinin mülkiyetlerinde, yönetimlerinde ve kullanımlarında bulunan taşınmazların mevcut kullanım şekli ile tapu kaydının birbirine uygun olmaması durumunda, tapu kayıtlarında cins tashihinin yapılması için gerekli işlemlerin yapılması gerektiği; "Kayıt değişikliği işlemleri" başlıklı 11'inci maddesinde ise, kadastro, imar, ifraz, tevhid, cins tashihi, yüzölçümü değişikliği, kat mülkiyeti tesisi, kamuya terk gibi nedenlerle taşınmazda meydana gelebilecek değişikliklerde kayıtların kapatılarak yeni kayıt tesis edilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Yapılan incelemede 121 adet taşınmazın mevcut kullanım şekilleri ile tapu kayıtlarının birbiri ile uyumlu olmadığı ve cins tashihi işlemlerinin yapılmadığı görülmüştür.

Kamu idaresi cevabında, 74 adet taşınmazın cins tashihi işlemlerinin yapıldığı geriye kalan taşınmazlar için de çalışmaların devam ettiği ifade edilmiştir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri uyarınca, tapuda kayıtlı olan taşınmazların kullanım şekilleri ile tapu bilgilerinin uyumlu hale getirilerek cins tashihlerinin bir an önce tamamlanması gerekmektedir.

BULGU 18: Kurumun Mülkiyetindeki Bazı Yapıların Yapı Kullanma İzin Belgelerinin Bulunmaması

Kurumun mülkiyetinde bulunan bazı yapıların yapı kullanma izin belgelerinin bulunmadığı görülmüştür.

3194 sayılı İmar Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 5'inci maddesinde yapı; "Karada ve suda, daimi veya muvakkat, resmi ve hususi yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklik ve tamirlerini içine alan sabit ve müteharrik tesisler" olarak tanımlanmıştır.

Anılan Kanun'un 21'inci maddesi; “*Bu Kanunun kapsamına giren bütün yapılar için 27 nci maddede belirtilen istisna dışında belediye veya valiliklerden yapı ruhsatı alınması mecburidir.*” 30'uncu maddesi; “*Yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları tamamlandığı takdirde bu kısımlarının kullanılabilmesi için, inşaat ruhsatını veren ilgili belediye ve valilik bürolarından; 27 nci maddeye göre ruhsata tabi olmayan yapıların tamamen veya kısmen kullanılabilmesi için ise ilgili belediye ve valilikten izin alınması mecburidir. Mal sahibinin müracaatı üzerine yapının ruhsat ve eklerine uygun olduğu ve kullanılmasında fen bakımından mahzur görülmediğinin tespiti gerekir.*”

Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nin “Genel İlkeler Bölümünün” 5/9'uncu fıkrası; “*Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara; imar planlarında o maksada tahsis edilmiş olmak, plan ve mevzuata aykırı olmamak üzere mimari, statik, tesisat fenni mesuliyeti ve her türlü sorumlulukların bu kamu kurum ve kuruluşlarınca üstlenilmesi ve mülkiyetin belgelenmesi kaydıyla avan projeye göre yapı ruhsatı, ilgili kamu kurumlarının geçici kabulünü müteakip yapı kullanma izin belgesi talep üzerine ilgili idaresince düzenlenir.*” hükümlerini haizdir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri gereğince, mevzuat kapsamında istisna tutulan yapılar hariç olmak üzere tüm yapılar için yapı kullanma izin belgesi alınması gerekliliği bulunmaktadır.

Kurum taşınmazları üzerinde yapılan incelemelerde, Kurum mülkiyetinde bulunan ve münferit tarihlerde geçici kabulü yapılmış olan yahut 6360 sayılı Kanun kapsamında kurulan Devir, Tasfiye ve Paylaştırma Komisyon Kararları ile Kuruma devrolunan 1731 adet yapının yapı kullanma izin belgelerinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; söz konusu yapıların yukarıda ifade edilen mevzuat hükümleri doğrultusunda yapı kullanma izin belgelerinin alınmasına yönelik ilçe belediyeleri nezdinde gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir.

BULGU 19: Yeni Birim Fiyat Analizlerinde Ticaret ve/veya Sanayi Odasınca Onaylanmamış Faturaların Yerel Rayiç Olarak Kullanılması

Kamu İhale Kanunu kapsamında ihale edilen yapım işlerinde sözleşmede bulunmayan veya fiyatı belirli olmayan işlerin fiyatının fatura/ proforma fatura dayalı olarak oluşturulduğu ancak faturaların yerel rayiçlere uygun olduğuna ilişkin ticaret ve veya sanayi odasının onayının alınmadığı görülmüştür.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin 22'nci maddesinde; yeni fiyatın tespitinde iş kalemi veya iş grubunun niteliğine göre Genel Şartname'de belirtilen sıralamaya uyularak oluşturulan analizlerden birinin kullanılacağı ve iş kalemi veya iş grubunun niteliğine uygun olarak Genel Şartname'de belirtilen analizlere, kaynakların verimli kullanılması gözetilerek yine Genel Şartname'de belirtilen rayiçlerden biri, birkaçı veya tamamı uygulanabileceği ifade edilmiş ve idarece kabul edilmek şartıyla, ticaret ve/veya sanayi odasınınca onaylanmış uygulama ayına ait yerel rayiçler bu rayiçlerden biri olarak sayılmıştır.

Oda Muamelat Yönetmeliği'nin “Faturaların Rayice Uygunluğunun Onayı” başlıklı 38'inci maddesinde;

“Faturaların rayice uygunluğunun onayı; faturaya konu mal veya hizmetle iştilgal eden en az üç işletmeden belgelendirilmek suretiyle alınacak fiyatların ortalaması veya alınan fiyatlardan birbirine en yakın olanlar dikkate alınarak yapılır. ... Onay işlemi, fatura asılları üzerine yapılır.

Proforma faturalar ile birim fiyatı belirlemek için düzenlenen faturalar alım satım akdi hukuken gerçekleşmediğinden onaylanmaz. Ancak, birim fiyatı belirlemek için düzenlenen faturalarda işin tamamının belirtilmesi halinde bu faturaların onaylanması mümkündür. ...” denilmektedir.

Kurum uhdesinde bulunan yapım işleri üzerinde yapılan incelemelerde; sözleşmede bulunmayan veya fiyatı belirli olmayan işler için yeni birim fiyat tespiti yapılırken firmalardan alınan fatura/proforma faturaların ticaret ve/veya sanayi odasına onaylatılmadan fiyatların oluşturulduğu tespit edilmiştir.

Bu durumda Genel Şartname'de düzenlenen “Faturaların Rayice Uygunluğunun Ticaret ve/veya Sanayi Odasınınca Onayı” aranmayarak, ticaret ve sanayi odasınınca güncel rayiçlerin belirlenmesinde kullanılan yöntemlerden kaçınılarak işlem yapılmış olmaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve açıklamalar çerçevesinde, yapım işlerine yönelik yeni birim fiyatların tespitinde firmalardan alınan faturaların ticaret ve/veya sanayi odasına onaylatılması ve Genel Şartname uyarınca işlem tesis edilmesi gerekmektedir.

BULGU 20: Parasal Limitler Dâhilinde Yapılan Mal ve Hizmet Alımlarında, Bütçeye Konulan Ödenegin %10'unun Kamu İhale Kurulunun Uygun Görüşü Alınmadan Aşılması

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin (f) bendi ve 22'nci maddesinin (d) bendinde belirtilen parasal limitler dâhilinde yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin harcamaların yıllık toplamının, 2023 yılı bütçesine bu amaçla konulan ödeneklerinin %10 unu, Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü alınmadan aştığı görülmüştür.

4734 sayılı Kanun'un "İdarelerce uyulması gereken diğer kurallar" başlıklı 62'nci maddesinin (1) bendinde; *"Bu Kanunun 21 ve 22'nci maddelerindeki parasal limitler dâhilinde yapılacak harcamaların yıllık toplamı, idarelerin bütçelerine bu amaçla konulacak ödeneklerin % 10'unu Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü olmadıkça aşamaz."* hükmü yer almaktadır.

Anılan Kanun'un "Pazarlık usulü" başlıklı 21'inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde idarelerin yaklaşık maliyeti 1.439.543 TL'ye kadar olan mamul mal, malzeme veya hizmet alımlarını pazarlık usulü ile temin edebileceği; "Doğrudan temin" başlıklı 22'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde ise büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde bulunan idarelerin 431.810 TL'yi, diğer idarelerin 143.845 TL'yi aşmayan ihtiyaçları ile temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımlarını ilan yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temini usulü ile karşılanabileceği belirtilmektedir.

Buna göre Kanun kapsamındaki kurum ve kuruluşlar, gerek 21'inci maddenin (f) bendi, gerekse temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımlar hariç 22'nci maddenin (d) bendi kapsamında yapacakları harcamalarda, bütçelerine bu amaçla konulan ödeneklerin %10'unu Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü olmadan aşamayacaklardır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 62'nci maddesinin (1) Bendi Kapsamında Yapılacak Başvurulara İlişkin Tebliğ'in "Genel esaslar" başlıklı 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasında; Kanun'un 62'nci maddesinin (1) bendine göre, Kanun kapsamında yer alan ve bütçe sahibi olan kamu idarelerinin; Kanun'un gerek 21'inci maddesinin (f) bendi, gerekse temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımlar hariç 22'nci maddesinin (d) bendi kapsamında yapacakları harcamalarda, bütçelerine bu amaçla konulan

ödeneklerin %10'unu Kurulun uygun görüşü olmadan aşamayacağı, bu oran aşılarak Kuruma yapılan başvuruların reddedileceği,

Üçüncü fıkrasında ise Kanun'un 21'inci maddesinin (f) bendi ve 22'nci maddesinin (d) bendine göre ihtiyaçların temininde bütçe sahibi olan kamu idareleri tarafından, yıllık bütçelerine bu amaçla konulan toplam ödenek tutarının dikkate alınacağı; mal alımı, hizmet alımı veya yapım işleri için bütçelerine bu amaçla konan yıllık toplam ödenekleri üzerinden her biri için ayrı ayrı %10 oranının hesaplanacağı,

ifade edilmiştir.

Yapılan incelemede, 4734 sayılı Kanun'un 21'inci maddesinin (f) bendi ile 22'nci maddesinin (d) bendine göre yapılan mal ve hizmet alımlarında, aşağıdaki tablodan görüleceği üzere bütçeye bu amaçla konulan ödeneklerinin %10'unun, Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü alınmadan aşıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 15: Doğrudan Temin ve Pazarlık Usulü ile Yapılan Alımlarda Ödenek Sınırı Aşımı

Harcama Kalemleri	2023 Yılı Toplam Ödenek Tutarı (A)	Toplam Ödenegin % 10'u (Sınır) (B=A*%10)	22/d ve 21/f Kapsamında Yapılan Harcama Tutarı (TL) (C)	Sınırı Aşan Tutar (TL) (D=C-B)	22/d ve 21/f Kapsamında Yapılan Harcama Tutarı/Toplam Ödenek Tutarı (C/A)
Mal Alımı	1.126.751.718	112.675.171,80	133.288.809,09	20.613.637,29	11,83
Hizmet Alımı	5.770.059.136	577.005.913,60	726.412.617,83	149.406.704,23	12,59

Kamu idaresi cevabında, başta Hatay olmak üzere 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremden etkilenen illere yardım faaliyetinde bulunduğu, bu yardımların 6787 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile artırılan doğrudan temin limitinden faydalanılarak yapıldığı ve bu süreçteki harcamalardan kaynaklı olarak limit aşımı söz konusu olduğu ifade edilmiştir.

Belediye tarafından 4734 sayılı Kanun'un 21/f ve 22/d maddeleri kapsamında gerçekleştirilen mal ve hizmet alımlarında, bütçeye bu amaçla konulan ödeneğin %10'u tutarındaki sınırın, Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü alınmadan aşılmaması gerekmektedir.

BULGU 21: Bazı Yapım İşlerinin İhale ve Uygulama Aşamalarında Mevzuata Aykırılıklar Bulunması

Bazı yapım işlerinde, ihale konusu işe ait proje, metraj ve mahal listeleri olmadan

ihaleye çıkıldığı ve yaklaşık maliyet tespiti yapıldığı, bu işlerin uygulamasında mevzuatta iş artışı yapılabilmesi için belirlenmiş gerekli şartlar sağlanmadan iş artışı yapıldığı görülmüştür.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 62'nci maddesinin (c) bendi uyarınca; tüm yapım işlerinde arsa temin edilmeden, mülkiyet, kamulaştırma ve gerekli hallerde imar işlemleri tamamlanmadan ve istisna olarak belirtilen haller haricinde uygulama projeleri yapılmadan ihaleye çıkılmaması gerekmektedir.

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 9'uncu maddesinde; yaklaşık maliyetin hesaplanmasına esas miktarların tespiti için gerekli olan şartlar düzenlenerek; arazi ve zemin etüdünün yapılması, projenin hazırlanması ve yaklaşık maliyetin söz konusu projelere dayanılarak hesaplanması, işin bünyesindeki imalat kalemlerinin adını ve yapılacağı yerleri gösteren ve yaklaşık maliyetin hazırlanmasına esas teşkil eden mahal listelerinin hazırlanması, ihale konusu işe ait proje ve mahal listelerindeki ölçü ve tariflere göre işin bünyesine giren imalatların hangi kısımda ve ne miktarda yapılacağını belirlemek amacıyla metraj listeleri düzenlenmesi, ön ve/veya kesin projeye dayalı olarak birim fiyat teklif almak suretiyle ihale edilecek işlerde, iş kaleminin adını, yapım şartlarını, ölçü yeri ve şeklini, birimini, birim fiyata dahil ve hariç unsurları ihtilafa meydan vermeyecek biçimde teknik olarak açıklayan birim fiyat tariflerinin hazırlanması, anahtar teslimi götürü bedel işlerde ise; uygulama projeleri ve mahal listelerine dayalı olarak imalat iş kalemleri veya iş gruplarının teknik tarif ve özelliklerinin belirlenmesinin zorunlu olduğu, 13'üncü maddesinde ihale dokümanında; isteklilere talimatları da içeren idari şartname, sözleşme tasarısı, işin projesini de kapsayan teknik şartname ile gerekli diğer belge ve bilgilerin bulunması gerektiği ve teknik şartnameyi düzenleyen 19'uncu maddesinde ise işin teknik ayrıntıları ve şartları ile projesini de kapsayan teknik şartnamelerin hazırlanarak ihale dokümanına dahil edileceği ifade edilmiştir.

Yapım sözleşmelerinde YİĞŞ'nin 21'inci maddesi gereğince bir iş artışının gerçekleştirilebilmesi için artışa konu olan işin öngörülemeyen durumlar nedeniyle ortaya çıkması, sözleşmeye esas proje içinde kalması ve idareyi külfete sokmaksızın asıl işten ayrılmasının teknik veya ekonomik olarak mümkün olmaması şartlarının birlikte sağlanması gerekmektedir.

Aşağıdaki tabloda örnek teşkil etmesi açısından seçilip ayrıntılarına yer verilen birim fiyatlı yapım işlerine ait sözleşmelerin 8'inci maddelerinde; ihale dokümanını oluşturan belgeler, Yapım İşleri Genel Şartnamesi, İdari Şartname, Sözleşme Tasarısı, Birim Fiyat Tarifleri ve Cetveli, Mahal Listesi, Özel Teknik Şartname, Genel Teknik Şartname, Ön / Kesin

Projeler, Açıklamalar (varsa), Diğer Ekler şeklinde öncelik sıralamasıyla düzenlenmiştir.

Tablo 16: Projesi Olmadan İhale Edilen Yapım İşleri

İŞİN ADI
2.Etap Belediye Tesisleri ve Eğitim Kurumları Tamir Tadilat
3.Etap Belediye Tesisleri ve Eğitim Kurumları Tamir Tadilat
13.Etap Konya İli Merkez İlçeleri (Karatay Selçuk Meram) İçinde İnşaat Elektrik Mekanik Yapım İşleri
6.Etap Konya İli Merkez (Karatay Selçuk Meram) İlçelerinde Belediye Tesisleri ve Eğitim Kurumları Tamir Tadilatı
12.Etap Konya İli Merkez İlçeleri (Karatay Selçuk Meram) İçinde İnşaat Elektrik Mekanik Yapım İşleri
4. Etap Belediye Tesisleri ve Eğitim Kurumları Tamir Tadilatı
10. Etap Konya İli Mücavir Alanlar Sınırları İçinde İnşaat Elektrik Mekanik Yapım İşleri
5'inci Etap Konya İli Merkez (Selçuklu, Meram, Karatay) İlçelerinde Belediye Tesisleri ve Eğitim Kurumları Tamir Tadilatı
11'inci Etap Beyşehir, Derbent, Derebucak, Hüyük, Seydişehir, Ahırlı, Yalılıyük İlçelerinde İnşaat, Elektrik, Mekanik Yapım İşleri
11'inci Etap Altnekin, Cihanbeyli, Kulu, Sarayönü İlçelerinde İnşaat, Elektrik, Mekanik Yapım İşleri
11'inci Etap Çumra, Ereğli, Emirgazi, Halkapınar, Karapınar İlçelerinde İnşaat, Elektrik, Mekanik Yapım İşleri

Yapılan denetimde, birim fiyatlı olarak ihaleye çıkılan ve birim fiyatlı sözleşme şeklinde akdedilen söz konusu yapım işlerine ait projelerin (ön, kesin proje ya da uygulama projesi) mevcut olmadığı, mahal listelerinin hazırlanmadığı, metraj listelerinin olmadığı, dolayısıyla işin yaklaşık maliyetinin proje, mahal ve metraj listeleri olmadan tespit edilip hazırlandığı, projeleri olmadan ihale edilen bu işlerin uygulamasında da iş artışları gerçekleştirildiği görülmüştür.

Projesiz olarak ihaleye çıkılan, mahal ve metraj listeleri olmadan belirlenmiş birim fiyat analizleri ve rayiçleri üzerinden yaklaşık maliyet tespiti yapılan bir yapım işinde, işe ilişkin teklif verilmesinin mümkün olamayacağı, verilse dahi bu tekliflerin gerçekçi ve sağlıklı olamayacağı açıktır. Bunun yanında söz konusu yapım işlerinin projeleri mevcut olmadığından artışa konu olan işin sözleşmeye esas proje içinde kalıp kalmadığı ve başlangıçta yapılması gereken iş kapsamında olup olmadığının da belirlenebilmesi söz konusu olamayacağından mevzuata göre iş artışı yapılabilmesi şartlarının da oluşmadığı değerlendirilmektedir.

4734 sayılı Kanun, idarelere, ihalelerde saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında

karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlama sorumluluğu yüklemektedir. Mevzuattaki şartlar sağlanmadan ihaleye çıkılması ve uygulamada da mevzuata uygun işlem tesis edilmemesi nedeniyle söz konusu ihalelerde bu sorumluluğun da gereğince yerine getirilmediği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, yapım işi ihalelerinde ihale mevzuatı hükümlerine uyulması için gerekli hassasiyet ve özenin gösterilmesi gerekmektedir.

BULGU 22: Belediye Adına Tescil Edilmiş Taşıtlar ile Belediyenin Envanter Kayıtlarında Yer Alan Taşıtlar Arasında Uyumsuzluk Olması

Türkiye Noterler Birliğinden alınan Belediye adına tescil edilmiş taşıtların listesi ile Büyükşehir Belediyesine ait taşıtlara ilişkin envanter kayıtlarının uyuşmadığı görülmüştür.

İdarelerin sahip olduğu taşıtlar noterlerce tescil edilmekte ve noter kayıtlarında yer almaktadır. Ayrıca sahip olunan bu taşıtlar idarelerin envanter kayıtlarında yer almakta ve bu kayıtlar vesilesiyle kontrol ve denetim işlemleri gerçekleştirilmektedir. Gerek noterlerin gerekse de idarelerin kendi bilgi sistemlerinde bu taşıtlar kayıt altına alındığından her iki kaydın birbiri ile tutarlı olması gerekmektedir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Hesap Verme Sorumluluğu" başlıklı 8'inci maddesinde; her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu olduğu hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca Taşınır Mal Yönetmeliği'nin "Sorumluluk" başlıklı 5'inci maddesine göre; harcama yetkilileri taşınırların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak edinilmesinden, kullanılmasından, kontrolünden, kayıtlarının bu Yönetmelik'te belirtilen esas ve usullere göre saydam ve erişilebilir şekilde tutulmasını sağlamaktan sorumludurlar.

Yine aynı Yönetmelik'in "Taşınır kayıt yetkilileri ve taşınır kontrol yetkilileri" başlıklı 6'ncı maddesinde; kullanımda bulunan dayanıklı taşınırları buldukları yerde kontrol etmek, sayımlarını yapmak ve yaptırmak, taşınır kayıt yetkililerinin görev ve sorumlulukları arasında sayılmıştır.

Diğer yandan adı geçen Yönetmelik'in "Sayım ve sayım sonrası yapılacak işlemler" başlıklı 32'nci maddesinde ise; kamu idarelerine ait taşınırların, taşınır kayıt yetkililerinin

görevlerinden ayrılmalarında, yıl sonlarında ve harcama yetkilisinin gerekli gördüğü durum ve zamanlarda sayımının yapılacağı, sayımda bulunan miktar ile kayıtlı miktar arasında fark çıkması halinde, miktarlarında farklılık bulunan taşınırların sayımının bir kez daha yapılacağı, yine farklı çıkarsa bu miktarın "Fazla" veya "Noksan" sütununa kaydedileceği belirtilmektedir.

Mezkur mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere, Belediyenin taşınır varlıklarının etkili, ekonomik ve verimli şekilde yönetilmesi açısından; varlıklara ilişkin kayıt ve kontrolün sorumlularca sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesi, sayım ve sayım sonrası işlemlerin düzenli yapılarak kayıtlı durum ile fiili durum arasındaki uyumun sağlanması önem arz etmektedir.

Yapılan incelemede Türkiye Noterler Birliğinden alınan belediye adına tescil edilmiş taşıtların listesi ile belediyeye ait taşıtların envanter listesi karşılaştırıldığında toplamda 51 adet taşıtların noter kayıtlarında yer almasına rağmen belediye envanterinde yer almadığı görülmüştür.

Denetim döneminde idarece yapılan çalışmalar neticesinde 9 adet taşıtların sehven kayıtlara alınmadığı, 32 adet taşıtların çeşitli yıllarda yetkili organlarca belediye kayıtlarından çıkarıldığı ancak noter tescil kayıtlarından çıkarılmadığı, geriye kalan 10 adet taşıtlar hakkında ise herhangi bir bilgiye ulaşılamadığı tespit edilmiştir. Sehven kaydı yapılmayan araçlara ilişkin taşınır işlem fişleri düzenlenmiştir.

Kamu idaresi cevabında; bulgu konusu araçların 3399 sayılı Kanun gereğince 1989 yılında "büyükşehir" statüsüne geçiş aşamasında devir işlemlerinin tam olarak yapılmadığı; bu kapsamda vilayet kararları, meclis ve encümen kararları incelendiğinde söz konusu taşıtların muhtelif kamu kurumları ile 6360 sayılı Kanun ile kapanan belediyelere önceden devrinin gerçekleştirildiği fakat noter tescil kayıtlarında belediye üzerinde görülmeye devam ettiği ve kayıtlarının uyumlu hale getirilmesi için gerekli çalışmaların yapılacağı ifade edilmiştir.

Bu itibarla belediyenin envanter kayıtları ile noter tescil kayıtlarının uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

BULGU 23: Büyükşehir Belediyesi Tarafından Verilmesi Gereken Alışveriş Merkezi İşletme Ruhsatının İlçe Belediyesi Tarafından Verilmesi

Büyükşehir Belediyesinin yetki alanı içerisinde yer alan bazı alışveriş merkezlerinde bulunan işletmelerin işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının ilçe belediyeleri tarafından verildiği tespit edilmiştir.

10.08.2005 tarih ve 25902 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma

Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde "Yetkili idare", *Belediye sınırları ve mücavir alanlar dışı ile kanunlarda münhasıran il özel idaresine yetki verilen hususlarda il özel idaresini, büyükşehir belediyesi sınırları içinde büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu konularda büyükşehir belediyesini, bunların dışında kalan hususlarda büyükşehir ilçe belediyesini, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeyi, organize sanayi bölgesi sınırları içinde organize sanayi bölgesi tüzel kişiliğini, endüstri bölgesi sınırları içinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığını ve teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketi ile bölgede yer alan AR-GE ve tasarım faaliyetinde bulunan firmalar için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı il müdürlüklerin ifade eder*" şeklinde tanımlanmıştır.

Yönetmelik'in "İşyeri açılması" başlıklı 6'ncı maddesinde; "*Yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılmaz ve çalıştırılmaz. İşyerlerine bu Yönetmelikte belirtilen yetkili idareler dışında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili meslek kuruluşları tarafından özel mevzuatına göre verilen izinler ile tescil ve benzeri işlemler bu Yönetmelik hükümlerine göre ruhsat alma mükellefiyetini ortadan kaldırmaz. İşyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan açılan işyerleri yetkili idareler tarafından kapatılır.*" denilmektedir.

26.02.2016 tarih ve 29636 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan Alışveriş Merkezleri Hakkında Yönetmelik'in 4'üncü maddesinde;

"Alışveriş merkezinin;

a) Bir yapıya veya alan bütünlüğü içinde yapılar topluluğuna,

b) En az beş bin metrekare satış alanına,

c) İçinde en az biri büyük mağaza niteliğini taşımak şartıyla beslenme, giyinme, eğlenme, dinlenme, kültürel ve benzeri ihtiyaçların bir kısmının veya tamamının karşılandığı en az on işyerine ya da büyük mağaza niteliği taşıyan işyeri bulunmasa dahi beslenme, giyinme, eğlenme, dinlenme, kültürel ve benzeri ihtiyaçların bir kısmının veya tamamının karşılandığı en az otuz işyerine,

ç) Bu Yönetmelikte belirtilen ortak kullanım alanlarına,

d) Merkezi bir yönetime sahip olması" gerektiği,

Aynı Yönetmelik'in 5'inci maddesinde; "*Alışveriş merkezine yapı ruhsatı, yapı*

kullanma izin belgesi ve işyeri açma ve çalışma ruhsatını verme, değiştirme ve yenileme yetkisi büyükşehir olan yerlerde büyükşehir belediyesine; diğer yerlerde belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde ilgili belediyelere, belediye sınırları ve mücavir alanlar dışında ise il özel idarelerine aittir. Ancak büyükşehir olan yerlerde ilçe belediyelerinin mülkiyetinde ve sınırları içinde bulunan arsa üzerine inşa edilen ve konut sayısı işyeri sayısından fazla olan karma projelerde yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi ve işyeri açma ve çalışma ruhsatını verme, değiştirme ve yenileme yetkisi ilçe belediyesine aittir.”,

Hükümleri yer almaktadır.

29.01.2015 tarih ve 29251 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanan 6585 sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 5'inci maddesinin yedinci fıkrasında; *“Büyükşehirlerde, alışveriş merkezlerine yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi ve işyeri açma ve çalışma ruhsatı vermeye büyükşehir belediyeleri yetkilidir. Alışveriş merkezi projesi için yapı ruhsatı verilirken, üst meslek kuruluşlarının görüşü alınır. Bu kuruluşlar görüşlerini on beş iş günü içinde bildirir.”* hükmü yer almaktadır.

6585 sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un geçici 1'inci maddesinde;

“Bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yapı ruhsatı almış olmakla birlikte işyeri açma ve çalışma ruhsatı almamış olan alışveriş merkezleri hakkında 5'inci maddenin yedinci fıkrası hükmü uygulanmaz.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce perakende işletmelerin almış olduğu işyeri açma ve çalışma ruhsatları geçerliliğini korur...” denilmektedir.

Büyükşehir Belediyesinin yetki alanı içerisinde yer alan ve yapı ruhsatı 6585 sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un yürürlük tarihi olan 29.01.2015'ten sonra alınmış alışveriş merkezlerinde bulunan işletmelerin, işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının ilçe belediyeleri tarafından verilmesi için meclis kararı alındığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, anılan mevzuat hükümleri gereğince alışveriş merkezlerinde bulunan işyerlerinde yeni alınacak işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının Büyükşehir Belediyesi tarafından verilmesi gerekmektedir.

BULGU 24: İlan ve Reklam Vergisi Beyannamelerinin Denetim ve Kontrollerinin Yapılmaması

Büyükşehir Belediyesi kontrolü altında bulunan ilan ve reklam alanlarında ilan ve reklam veren ve bu işi mutat meslek olarak yapan şirketin ilan ve reklam vergi beyannamesinde gerekli kontrol ve denetimin yapılmadığı görülmüştür.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 12'nci maddesinde belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yapılan her türlü ilan ve reklamın ilan ve reklam vergisine tabi olduğu, 13'üncü maddesinin birinci fıkrasında ilan ve reklam vergisinin mükellefinin ilan ve reklamı kendi adına yapan veya yaptıran gerçek veya tüzel kişi olduğu belirtilmiş, aynı maddenin ikinci fıkrasında ilan ve reklam işlerini mutat meslek olarak ifa edenlerin başkaları adına yaptıkları ilan ve reklamlara ait vergileri mükellefler adına ilgili belediyeye yatırmaktan sorumlu bulunduğu belirtilmiştir.

Kanun'un 15'inci maddesinin birinci fıkrasında tarifeler belirtilmiş, vergi tarifesinin uygulanmasında uyulacak esasları düzenleyen ikinci fıkrasının (d) bendinde vergi tarifesinin 1, 2 ve 4'üncü bentlerinde belirtilen ilan ve reklamların süresi 6 aydan; 3'üncü bendinde belirtilen ilan ve reklamın süresi 1 haftadan az olursa vergi miktarının yarısı alınacağı; 6 ayı geçen süreler için 1 yıl, hafta kesirlerinin de tam hafta sayılacağı belirtilmiştir.

Aynı Kanun'un 16'ncı maddesinde; vergiye tabi ilan ve reklamlarda, ilan ve reklam işinin mükellefçe yapılması halinde ilan veya reklam işinin yapılmasından önce mükellef tarafından; ilan ve reklam işinin bu işi mutat meslek olarak ifa edenler tarafından yapılması halinde ilan ve reklam işini yapanlarca ilan veya reklamın yapıldığı ayı takip eden ayın 20'nci günü akşamına kadar verilecek beyanname üzerine, tarh ve tahakkuk ettirileceği düzenlenmiştir.

5216 sayılı Kanun'un büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde; büyükşehir belediyelerinin yetki alanında bulunan yol, meydan, bulvar, cadde ve ana yollar belirtilmiş, aynı Kanun'un 23'üncü maddesinde bu alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretlerinin büyükşehir belediyesinin gelirleri arasında olduğu ifade edilmiştir.

Yapılan incelemede, Büyükşehir Belediyesinin yetki ve kontrolü altındaki alanlar içerisinde bulunan billboard, Megalight, durak ve benzeri kent mobilyaları ile motorlu taşıtların içine ve dışına konulan ilan ve reklam alanlarını işletme hakkının bir firmaya ihale edildiği; firma tarafından ilan reklam vergisi için beyannameleri kanıtlayıcı belgeler olmadan verdiği ve

idare tarafından verilen beyannamelerin doğruluğu için herhangi bir denetim ve kontrolün yapılmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, firma tarafından verilen ilan reklam vergisi beyannamelerinin kontrolü ve denetimi sağlanarak idarenin gelir kaybının önüne geçilmesi gerekmektedir.

BULGU 25: Belediye Alacaklarının Zamanaşımına Uğratılması

Belediyenin ilan ve reklam vergisi, çevre temizlik vergisi, emlak vergisi gibi vergi alacakları ile idari para cezalarının büyük bir bölümünü oluşturan zabıta ve imar para cezalarının içinde yer aldığı alacaklarının, 2000-2018 yıllarına ait toplam 1.214.261,09 TL tutarındaki kısmının zamanaşımına uğratıldığı ve idare tarafından buna sebebiyet veren kişilere bu tutarların rücu edilmediği tespit edilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediye başkanının görev ve yetkileri" başlıklı 38'inci maddesinin (f) bendinde, belediye başkanı, belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmekle görevli ve yetkili kılınmıştır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 60'ıncı maddesinin (e) bendinde ilgili mevzuatı çerçevesinde idare gelirlerini tahakkuk ettirmek, gelir ve alacaklarını takip ve tahsil işlemlerini yürütmek mali hizmetler biriminin görevleri arasında sayılmıştır.

Buna göre belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmekle görevli ve yetkili olanlar belediye başkanı ile mali hizmetler birimidir.

Zamanaşımı, bir davanın açılması veya bir hükmün yerine getirilmesi için kanunen belli olan sürelerin geçmesi; alacağın doğumunu takip eden ve kanunla belirlenmiş süre içinde alacaklının alacağını istememesi ya da alacağını tahsil etmek için borçluyu dava etmemesi nedeniyle alacak hakkını isteme ve dava açma hakkının ortadan kalkması şeklinde tanımlanabilir.

Vergi alacaklarına ilişkin zamanaşımı hükümleri özel olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda (VUK) ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da (AATUHK) düzenlenmiştir. Vergi hukukunda zamanaşımı, sürenin geçmesi nedeniyle vergi alacağının ortadan kalkmasını ifade etmektedir. Bu durum devletin vergi alma yetkisini sınırlandırmakta ve vergi alacağını tahsil etmesini engellemektedir. Vergi alacaklısı olan kamu idaresi kanunların belirlediği süreler içinde vergiyi tahakkuk ettirmedeği ya da tahsil etmediği takdirde, artık bu işlemleri yapma olanağını ve yetkisini kaybetmektedir.

Zamanaşımına uğramış vergi ancak mükellef tarafından rızaen ödenebilir. Böyle bir vergiyi idarenin talep etme yetkisi bulunmamaktadır. Ancak zamanaşımı süresinin kesilmesi veya durması hallerinde ise bu süre ilgisine göre ya yeniden başlamakta ya da kaldığı yerden devam etmektedir. AATUHK' nin tahsilat zamanaşımını düzenleyen 102'nci maddesinde; amme alacağının, vadesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zamanaşımına uğrayacağı ve zamanaşımından sonra mükellefin rızaen yapacağı ödemelerin kabul olunacağı yönündeki düzenleme de bunu ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 98 ve 102'nci maddelerinde yer alan atıflar ile AATUHK' nin 1'inci maddesindeki hükümler çerçevesinde; belediyelerin alacaklarının tarh, tebliğ ve tahakkuk işlemlerini VUK, takip ve tahsil işlemlerini ise AATUHK hükümleri doğrultusunda yapmak zorunda olduğu anlaşılmaktadır.

Kamu alacakları için genel tahsil zamanaşımı süresi 5 yıl olmakla birlikte idari para cezalarında zamanaşımına ilişkin hükümler saklıdır. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "Yerine getirme zamanaşımı" başlıklı 21'inci maddesinde, idari para cezalarında tutar esas alınarak zamanaşımı süreleri 3, 4, 5 ve 7 yıl olarak belirlenmiştir.

Ancak AATUHK' nin 106'ncı maddesi kapsamında yapılacak takip sonunda tahsili imkansız veya tahsili için yapılacak giderlerin alacaktan fazla bulunduğu anlaşılan ve VUK kapsamına giren amme alacaklarında 10 Türk Lirasına (10 Türk Lirası dahil), diğer amme alacaklarında 20 Türk Lirasına (20 Türk Lirası dahil) kadar olan tutarlar, terkin yetkisini haiz olanlar tarafından tahsil zamanaşımı süresi beklenilmeksizin terkin olunabilecektir.

Ayrıca VUK' un mükerrer 115'inci maddesi kapsamında ikmalen, re 'sen veya idarece tarh edilen vergi ve bunlara ilişkin cezaların toplam tutarının 2023 yılı için 129 TL, 2024 yılı için 200 TL'yi aşmaması halinde de tahakkukundan vazgeçilebilecektir.

İdari para cezalarının AATUHK kapsamında takip edilen bir amme alacağı olmasından dolayı bu Kanun'un 103 ve 104'üncü maddelerinde düzenlenen tahsil zamanaşımını kesen haller ile tahsil zamanaşımının işlememesi hallerinin ayrıca dikkate alınması gerekmektedir. Bu nedenle, idari para cezalarına ilişkin zamanaşımı sürelerinin kesilmesi veya işlememesine ilişkin hususların tespitinde 5326 sayılı Kanun ile AATUHK hükümlerinin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Usulüne uygun muhatabına tebliğ edilerek kesinleşen idari para cezalarının, tebliğin kesinleştiği yılı takip eden takvim yılının birinci gününden başlamak üzere, 5326 sayılı

Kanun'un 21'inci maddesinde düzenlenen sürelerde malvarlığı araştırmaları yapıp adına trafik veya tapu sicil müdürlüklerinde araç veya taşınmaz varlık tespit edilen yükümlülerin taşınır varlıkları hakkında satış işlemlerine başlanması, haczedilen gayrimenkullerin satış işlemine başlanması için ise satış komisyonları kurulması gerekmektedir. Ancak usulüne uygun muhatabına tebliğ edilerek kesinleşen idari para cezalarının kanunda belirlenmiş sürelerde tahsil edilmediği veya tahsil edilemeyeceği kesinleşen ve yükümlüsünün yapılan mal varlığı araştırmaları sonucu herhangi bir mal varlığı tespit edilemeyen yükümlüler hakkında aciz vesikası düzenlenmelidir.

Zamanaşımın bir kamu zararı olduğu dikkate alındığına; Anayasa'nın "Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler" bölümünün 129/5 maddesi, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Kişisel sorumluluk ve zarar" başlıklı 12'nci maddesi ile "Kişilerin uğradıkları zararlar" başlıklı 13'üncü maddesi, Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik'in 9, 10 ve 11'inci maddelerinde sırasıyla yer alan "Amirlerin Sorumlulukları", "Zararların Takibi ve Yapılacak İşlemler" ve "İdarenin Rücu Hakkı" başlıklı maddeleri yer almaktadır.

Yukarıdaki mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; herhangi bir kamu görevlisinin kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır. Memurlarca verilen zararların miktarının tespiti ve ilgililerden tahsili konusunda yapılacak işlemlerin zamanında ve eksiksiz yürütülmesinden, zararı veren memurların görevli buldukları kurum ve kuruluşların o mahaldeki amirleri müteselsilen sorumludurlar.

Zamanaşımına uğratılan alacaklarda ortaya çıkabilecek diğer önemli bir husus ise şudur: Zamanaşımına uğradıktan sonra idarece talep edilecek bu alacaklar, kişiler tarafından dava konusu edilebilecek ancak süresi geçtiği için idare bu davaları büyük olasılıkla kaybedecektir. Dolayısıyla kaybedilen bu davalar ile ilgili olarak belediye bu kez "*vekâlet ücreti*", "*yargılama gideri*", "*harçlar*" ve "*dosyada yapılan diğer masraflar*" gibi kalemleri ayrıca ödemek zorunda kalacaktır. Zamanaşımına uğramış bir borcun eksik borç haline dönüşeceği dolayısıyla borçlunun sadece kendi isteğiyle borcunu ifa ettiği zaman, borcun tahsil edilebileceği unutulmamalıdır.

Yapılan denetimlerde; belediyenin mali hizmetler biriminden o belediyedeki tüm mükelleflerin sicil dosyaları istenmiştir. Zaman aralığı olarak 2000-2018 yılsonu esas alınarak

idarenin tüm gelir kalemleri içerisinde zamanaşımına uğramış alacağı olup olmadığı kontrol edilmiştir. Tutarlara hatalı olduğu düşünülen tahakkuklar (gerçek kişiler için kimlik bilgileri belli olmayan, sicil dosyaları eksik olan vb.) dahil edilmemiştir. İcra birimlerinde takipte gözüken alacakların zamanaşımına uğramadığı varsayılmıştır. Yapılandırma kapsamındaki amme alacaklarının zamanaşımına uğramadığı varsayılarak rakamlara dahil edilmemiştir. Zamanaşımını kesen ve durduran haller de bu tutarlara dahil edilmemiştir. Ayrıca Belediyenin parasal sınırlar çerçevesinde yapabileceği terkinleri yapmadığı görülmüştür. Dolayısıyla tespit edilen zamanaşımı tutarlarında bu anlamda bir miktar değişiklik olabilecektir.

Kamu idaresi cevabında, 2023 yılı sonu itibariyle parasal sınırlar çerçevesinde tahsili imkansız veya tahsili için yapılacak giderlerin alacaktan fazla bulunduğu anlaşılan 47.893,38 TL alacağın terkin işlemlerinin yapıldığı, geri kalan borçlular için ise gerekli takip ve tahsil işlemlerinin yapılacağı ifade edilmiştir.

2000 – 2018 yılları arasında mükellef sicil dosyaları bazında yapılan denetimlerde zamanaşımına uğramış toplam 1.214.261,09 TL'lik amme alacağının olduğu tespit edilmiş ancak bu alacaklardan 47.893,38 TL'lik kısmının parasal sınırlar çerçevesince İdarece terkin edildiği görülmüştür.

Bu itibarla 1.166.367,71 TL amme alacağının zamanaşımına uğradığı, buna sebebiyet veren sorumlular hakkında İdarenin rücu hakkını kullanmadığı görülmüştür.

BULGU 26: Kent Mobilyaları Kira Sözleşmesi Kapsamındaki İş İçin İhale Yapılarak Harcama Yapılması

Kent mobilyaları kira sözleşmesi kapsamında, işletme tarafından yapılması gereken tramvay ve otobüs duraklarını temizleme işi yapılmamış olup idare tarafından otobüs ve tramvay duraklarının temizlenmesi için ihale yapılarak harcama yapıldığı görülmüştür.

Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Mobilyaları Kira Sözleşmesinin “İsteklinin yükümlülükleri ve genel şartlar” başlıklı 8’inci maddesinde;

“İstekli sözleşmenin bitim tarihine kadar Kent Mobilyalarının her türlü tesisat, bakım, onarım, temizlik ve yenilenmesinden sorumludur. İstekli Kent Mobilyalarını çok temiz bulundurmak, tamiri gerekenleri derhal onarmak ve yenilemek mecburiyetindedir. Kent mobilyalarının en az haftada bir defa olmak üzere periyodik bakımları ve temizliği yapılacaktır. İstekli tüm bu işlemleri için idareden ücret talep etmeyecektir. Periyodik bakımları yapılmayan

Kent Mobilyaları idare tarafından temizletilip fatura bedeli %50 fazlası ile istekli firmadan tahsil edilecektir.

İstekli kent mobilyaları kurulum ve montajını sözleşme ekindeki iş planına uygun olarak yapacaktır. İsteklinin iş planına uygun davranıp davranmadığı, kent mobilyalarının teknik şartnameye uygun olup olmadığı idare tarafından denetlenecektir. Yapılan denetimler sonucu ortaya çıkan aksaklık ve eksiklikler istekliye yazılı olarak bildirilecektir. Söz konusu aksaklık ve eksiklikler yazılı bildirimden itibaren 10 gün içerisinde istekli tarafından giderilecektir. Mücbir sebeplerin veya yükleniciden kaynaklanan bir kusurdan doğmayan ve taahhüdün yerine getirilmesine engel nitelikte olan sebeplerin ortaya çıkması halinde idare makul süre uzatma verebilir.

Aksi halde eksiklik ve aksaklıkların giderilmediği her gün için aylık kira bedelinin % 0.5 (binde beşi) oranında cezai şart uygulanacaktır.”

Hükmü yer almaktadır.

Yukarıdaki sözleşme maddesi incelendiğinde; yüklenici tarafından temizlenmesi gereken tramvay ve otobüs duraklarının konum bilgisi paylaşılmış ve gerekli temizliğin haftada bir defa yapılacağı kararlaştırılmıştır.

Yapılan incelemede; yüklenici tarafından tramvay ve otobüs durakları temizliği zamanında yapılmamış ve idare tarafından gerekli tutanaklar tutulmuş fakat herhangi bir cezai işlem uygulanmamıştır.2021, 2022,2023 yıllarında ise idare tarafından durakların temizliği için ihale yapılmış olup ihale kapsamında yüklenicinin sorumluluğunda olan bütün duraklar temizlenmiştir. Sözleşme hükmünde ise temizlik işi idare tarafından yapıldığı takdirde %50 fazlasıyla yükleniciden tahsil edileceği kararlaştırılmıştır. İdare tarafından sözleşmenin bu hükmüne istinaden de işlem yapılmamıştır. Tarafımızca tespit edildikten sonra 2021,2022,2023 yıllarında temizlenen durak sayısı ve ihale kapsamında ödenen miktar tespit edilmiş ve yüklenici lehine 1.018.615,48 TL borç kaydı açılmıştır.

Sonuç olarak, sözleşme kapsamında yapılmayan işlerin başka bir iş kapsamında ihale edilerek yapılmaması ve sözleşme kapsamında kesilmesi gereken cezaların kesilmesi gerekmektedir.

BULGU 27: Kurum Tarafından Kiraya Verilen Bazı İşyerlerinin İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Olmadan Faaliyet Göstermesi

Kurum tarafından kiraya verilen bazı işyerlerinin işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının olmadığı görülmüştür.

10.08.2005 tarih ve 25902 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in 2'nci maddesinde;

“Bu Yönetmelik, sıhhi ve gayrisıhhi işyerleri ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin ruhsatlandırılması ve denetlenmesine dair iş ve işlemleri kapsar.” denilmektedir.

4'üncü maddenin a ve n bentlerinde;

“a) Yetkili idare: Belediye sınırları ve mücavir alanlar dışı ile kanunlarda münhasıran il özel idaresine yetki verilen hususlarda il özel idaresini; büyükşehir belediyesi sınırları ve mücavir alanlar içinde büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu konularda büyükşehir belediyesini, bunların dışında kalan hususlarda büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesini; belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeyi ve organize sanayi bölgesi sınırları içinde organize sanayi bölgesi tüzel kişiliğini,

....

n) İşyeri açma ve çalışma ruhsatı: Yetkili idareler tarafından bu Yönetmelik kapsamındaki işyerlerinin açılıp faaliyet göstermesi için verilen izni,...” hükümleri yer almaktadır.

Aynı Yönetmelik'in “İşyeri açılması” başlıklı 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrasında ise;

“Yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılmaz ve çalıştırılmaz....” denilmektedir.

Yukarıdaki mevzuat hükümleri değerlendirildiğinde, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatının, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde yetkilendirilmiş idari birimler tarafından verileceği, yetkili idareden alınan ruhsat olmadan işyerinin açılıp çalıştırılmayacağı, ifade edilmiştir.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun “İşyeri açma izni harcı” başlıklı 81'inci maddesinde;

“Belediye sınırları veya mücavir alanlar içinde bir işyerinin açılması “İşyeri Açma İzni Harcına” tabidir.” hükmü yer almaktadır.

Mezkûr Kanun’un *“Çeşitli harçlara ait tarifeler”* başlıklı 84’ üncü maddesinde yer alan tablonun (3) kısmında işyeri açma izni harcının (beher metrekare için işin mahiyetine göre) 0,10 - 1,00 TL arasında kararlaştırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Kurum hesap ve işlemleri üzerinde yapılan incelemelerde, Kurum tarafından kiraya verilen 662 işyerinden 118’inin işyeri açma ve çalışma ruhsatı olmadan faaliyet yürüttüğü tespit edilmiştir.

Yukarıda izah edilen mevzuat hükümleri ve açıklamalar çerçevesinde, ruhsatsız olarak faaliyet yürüten işletmelere yönelik gerekli idari yaptırımların uygulanması ve ruhsatlandırma işlemlerinin gerçekleştirilmesi diğer taraftan da 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu kapsamında tahsil edilmesi gereken işyeri açma izni ruhsat harcına yönelik tahsilat süreçlerinin tamamlanması gerekmektedir.

BULGU 28: Sözleşme Yükümlülüğünü Yerine Getirmeyen Kiracılara Mevzuatında ve Kira Sözleşmelerinde Öngörülen Yaptırımların Uygulanmaması

Belediye tarafından kiraya verilen megalight, reklam panosu ve billboardlara ilişkin kira tutarlarının sözleşmelerinde belirtilen şekilde ödenmediği ve sözleşme yükümlülüğünü yerine getirmeyen kiracılar hakkında mevzuatta ve kira sözleşmelerinde öngörülen yaptırımların uygulanmadığı ve herhangi bir işlem tesis edilmediği tespit edilmiştir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’nun *“Müteahhit veya müşterinin sözleşmenin bozulmasına neden olması”* başlıklı 62’nci maddesinde;

“Sözleşme yapıldıktan sonra 63’üncü maddede yazılı hükümler dışında müteahhit veya müşterinin taahhüdünden vazgeçmesi veya taahhüdünü, şartname ve sözleşme hükümlerine uygun olarak yerine getirmemesi üzerine, idarenin en az 10 gün süreli ve nedenleri açıkça belirtilen ihtarına rağmen aynı durumun devam etmesi halinde, ayrıca protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek kalmaksızın kesin teminatı gelir kaydedilir ve sözleşme feshedilerek hesabı genel hükümlere göre tasfiye edilir.

Gelir kaydedilen kesin teminat, müteahhit veya müşterinin borcuna mahsup edilemez.”

Kanun’un *“İdarelerce ihalelere katılmaktan geçici yasaklama”* başlıklı 84’üncü

maddesinin üçüncü fıkrasında ise;

“Üzerine ihale yapıldığı halde usulüne göre sözleşme yapmayan istekliler ile sözleşme yapıldıktan sonra taahhüdünden vazgeçen ve mücbir sebepler dışında taahhüdünü sözleşme ve şartname hükümlerine uygun olarak yerine getirmeyen müteahhit veya müşteriler hakkında da, ihaleyi yapan bakanlık veya ilgili bakanlık tarafından, bir yıla kadar ihalelere katılmaktan yasaklama kararı verilir ve bu kararlar Resmi Gazete’de ilan ettirildiği gibi ilgililerin müteahhitlik sicillerine işlenir.” hükümleri yer almaktadır.

Diğer yandan, Belediye tarafından megalight, raket reklam panosu,bilboard, dönerli bilboard, otobüs durakları, tramvay istasyonu, bisiklet ve bisiklet durağının kiralanması amacıyla 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’nun 35/a maddesinde belirtilen kapalı teklif usulü ile 10 yıl süreyle kiraya verilen yerlere ilişkin Belediye ile Mukim arasında imzalanan kira sözleşmesi:

“Kesin Teminat” başlıklı 4’üncü maddesinde

“.....

İsteklinin, taahhüdünü idari-teknik şartname ve sözleşme hükümlerine uygun olarak yerine getirmemesi üzerine, İdarenin 10 gün süreli ve nedenleri açıkça belirtilen yazılı ihtarına rağmen aynı durumun devam etmesi halinde, ayrıca protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek kalmaksızın kesin teminatı gelir kaydedilir ve sözleşme feshedilir.Gelir kaydedilen kesin teminat isteklinin borcuna mahsup edilmez.”

“Kira bedelinin ödeme şekli, zamanı ve ödeme yeri” başlıklı 7’inci maddesinde;

“...

Diğer yıllara ait kira bedellerinii ise belediye bütçe kararnamesinde belirtilen esaslara göre hiçbir tebliğat yapılmadan ilgili ay içerisinde belediye veznesine ödeyecektir.Kira bedelinin ilgili ay içerisinde ödenmemesi halinde bir önceki yılın temerrüt faiz oranında aylık gecikme uygulanacaktır.Kira bedelinin bir taksitinin ödenmemesi durumunda ise ilgili yılın diğer kira bedeli taksitleri muacceliyet kesbeder.”

“Sözleşmenin Sona Ermesi, fesih ve tahliye” başlıklı 12’inci maddesinde;

“...

İsteklinin sözleşme ve eklerinin şartlarına ve yasa hükümlerine aykırı davranması ile ihaleye girebilme şartlarını düzenleyen idari şartnamenin 5. Maddesindeki hükümler konusunda idareye yanlış bilgi ve belge verdiğinin anlaşılması halinde idarenin sözleşmeyi tek taraflı feshi hakkı doğar. Bu durumda teminat gelir kaydedilir.

...

İstekli, sözleşmenin hitamından evvel işi terk ederse veya şartname ve sözleşme hükümlerine uymazsa, sözleşme feshedilerek kesin teminatı irad kaydedilir. Yapılan tüm imalatlar idareye bırakılır. İmalatlar için istekli herhangi bir bedel talep edemez.”

şeklindedir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri ve Belediye ile yüklenici arasında imzalanan sözleşme maddelerine göre sözleşmede belirtilen yükümlülükleri uygun olarak yerine getirmeyen kiracıların sözleşmelerinin feshedilip, zamanında ödenmeyen kira bedeline ticari temerrüt faizi uygulanarak tahsil edilmesi, teminatların gelir kaydedilerek sözleşmede mutabık olunan diğer yaptırımların uygulanması ve bu kiracıların ihalelere katılmaktan geçici yasaklaması için ilgili bakanlığa bildirilmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede; Belediye tarafından kiraya verilen Megalight, Raket Reklam Panosu, Bilboard, Dönerli Bilboard, Otobüs Durakları, Tramvay İstasyonu, Bisiklet ve Bisiklet Durağının kiralanması işine ilişkin kira sözleşmesi düzenlendiği, ancak kiralayan tarafından kira ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmediği ve sözleşme hükümlerinin yerine getirilmemesi hakkında yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve sözleşme maddeleri uyarınca herhangi bir işlem tesis edilmediği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, Belediye tarafından kiraya verilen megalight, reklam panosu ve bilboardlara ilişkin yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri çerçevesinde yapılan sözleşmede yer alan hükümlerin uygulanması yasal zorunluluktur.

BULGU 29: Belediye Mülkiyetinde Bulunan Taşınmazların Dernek ve Vakıflara Tahsis Edilmesi ve Bazı Dernek ve Vakıflara Ait Elektrik, Su, Doğalgaz ve İnternet Faturaları İle Kira Giderlerinin Belediye Bütçesinden Karşlanması

Mülkiyeti Belediyeye ait olan bazı taşınmazların dernek ve vakıflara tahsis edildiği, bazı dernek ve vakıfların ise elektrik, su, doğalgaz vb. faturalar ile kira giderlerinin idare tarafından karşılandığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Taşınmaz Tahsisi" başlıklı 47'nci maddesi ile kamu idarelerinin, kanunlarında belirtilen kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için mülkiyetlerindeki taşınmazlarla, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerleri, birbirlerine ve köy tüzel kişiliklerine bedelsiz olarak tahsis edebileceği ve tahsis edilen taşınmazların amacı dışında kullanılmayacağı hususu hüküm altına alınmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 75'inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde; belediyelerin, kendilerine ait taşınmazları, aslî görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devredebileceği veya süresi yirmi beş yılı geçmemek üzere tahsis edilebileceği ve bu taşınmazların aynı kuruluşlara kiraya verilebileceği ifade edilmiştir. Yine aynı Kanun'un 75'inci maddesinin son fıkrasında, 5018 sayılı Kanun'un 29'uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 10'uncu maddesinin; belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler için uygulanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda belirtilen Kanun hükümleri ile belediyelerin, meclis kararı ile mülkiyetlerindeki taşınmazları asli görev ve hizmetlerde kullanmak üzere sadece kamu kurum ve kuruluşlarına tahsis edebileceği, dolayısıyla dernek, vakıf ya da meslek kuruluşlarına taşınmaz tahsisi yapamayacağı ayrıca 5018 sayılı Kanun'un genel yönetim kapmasındaki kamu idarelerinin belirli şartlar altında dernek ve vakıflara yardım yapılabileceğini ifade eden 29'uncu madde hükmü ile 5253 sayılı Kanun'un derneklere aynı ve maddi yardım yapılabileceğini ifade eden 10'uncu maddesinin hükmü Belediyeler açısından uygulanamayacağı açık bir biçimde ifade edilmiştir.

Yapılan incelemede; belediye mülkiyetinde bulunan 9 adet taşınmazın dernek ve vakıflara tahsis edildiği ayrıca bazı dernek ve vakıflara ait 3.471.517,70 TL tutarındaki elektrik, su, doğalgaz vb. faturalar ile kira giderlerinin belediye bütçesinden karşılandığı tespit edilmiştir.

Kamu idaresi cevabında, Sivil Toplum Kuruluşları ile yapılan protokollerin 5393 sayılı Kanun'un 75/c maddesine göre Valilik Makamının onayı alınmak suretiyle gerçekleştirildiği ve bu protokollere istinaden taşınmaz tahsisi ve çeşitli giderlerin ödemesinin yapıldığı ancak tespit ve öneriler doğrultusunda bu işlemlerin durdurulacağı ifade edilmiştir.

Bu itibarla, yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri gereği Kamu İdaresine ait taşınmazların dernek, vakıf veya meslek kuruluşlarına tahsis edilmemesi gerekmekte olup bunlara ait faturaların ve kira giderlerinin belediye bütçesinden karşılanmaması gerekmektedir.

BULGU 30: Belediye Tarafından İdare Edilen Toptancı Halinin Mevzuata Uygun Yönetilmemesi

Belediyeye ait toptancı halinin mevzuat hükümlerine göre idare edilmediği, Kanunda belirtilen asgari yapıların bulunmadığı, hal rüsumu ödemelerinin zamanında yapılmadığı ve zorunlu personel sayılarında eksiklik olduğu görülmüştür.

Sebze ve Meyveler İle Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un "Toptancı hallerinin kurulması ve kapatılması" başlıklı 3'üncü maddesinde;

"Toptancı halleri; imar planlarında belirlenmiş alanlarda, halin sınıfına, büyüklüğüne ve işlem hacmine göre yönetmelikle belirlenen müzayede, depolama, tasnifleme ve ambalajlama tesisleri ile laboratuvar ve soğuk hava deposu gibi diğer asgari koşulları taşıyan projeler çerçevesinde gerçek veya tüzel kişiler ile belediye sınırları içinde belediyeler, büyükşehir belediye sınırları içinde büyükşehir belediyeleri tarafından kurulur. Gerçek veya tüzel kişiler tarafından toptancı hali kurulması ilgili belediyenin iznine tabidir.

...

İmar planlarında toptancı hal yeri olarak belirlenmiş alanlar başka bir amaçla kullanılamaz ve bu alanların çevresi toptancı halinin faaliyetini engelleyecek veya insan sağlığına zarar verecek şekilde iskâna açılmaz.

Bu maddede öngörülen şartları taşımadığı Bakanlık veya belediyece tespit edilen toptancı halleri belediyece kapatılır. Halin kapatılışı, en geç bir ay içinde ilgili belediye tarafından Bakanlığa bildirilir."

Aynı Kanun'un "Hal rüsumu" başlıklı 8'inci maddesinde;

"(4) Hal rüsumunun tahakkuk, tahsil ve paylaşımına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

...

(6) Dördüncü fıkra uyarınca belediye toptancı halinin bağlı olduğu belediye hesabında biriken tutarlar, ilgili belediyeye gelir olarak kaydedilir ve bu şekilde gelir olarak kaydedilen tutarların en az yüzde onu toptancı halinin temizlik, güvenlik, aydınlatma, bakım ve onarım ihtiyaçlarının karşılanması ve kapasitesinin artırılması, ihtiyaç duyulan bilgi işlem sisteminin

kurulması ve lüzumlu diğer teknik donanımın sağlanması, soğuk hava deposu, laboratuvar, tasnif ve ambalajlama ile diğer ortak tesislerin kurulması ve işletilmesi için harcanmak üzere, izleyen yıl belediye bütçesine ödenek olarak konulur. Bu şekilde ayrılan ödenekler amacı dışında kullanılamaz.”

Hükümleri yer almaktadır.

Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik'in 22'nci maddesinin üçüncü fıkrasında, Belediyece görevlendirilecek zabıta sayısının, küçük toptancı hallerinde 3(üç), orta toptancı hallerinde 15 (on beş), büyük toptancı hallerinde ise 30 (otuz) kişiden az olamayacağı ve yapılacak görevlendirmelerde, toptancı halinin işlem hacminin de dikkate alınması gerektiği;

Aynı Yönetmelik'in 43'üncü maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde, bildirim üzerine tahakkuk eden hal rüsumunu 5 iş günü içinde ödemenin veya ödenmesini sağlamanın bildirimcilerin yükümlülüğünde olduğu, 44'üncü maddenin onuncu fıkrasında hal rüsumuna ilişkin ödemelerin 45'inci maddeye göre Bakanlıkça belirlenen banka nezdinde açılan hesaba yatırılacağı, 45'inci maddede hal rüsumunun paylaşımının nasıl yapılacağı, 41'inci maddenin ondördüncü fıkrasında bildirim üzerine tahakkuk eden hal rüsumunun beş iş günü içinde ödenmemesi halinde, ödeme yapılana kadar yeni bir bildirimde bulunulamayacağı;

Hükümleri yer almaktadır.

Belediye tarafından yönetilen toptancı halinde;

- Toptancı halinin Yönetmelik'in 9'uncu maddesinin dokuzuncu fıkrasına aykırı olarak etrafının insan ve mal girişini engelleyecek şekilde çevrilmediği, halin içinden yol geçtiği, hale giren ve çıkan araçların fiili kontrollerinin eksik yapıldığı ve asgari yapıların bulunmadığı

- Büyükşehir Belediyesi toptancı halinde asgari 30 zabıta görevlendirilmesi gerekirken 4 zabıta ile hizmet verildiği,

-Hal rüsumuna ilişkin tahsilatların zamanında yapılmadığı,

- Elde edilen gelirlerden yüzde 10 oranında bütçe ödeneği ayrılmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, Belediyenin, toptancı hallerinde yukarıda anılan mevzuat hükümlerine uygun işlemler tesis etmesi, gerekli yapıların inşa edilmesi, ödemelerin takibinin yapılması ve mevzuat hükmüne göre bütçe ödeneğinin ayrılması gerekmektedir.

BULGU 31: Birinci Sınıf Gayrisihhî Müesseselere Dahil Edilen Üretim Tesislerine İlişkin Tespit, Denetim ve Ruhsatlandırma Çalışmalarının Başlatılmaması

Birinci sınıf gayrisihhî müesseselerini ruhsatlandırmak ve bu müesseseleri denetlemek görev, yetki ve sorumluluğu 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile büyükşehir belediyelerine verildiği halde, 25.08.2022 tarih ve 31934 sayılı Resmî gazetede yayımlanan 5987 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Birinci Sınıf Gayrisihhi Müesseseler listesine dahil olan üretim tesislerinin ruhsatlandırma ve denetim çalışmalarına başlanılmadığı görülmüştür.

5216 sayılı Kanun'un “Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları” başlıklı 7'nci maddesinin; (i) fıkrasında;

“Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak (...)”, (j) fıkrasında; “Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.” denilmektedir.

9207 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in “Gayrisihhi Müesseseler” başlıklı 3'üncü Bölümünün “İnceleme kurulları” başlıklı 15'inci maddesinin ikinci fıkrasında: “Büyükşehir belediyelerinde birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri inceleme kurulu, beş kişiden az olmamak üzere büyükşehir belediye başkanı veya görevlendireceği yetkilinin başkanlığında çevre, sağlık, hukuk, imar ve küşat birimleri görevlileri, sanayi ve ticaret il müdürlüğü temsilcisi, ilgili meslek odalarının temsilcileri ile tesisin özelliğine göre belediye başkanı tarafından belirlenecek diğer kuruluş temsilcilerinden oluşur.” denilmektedir.

25.08.2022 tarih ve 31934 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5987 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Birinci Sınıf Gayrisihhi Müesseseler listesine dahil olan üretim tesisleri;

1- Enerji Sanayii

- Toplam ısı gücü 10 megavat (MW) ve üzeri kapasitede olan fotovoltaik güneş enerjisine dayalı elektrik santralleri,
- Toplam ısı gücü 20 megavat (MW) ve üzeri kapasitede olan tavuk veya büyükbaş hayvan dışkısından elektrik üretim tesisleri,
- Jeotermal kaynaklı seracılık tesisleri,
- Toplam biyogaz depolama kapasitesi 500 m³ ve üzeri olan atıklardan enerji ve gübre üretim tesisleri

2- Metalurji ve Makine Sanayii

- Krom kaplama tesisleri,
- Alüminyum aksesuarları, sac ve alüminyum tutunma boruları imalat tesisleri,
- 1350 DWT ve üzeri ağırlıktaki deniz araçlarının ticari amaçlı liman, iskele ve rıhtım işletmeleri (yolcu taşıma amaçlı olarak kullanılan iskele ve limanlar hariç),
- Endüstriyel filtre üretim tesisleri,

3- Maden sanayi

4- Kimya Sanayii

- Dağıtım ve toplam depolama kapasitesi 500 m³ ve üzeri olan medikal gaz satış yerleri,
- Medikal gaz depolama tesisleri,
- Adblue, cam suyu, dizel yakıt katkısı üretim tesisleri,
- Boya üretim atölyeleri,
- 50 HP ve üzeri motor gücü kullanan metalin kauçuk ile kaplama tesisleri,
- 500 HP ve üzeri motor gücü kullanan metalin fosfalt ile kaplama tesisleri
- 500 HP ve üzeri motor gücü kullanan boru pazarlama, showroom ve pazarlama amaçlı üretim
- gösterisi

- PCR ve Real Time PCR mastermix kit üretim tesisleri

5-Petrokimya Sanayii

- Biyodizel depolama tesisleri

6-Gıda Maddeleri, İçkiler, Yemler ve Tarımsal Ürünler Sanayii

- 100 kesim ünitesi/gün ve üzeri büyükbaş ve küçükbaş kesim tesisleri (her bir kesim ünitesi eşdeğeri; 1 baş sığır, 2 baş devekuşu, 4 baş domuz, 8 baş koyun, 10 baş keçi, 130 baş tavşan),
- 50.000 adet/gün ve üzeri tavuk ve eşdeğeri diğer kanatlılar kesim tesisleri (her bir kesim ünitesi eşdeğeri; 1 adet hindi = 7 adet tavuk)
- 30 ton/gün ve üzeri kapasiteli zeytin işleme ve sürekli sistem zeytinyağı üretim tesisleri
- Protein çözültisi ve tozu üretim tesisleri,
- Evcil hayvanlar için hazır gıda imalatı,
- 500 kg/gün ve üzeri kapasiteli kemik suyu ve tavuk suyu üretim tesisleri,

7-Atık İşleme Sanayi

- 100 ton ve üzeri kapasiteli deniz araçlarından kaynaklanan atıkların toplanması tesisleri,
- Tehlikeli atık ara depolama ve atıktan üretilmiş yakıt üretim tesisleri
- Arıtma çamurları bertaraf ve değerlendirme tesisleri
- Atık barajı tesisleri

-Atıkların işlenerek biyogaz elde edildiği ve toplam biyogaz depolama kapasitesi 500 m3 ve üzeri olan biyometanizasyon tesisleri

-Toplam ısı gücü 20 megavat (MW) ve üzeri kapasiteli atık yakma tesisleri,

-Atık işleme entegre tesisleri

8-Tekstil Sanayii

-Blok ve levha sünger üretim tesisleri

9-Diğerleri

-500 HP ve üzeri motor gücü kullanan römork çelik konstrüksiyon imalat tesisleri

-50 ton/yıl üzeri kapasiteli cıvata saplama, sıcak dövme tesisleri,

-Özel amaçlı motorlu kara taşıtları imalat tesisleri,

-500 HP ve üzeri motor gücü kullanan rulo sac açma, doğrultma, boy kesme işlemi ve çelik konstrüksiyon üretim tesisleri

-100 HP üzeri motor gücü kullanan su işletmeleri

-Kâğıt üretimi tesisleri

-Liman tesisleri,

-Kağıt toplama, ayırma ve geri dönüşüm işlemi sonrası gri karton üretim tesisleri

Yapılan incelemede, maden sanayii başlığı hariç birinci sınıf gayrisihhi müesseseler sınıfında yer alan tüm başlıklara yeni üretim tesisleri eklenmiş olmasına rağmen, idare tarafından durum tespitine ilişkin bir işlemin başlatılmadığı anlaşılmıştır.

Sonuç olarak, birinci sınıf gayrisihhi müesseseleri ruhsatlandırmak ve bu müesseseleri denetlemek Büyükşehir Belediyesinin görevleri arasına girmektedir. Bu görev dolayısıyla, söz konusu tesislerin birinci sınıf gayrisihhi müessese ruhsatlarına ilişkin olarak tespit, denetim ve ruhsat verme çalışmalarının ilgili birimlerin koordinasyonunda yapılması gerekmektedir.

BULGU 32: İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Tehlike Oluşturan Hususlarla İlgili Gerekli Önlemlerin Alınmaması

İş sağlığı ve güvenliği uzmanları tarafından tespit edilen risk ve uygunsuzluklarla ilgili, Daire Başkanlıklarının tedbir alma yönündeki işlemlerinin zamanında yapılmadığı görülmüştür.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun amacı, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenlemektir.

Kanun'un 3'üncü maddesi birinci fıkrası (ğ) bendinde "işveren, çalışan istihdam eden

gerçek veya tüzel kişi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşları ifade eder” denilmektedir. Aynı Kanun’un “İşverenin Genel Yükümlülüğü” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrasında "işveren çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür." denilmekte olup, bu kapsamda işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığının izlenmesi, denetlenmesi ve uygunsuzlukların giderilmesinin sağlanması, riskli alanlarla ilgili değerlendirme yapması veya yaptırması gibi görevlere yer verilmiştir.

29.12.2012 tarih ve 28512 sayılı Resmî Gazete ’de yayımlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği’ne göre işyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla İş Sağlığı ve Güvenliği Şube Müdürlüğü tarafından risk değerlendirmeleri yapılmaktadır. Bu kapsamda hazırlanan raporlar, riskin ilgili olduğu daire başkanlığına üst yazı ile bildirilerek gerekli tedbirlerin alınması istenmektedir.

2023 yılında düzenlenen risk değerlendirme raporları içerisinde yer alan riskli alanlarla ilgili sorumlu birimlerin tedbir alıp almadıkları incelenmiştir. İlgili daire başkanlıklarının yazılan raporlara istinaden bazı işlemleri zamanında yapmadıkları görülmüştür.

Diğer taraftan iş sağlığı ve güvenliği uzmanları tarafından sahada yapılan incelemelerde saha denetim raporları düzenlenmektedir. Bu raporlarda iş sağlığı ve güvenliği açısından tespit edilen uygunsuzluklara yer verilmekte olup, gereğinin yapılması için ilgili dairelere bildirim yapılmaktadır. 2023 yılında tespit edilen eksikliklerle ilgili 38 adet uygunsuzluk için ilgili birimlerin gereken işlemleri zamanında yapmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi cevabında; bulgu konusu edilen hususa ilişkin herhangi bir itirazda bulunulmamış ve bulguda tespit edilen hususlar doğrultusunda işlemlerin yapıldığı, 38 adet uygunsuzluğun azaltılarak düzeltildiği belirtilmiş olsa da 12 adet uygunsuzluk devam etmektedir.

Bu bakımdan iş sağlığı ve güvenliği açısından potansiyel riskleri beraberinde getiren konu ile ilgili kurumsal düzeyde tedbirlerin alınmasına yönelik ilgili daire başkanlıkları tarafından süreçlerin hızlandırılması gerekmektedir.

BULGU 33: M Plakalı Ticari Minibüs Hatlarının Mevzuata Aykırı Şekilde Verilmesi

Konya Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde belirlenen güzergâhlarda çalışan 530 adet (M plaka) ticari hatlı minibüsün İl Trafik Komisyon Kararları ile süresiz olarak ve ihale yapılmaksızın verildiği görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu ile yürürlükten kaldırılan 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin vazifeleri" başlıklı 15'inci maddesinin dokuzuncu fıkrası ve "Belediyelerin hakları, salahiyet ve imtiyazları" başlıklı 19'uncu maddesinin beşinci fıkrasında yer alan hüküm ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15'inci maddesinin birinci fıkrasının (p) bendindeki, "*Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.*" hükümlerinden toplu taşıma hakkının belediyelerin görev ve yetkisinde olduğu anlaşılmaktadır.

Gerek 1580 sayılı Kanun gerekse 5393 sayılı Kanunu'na göre toplu taşımaya ilişkin haklar belediyeye aittir. Belediyeye ait olan bu hakkın ilgili Kanun çerçevesinde ihale yoluyla rekabete uygun, saydamlığı sağlayarak sürenin belirli olması gibi hususları da içerecek şekilde verilmesi gerekir. Bu yetki, belediye adına belediye meclisine aittir. Belediye meclisince bu yönde alınan karara uygun olarak ve bu kararda verilen yetkiye dayanılarak ihale işlemleri ile ilgili olarak belediye encümenince de konuya ilişkin kararlar alınmasında hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Bu çerçevede toplu taşıma hizmetleri bakımından görevli ve yetkili olan belediyenin bu hakkını mevzuata uygun şekilde ihale yapmadan doğrudan meclis, encümen veya belediye başkanı kararıyla vermesi veya süre belirtilmeksizin ya da satış şeklinde ihale etmesi mümkün değildir.

Nitekim Danıştay 13'üncü Dairesi'nin Esas No:2015/985, Karar No: 2015/3164 numaralı Kararında; "*Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; belediyelerin yürütmekle görevli ve yetkili oldukları toplu taşıma hizmetini bizzat yapmak yerine imtiyaz suretiyle devrine karar verilmesi için Danıştay'ın görüşü ve İçişleri Bakanlığının onayının alınmasının ön koşul olduğu, kiralama yolunu seçmesi hâlinde ise hem taşınır hem taşınmazlar için kira süresinin 10 yıla sınırlı olduğu ve her iki*

durumunda Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olduğu anlaşılmakta ve toplu taşıma hizmetlerinin ruhsat vermek suretiyle yerine getirilmesi usulünde ise ruhsat verilecek sürenin, tespit edilen muhammen bedelin yıllık mı yoksa ruhsat verilen süre için mi öngörüldüğünün, yıllık olarak tespit edilmiş ise her yıla ilişkin artış oranının nasıl belirleneceğinin vb. hususların açık bir şekilde ortaya konularak söz konusu ihalenin yine Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği, toplu taşıma hizmetlerinin gördürülmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde verilecek olan ruhsatın süresiz bir şekilde verilemeyeceği, belli bir süre dâhilinde ruhsat verilmesi gerektiği görülmektedir. ...

Bu durumda, ilgili mevzuat ve dosyadaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda; toplu taşıma hizmetinin yerine getirilmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde, süresiz olarak ruhsat vermenin söz konusu olmadığı, belli bir süre dâhilinde ruhsatın verilmesi gerektiği, bu süreye göre muhammen bedelin belirlenmesinin şart olduğu, bu hususlar ortaya konulduktan sonra Devlet İhale Kanunu hükümlerine uygun bir şekilde ihalenin yapılması gerektiği”,

Aynı Dairenin Esas No:2014/384, Karar No: 2014/1950 Kararı’nda; “Yukarıda yer verilen hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden; büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde toplu taşıma hizmetlerini yürütmenin ve bu amaçla toplu taşıma vasıtalarının işletilmesi ve işlettilmesinin kamu hizmeti olarak münhasıran büyükşehir belediyelerine imtiyaz olarak verilmiş olduğu; toplu taşıma vasıtalarını işletirmenin ise imtiyaz sözleşmesi, ruhsat verme, kiralama veya hizmet satın alma yoluyla gördürülebileceği; anılan usullerden herhangi birinin seçilmesi yoluyla toplu taşıma hizmetinin özel hukuk kişileri eliyle sağlanması hâlinde büyükşehir belediyesinin kanunlarla kendisine verilen ulaşım hizmetlerine ilişkin imtiyazdan vazgeçmiş sayılacağı sonucuna varılmakta olup; söz konusu vazgeçme iradesinin ise, ancak, belediye adına imtiyaz verilmesinde görevli ve yetkili kılınan belediye meclisince ortaya konulması hâlinde geçerli olacağı kabulü gerekmektedir.”,

Aynı Dairenin Esas No:2011/1134, Karar No:2012/2226 Kararı’nda; “Belediye Meclisince alınan karara dayanılarak Encümenince toplu taşıma hatlarının 10 yıllığına kiraya verilmesinin hukuka uygun olduğuna”

Aynı Dairenin Esas No: 2014/1735, Karar No: 2014/2859 Kararı’nda; “İdare Mahkemesi’nce; 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 15. maddesinin (f) ve (p) bentlerinde ulaşım gibi kentsel alt yapı ve şehir içi trafik hizmetlerini yapmanın veya yaptırmanın belediyenin görev ve sorumlulukları arasında sayıldığı, yine toplu taşıma yapmanın, bu amaçla otobüs,

deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemleri kurmanın, kurdurmanın, işletmenin ve işletirmenin, kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ve ücret tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemenin, kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmenin, belediyenin yetki ve imtiyazları arasında olduğu, dava konusu minibüs hatlarının 10 yıllığına kiraya verilmesine ilişkin 08.01.2013 günlü 3 sayılı belediye encümen kararı ile bu karara dayanılarak 04.02.2013 tarihinde ihaleye çıkarılmasına ilişkin işlem 5393 sayılı yasanın 15. maddesinin (f) ve (p) bentlerinin belediyelere verdiği yetki ve imtiyaz hakkı sınırları içinde kararlar olduğu ve bu yönüyle hukuka uygun olduğu, davacı kooperatifin il trafik komisyonu kararları ile kazanılmış haklarının bulunduğu iddiasına yönelik olarak, toplu taşıma hatlarını işletme ve işletirme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz hakkı bedeli veya kira ücreti ödemededen, il trafik komisyonlarının verdiği kararların kazanılmış hak oluşturacağı iddiasıyla toplu taşıma hatlarının bedelsiz kullanımının söz konusu olamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, bu karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Davanın yukarıda özetlenen gerekçeyle reddi yolundaki temyize konu Eskişehir 1. İdare Mahkemesi'nin 28.11.2013 tarih ve E:2013/86, K:2013/1019 sayılı kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinin 1. fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından, temyiz istemi yerinde görülmeyerek anılan Mahkeme kararının onanmasına" denilmektedir.

Belediye tarafından usulüne uygun şekilde hat tahsislerinin yapıldığı, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun ticari hatların verilme usulünü düzenlemediği, 1987 yılından bu tarihe kadar kullanılan hatların kazanılmış hak teşkil ettiği ve korunması gerektiği ileri sürülerek bozulması istemiyle Erzincan İdare Mahkemesi'nin 15.11.2017 tarih ve E:2017/528, K:2017/217 sayılı Kararına karşı açılan davada; Danıştay 13. Dairesi E: 201/899, K: 2018/1427 sayılı Kararı'nda; toplu taşıma hatlarının işletme ve işletirme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz bedeli veya kira ücreti ödemededen, herhangi bir ihale veya sözleşme yapmadan İl Trafik Komisyonlarının verdiği kararların kazanılmış hak oluşturmayacağı yönünde karar veren Erzincan İdare Mahkemesi kararını onamıştır.

Yukarıda belirtilen kararlar değerlendirildiğinde; toplu taşıma hizmetlerinin imtiyaz, kiralama, ruhsat veya hizmet satın alma usullerinden biri ile üçüncü kişilere ihale yoluyla gördürülebilmesi gerekir. Her dört yöntem bakımından da bu hizmetin üçüncü kişilere gördürülmesinde mutlak olarak belirli bir sürenin öngörülmüş olması zorunludur. Toplu taşıma

hizmetlerinin yukarıda belirtilen usullerin dışında veya satış şeklinde bir usul ile yapılması mümkün değildir. Kanun'da öngörülen sürelerden daha uzun bir sürenin öngörülmesi ya da hiçbir şekilde süre öngörülmemesi durumunun hukuka aykırılık oluşturacağı kuşkusuzdur.

Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 29'uncu maddesinde;

“Büyükşehir belediyeleri dâhilinde daha önce il trafik komisyonları veya valiliklerce alınan karar veya izinlerle elde edilmiş haklar saklıdır” denilmektedir.

Kazanılmış hakkın varlığından söz edebilmek için, bu hakkın yürürlükteki hukuk kurallarına uygun olarak tesis edilen bir işlemle elde edilmiş olması gerekmektedir.

Kurum hesap ve işlemleri üzerinde yapılan incelemelerde, Belediye Kanunu'nda öngörülen imtiyaz, kiralama ve ruhsat usullerinden biri seçilerek ihale yoluyla verilmesi gerektiği halde 26.10.1987 tarih ve 3520 sayılı Valilik Oluru ile alınan Konya iline bağlı Kulu İl Trafik Tescil ve Denetleme Büro Amirliğince 412 adet M plakalı ticari hatlı minibüsün, 06.11.1989 tarih ve 1989/01 sayılı İl Trafik Komisyon Başkanlığı Kararı ile 118 adet M plakalı ticari hatlı minibüsün tahsis edildiği tespit edilmiştir.

Denetim tespiti sonrasında Kamu idaresi tarafından 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 9'uncu maddesi ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksit, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dâhilinde il trafik komisyonunun yetkilerinin ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılacağı, Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 29'uncu maddesinde; *“Büyükşehir belediyeleri dâhilinde daha önce il trafik komisyonları veya valiliklerce alınan karar veya izinlerle elde edilmiş haklar saklıdır.”* hükmüne yer verildiği,

Bu çerçevede; (Konya Büyükşehir Belediyesinin dahli olmadan) Konya Valiliği İl Trafik Komisyon Başkanlığı tarafından 530 adet “Ticari Hatlı Minibüslere” 1987 yılında tahsis edilen plakalara yönelik müktesep hak kazanmış olmaları nedeniyle herhangi bir işlem yapılamadığı ancak bu plakalara ek olarak yeni plaka tahsis edilmediği,

Danıştay 13'üncü Dairesinin E:2018/899, K:2018/1427 sayılı Kararı ile onanan Erzinan İdare Mahkemesinin 15.11.2017 tarih ve E:2017/528, K:2017/217 sayılı Kararı sonrasında davalı hat sahipleri tarafından Anayasa Mahkemesi nezdinde mülkiyet haklarının

ihlal edildiğine dair başvuruda buldukları, 04.05.2021 tarih ve 31374 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2018/20720 başvuru numaralı Anayasa Mahkemesi Kararı'nda, "*Anayasa'nın 35. Maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği*"nin hüküm altına alındığı ve Karar'ın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılanma yapılmak üzere Erzincan İdare Mahkemesine gönderildiği ve akabinde Erzincan İdare Mahkemesinin daha önce almış olduğu kararları da iptal ettiği,

Dolayısıyla illerin genelinde yaşanan bu problemin kanun yoluyla çözümlenmesi gerektiği görüş ve kanaatine varıldığı ifade edilmiştir.

Belediyenin yürütmekle yükümlü olduğu bir hizmeti bizzat yerine getirmeyip, üçüncü kişilere gördürebilmesi mümkün olmakla birlikte bu husus söz konusu hizmetin bir kamu hizmeti olma niteliğini ortadan kaldırmadığı gibi bu konuda belediyenin görevinin sona ermesine yol açmamakta ve bu hizmetin yerine getirilmesi yönünden sorumluluğu devam etmektedir. Bu niteliği gözetildiğinde, belediyenin görevine giren bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak verilmesi suretiyle gördürülebilmesi hukuken mümkün değildir. Mevzuata aykırı olarak tesis edilen ve belirtilen nitelikteki işlemlerin ilgililer yönünden kazanılmış hak doğurması da aynı nedenle mümkün değildir. Aksi takdirde, mevzuata aykırı tesis edilen bir belediye işleminin, bir kanunun dahi üstüne geçmesi, o kanunun uygulanamaması sonucuna yol açacağı da bir gerçektir. Bu hizmetin belediyeler tarafından yürütülmesi ya da üçüncü kişilere gördürülmesi, söz konusu hizmetin kamu hizmeti olmasına ve bu hizmetin belediyelerce yürütülmesinde kamu yararı bulunduğu düşüncesine dayandığından, kazanılmış hak adı altında bireysel yararların kamu yararına üstün tutulması sonucunu doğuracak bir kazanılmış hak anlayışı kabul edilemez.

Dolayısıyla meclis, encümen veya belediye başkanı kararıyla ihalesiz olarak verilen ya da süresiz veya satış şeklinde ihale edilen ya da il trafik komisyonu kararı ile verilen toplu taşıma haklarının kazanılmış hak oluşturmayacağı yukarıda belirtilen yargı kararlarıyla sabittir.

Anayasa Mahkemesi ise konuyla ilgili 07/04/2021 tarihli ve 2018/20720 Başvuru Numaralı Kararı'nda özetle; İdarenin uzun yıllardır devam eden ve kişilerde hep devam edeceği kanısı oluşturan toplu ulaşım imtiyazını hak sahipleri tarafından öngörülemez ve mağduriyete yol açacak şekilde makul bir zaman önce bildirilmeden iptal edilmesinin hukuka uygun olmadığına hükmetmiştir.

Sonuç olarak; yukarıda belirtilen mevzuat ve yüksek yargı kararları ışığında,

belediyenin görevine giren bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak olarak verilmesi mümkün görülmemektedir. İdarenin süresi belli olmayan bu hakları kamu yararı ve kanunilik ilkeleri gereği iptal etmesi gerekmektedir. Ancak iptal süreci Anayasa Mahkemesi Kararı'nda da belirtildiği üzere hak sahiplerine mağduriyet yaratmayacak, öngörülebilir bir süre tanınarak başlatılmalıdır.

BULGU 34: Servis Plakalarının İl Trafik Komisyonu Kararı ve İlçe Belediye Meclis Kararları Doğrultusunda İhalesiz ve Süresiz Verilmesi

Konya Büyükşehir Belediye sınırları içinde faaliyet gösteren servis plakalarından bir kısmının İl Trafik Komisyonu ve İlçe Belediye Meclis Kararları çerçevesinde ihalesiz ve süresiz olarak verildiği görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (f) ve (p) bentlerinde;

"Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek"

Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek. (Ek cümle: 16/5/2018-7144/14 md.) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettilmesine karar vermek." hükümleri yer almaktadır.

Diğer taraftan 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15'inci maddesinin birinci fıkrasının (p) bendinde, "*Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri*

yürütmek.” denilmektedir.

Danıştay 13. Dairesinin Esas No:2015/985, Karar No: 2015/3164 numaralı Kararı’nda; *“Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; belediyelerin yürütmekle görevli ve yetkili oldukları toplu taşıma hizmetini bizzat yapmak yerine imtiyaz suretiyle devrine karar verilmesi için Danıştay’ın görüşü ve İçişleri Bakanlığının onayının alınmasının ön koşul olduğu, kiralama yolunu seçmesi hâlinde ise hem taşınır hem taşınmazlar için kira süresinin 10 yıla sınırlı olduğu ve her iki durumunda Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olduğu anlaşılmakta ve toplu taşıma hizmetlerinin ruhsat vermek suretiyle yerine getirilmesi usulünde ise ruhsat verilecek sürenin, tespit edilen muhammen bedelin yıllık mı yoksa ruhsat verilen süre için mi öngörüldüğünün, yıllık olarak tespit edilmiş ise her yıla ilişkin artış oranının nasıl belirleneceğinin vb. hususların açık bir şekilde ortaya konularak söz konusu ihalenin yine Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği, toplu taşıma hizmetlerinin gördürülmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde verilecek olan ruhsatın süresiz bir şekilde verilemeyeceği, belli bir süre dâhilinde ruhsat verilmesi gerektiği görülmektedir. ...*

Bu durumda, ilgili mevzuat ve dosyadaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda; toplu taşıma hizmetinin yerine getirilmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde, süresiz olarak ruhsat vermenin söz konusu olmadığı, belli bir süre dâhilinde ruhsatın verilmesi gerektiği, bu süreye göre muhammen bedelin belirlenmesinin şart olduğu, bu hususlar ortaya konulduktan sonra Devlet İhale Kanunu hükümlerine uygun bir şekilde ihalenin yapılması gerektiği”,

Aynı Dairenin Esas No: 2011/1134, Karar No: 2012/2226 Kararı’nda; *“Belediye Meclisince alınan karara dayanılarak Encümenince toplu taşıma hatlarının 10 yıllığına kiraya verilmesinin hukuka uygun olduğuna”*

Aynı Dairenin Esas No: 2014 / 1735, Karar No: 2014 / 2859 Kararında; *“İdare Mahkemesi’nce; 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 15. maddesinin (f) ve (p) bentlerinde ulaşım gibi kentsel alt yapı ve şehir içi trafik hizmetlerini yapmanın veya yaptırmanın belediyenin görev ve sorumlulukları arasında sayıldığı, yine toplu taşıma yapmanın, bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemleri kurmanın, kurdurmanın, işletmenin ve işlettirmenin, kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ve ücret tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemenin, kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği*

bütün işleri yürütmenin, belediyenin yetki ve imtiyazları arasında olduğu, dava konusu minibüs hatlarının 10 yıllığına kiraya verilmesine ilişkin 08.01.2013 günlü 3 sayılı belediye encümen kararı ile bu karara dayanılarak 04.02.2013 tarihinde ihaleye çıkarılmasına ilişkin işlem 5393 sayılı yasanın 15. maddesinin (f) ve (p) bentlerinin belediyelere verdiği yetki ve imtiyaz hakkı sınırları içinde kararlar olduğu ve bu yönüyle hukuka uygun olduğu, davacı kooperatifin il trafik komisyonu kararları ile kazanılmış haklarının bulunduğu iddiasına yönelik olarak, toplu taşıma hatlarını işletme ve işletirme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz hakkı bedeli veya kira ücreti ödemedi, il trafik komisyonlarının verdiği kararların kazanılmış hak oluşturacağı iddiasıyla toplu taşıma hatlarının bedelsiz kullanımının söz konusu olamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, bu karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Davanın yukarıda özetlenen gerekçeyle reddi yolundaki temyize konu Eskişehir 1. İdare Mahkemesi'nin 28.11.2013 tarih ve E:2013/86, K:2013/1019 sayılı kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinin 1. fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından, temyiz istemi yerinde görülmemekle anılan Mahkeme kararının onanmasına" denilmektedir.

Belediye tarafından usulüne uygun şekilde hat tahsislerinin yapıldığı, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun ticari hatların verilme usulünü düzenlemediği, 1987 yılından bu tarihe kadar kullanılan hatların kazanılmış hak teşkil ettiği ve korunması gerektiği ileri sürülerek bozulması istemiyle Erzincan İdare Mahkemesi'nin 15.11.2017 tarih ve E:2017/528, K:2017/217 sayılı Kararına karşı açılan davada; Danıştay 13. Dairesi E: 201/899, K: 2018/1427 sayılı Kararı'nda; toplu taşıma hatlarının işletme ve işletirme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz bedeli veya kira ücreti ödemedi, herhangi bir ihale veya sözleşme yapmadan İl Trafik Komisyonlarının verdiği kararların kazanılmış hak oluşturmayacağı yönünde karar veren Erzincan İdare Mahkemesi kararını onamıştır.

Yukarıda belirtilen kararlar değerlendirildiğinde; belediyelerin kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksit sayılarını, bilet ve ücret tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirleme yetkisini ihalesiz ve süresiz olarak veremeyeceği söz konusu servis plakalarına yönelik ruhsatların 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamında olduğu 2886 sayılı Kanun'da öngörülen sürelerden daha uzun bir sürenin öngörülmesi ya da hiçbir şekilde süre öngörülmemesi durumunun hukuka aykırılık oluşturacağı anlaşılmaktadır.

Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 29'uncu

maddesinde;

“Büyükşehir belediyeleri dâhilinde daha önce il trafik komisyonları veya valiliklerce alınan karar veya izinlerle elde edilmiş haklar saklıdır” denilmektedir.

Kazanılmış hakkın varlığından söz edebilmek için, bu hakkın yürürlükteki hukuk kurallarına uygun olarak tesis edilen bir işlemle elde edilmiş olması gerekmektedir.

Kurum hesap ve işlemleri üzerinde yapılan incelemelerde, Devlet İhale Kanunu kapsamında olan servis taşımacılığına ilişkin ruhsatların ihale yoluyla verilmesi gerektiği halde Konya Valiliği İl Trafik Komisyon Başkanlığı'nın 05.06.2000 tarih ve 2000/12 numaralı Kararı ile Konya İl Merkezi mülki hudutları dâhilinde servis taşımacılığı için süresiz olarak 740 adet C plaka tahsisi yapıldığı ve aynı Karar ile bu sayının sınırlandırıldığı, anılan Karar doğrultusunda da 2023 yılı itibariyle 733 adet C plakanın aktif olduğu,

İlçe ölçeği uygulamalarına bakıldığında ise, Ereğli ilçesinde 100 adet, Ilgın ilçesinde 40 adet, Akşehir ilçesinde 203 adet, Beyşehir ilçesinde 111 adet, Bozkır ilçesinde 94 adet, Doğanhisar ilçesinde 6 adet, Kulu ilçesinde 123 adet ve Seydişehir ilçesinde 93 adet olmak üzere toplam 770 umum servis aracı plakalarının muhtelif tarihlerde alınan ilçe belediye meclis kararları ile ihalesiz ve süresiz olarak verildiği tespit edilmiştir.

Denetim tespiti sonrasında Kamu idaresi tarafından Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 9'uncu maddesi ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dâhilinde il trafik komisyonunun yetkilerinin ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılacağı, Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 29'uncu maddesinde; *“Büyükşehir belediyeleri dâhilinde daha önce il trafik komisyonları veya valiliklerce alınan karar veya izinlerle elde edilmiş haklar saklıdır.”* hükmüne yer verildiği,

6360 Sayılı Kanun ile belediye sınırlarının il mülki sınırları şeklinde belirlenerek, 31.03.2014 tarihinden itibaren il sınırları içerisindeki toplu taşıma hizmetlerinin de Büyükşehir Belediyesinin sorumluluk alanına girdiği, bu tarihten önce ilçe belediye meclis kararları ile muhtelif tarihlerde tahsis edilen Umum Servis Araç plakalarının bildirilmesi yönünde İlçe Belediye Başkanlıklarına yazılar yazıldığı, bildirilen araçlara da UKOME'nin 11.06.2014 tarih ve 2014/5/1 sayılı kararı ile plaka harf grubu verilerek yeniden tahdit getirildiği,

Konya Büyükşehir Belediyesinin dahli olmadan tahsis edilen bu plakalara yönelik müktesep hak kazanmış olmaları nedeniyle herhangi bir işlem yapılamadığı,

Danıştay 13'üncü Dairesinin E:2018/899, K:2018/1427 sayılı Kararı ile onanan Erzincan İdare Mahkemesinin 15.11.2017 tarih ve E:2017/528, K:2017/217 sayılı Kararı sonrasında davalı hat sahipleri tarafından Anayasa Mahkemesi nezdinde mülkiyet haklarının ihlal edildiğine dair başvuruda buldukları, 04.05.2021 tarih ve 31374 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2018/20720 başvuru numaralı Anayasa Mahkemesi Kararı'nda, "*Anayasa'nın 35. Maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği*"nin hüküm altına alındığı ve Karar'ın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılanma yapılmak üzere Erzincan İdare Mahkemesine gönderildiği ve akabinde Erzincan İdare Mahkemesinin daha önce almış olduğu kararları da iptal ettiği,

Dolayısıyla illerin genelinde yaşanan bu problemin kanun yoluyla çözümlenmesi gerektiği görüş ve kanaatine varıldığı, bu plakalar haricinde yeniden tahsis edilen plakaların ise; Devlet İhale Kanununa göre ihaleye çıkarılarak kiraya verildiği ifade edilmiştir.

Belediyenin yetkisi dahilinde olan bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak olarak verilmesi hukuken mümkün değildir. Mevzuata aykırı olarak tesis edilen ve belirtilen nitelikteki işlemlerin ilgililer yönünden kazanılmış hak doğurması da aynı nedenle mümkün değildir. Aksi takdirde, mevzuata aykırı tesis edilen bir belediye işleminin, bir kanunun dahi üstüne geçmesi, o kanunun uygulanamaması sonucuna yol açacağı da bir gerçektir. Bu hizmetin belediyelerin yetkisi dahilinde yürütülmesi ya da üçüncü kişilere gördürülmesi, söz konusu hizmetin kamu hizmeti olmasına ve bu hizmetin kamu yararı düşüncesine dayandığından, kazanılmış hak adı altında bireysel yararların, kamu yararına üstün tutulması sonucunu doğuracak bir kazanılmış hak anlayışı kabul edilemez.

Dolayısıyla meclis, encümen veya belediye başkanı kararıyla ihalesiz olarak verilen ya da süresiz veya satış şeklinde ihale edilen ya da il trafik komisyonu kararı ile verilen servis plakalarının kazanılmış hak oluşturmayacağı yukarıda belirtilen yargı kararlarıyla sabittir.

Anayasa Mahkemesi ise konuyla ilgili 07/04/2021 tarihli ve 2018/20720 Başvuru Numaralı Kararı'nda özetle; İdarenin uzun yıllardır devam eden ve kişilerde hep devam edeceği kanısı oluşturan toplu ulaşım imtiyazını hak sahipleri tarafından öngörülemez ve mağduriyete yol açacak şekilde makul bir zaman önce bildirilmeden iptal edilmesinin hukuka uygun olmadığına hükmetmiştir.

Sonuç olarak; yukarıda belirtilen mevzuat ve yüksek yargı kararları ışığında, belediyenin yetkisi dahilinde olan bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak olarak verilmesi mümkün görülmemektedir. İdarenin süresi belli olmayan bu hakları kamu yararı ve kanunilik ilkeleri gereği iptal etmesi gerekmektedir. Ancak iptal süreci Anayasa Mahkemesi Kararı'nda da belirtildiği üzere hak sahiplerine mağduriyet yaratmayacak, öngörülebilir bir süre tanınarak başlatılmalıdır.

BULGU 35: Taksi Plakalarının Mevzuata Aykırı Şekilde Verilmesi

Taksi plakalarının 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Karara uygun olarak verilmediği görülmüştür.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun "İl ve İlçe Trafik Komisyonları" başlıklı 12'nci maddesinde; trafik düzeni ve güvenliği yönünden belediye sınırları içinde ticari amaçla çalıştırılacak yolcu ve yük taşıtları ile motorsuz taşıtların çalışma şekil ve şartları, çalıştırılabileceği yerler ile güzergâhlarını tespit etmek ve sayılarını belirlemek görev ve yetki olarak İl ve İlçe Trafik Komisyonlarına verilmiştir.

86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Kararın,

1'inci maddesinde, "*Bu Karar'da amaç; vatandaşın ulaşım ihtiyacını karşılamak üzere toplu taşımacılığın geliştirilmesi, plaka karaborsacılığının ve korsan taşımacılığın önlenmesi, fiilen çalışmakta olan şoför esnafının haklarının korunması maksadıyla taksi, dolmuş, minibüs ve umum servis araçlarına verilecek ticari plakaların sayısı, verilme usul ve esaslarını tespit etmektir.*",

2'nci maddesinde, "*Bu Karar, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 12'nci maddesi hükümlerine göre, İl Trafik komisyonlarınca plaka tahdidi kararı alınan illerde uygulanır.*"

3'üncü maddesinde,

"*Ticari Plaka verilebilmesi için;*

1. Taksi, dolmuş ve minibüslerde; Şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçmiş olduğunu ve sürekli olarak icra ettiğini beyan etmiş ve ilgili meslek odasına, ilgili meslek

odasının bulunmadığı yerlerde ise şoförler odasına üye olmak,

5'inci maddesinde, “*Ticari plaka, kapalı teklif usulü ile aşağıdaki şartlar dikkate alınarak, trafik komisyonunun tespit edeceği esaslara göre verilir.*

a. İlin ihtiyacı dikkate alınarak dağıtılacak ticari plaka sayısı trafik komisyonunca tespit edilecek ticari plakanın serbest piyasadaki tahmini bedelinin %80'ine tekabül eden muhammen bedeli, müracaat şekli, süresi, ihale zamanı ve diğer hususlar mahalli vasıta ve/veya en az iki gazete ile kamuoyuna duyurulur.

b. Tespit edilen ticari plakalar ikişer aylık dönemlerde bir yılda altı defa verilebilir.

c. Kapalı teklif zarfları trafik komisyonları huzurunda açılır ve en yüksek bedeli teklif edenlerde başlamak üzere o dönem için tespit edilen miktarda ticari plaka verilir.” düzenlemeleri yapılmıştır.

Buna göre, taksi plakalarının geçim kaynağı şoförlük mesleği olanlara süresi ve şartları belirtilmek suretiyle ihale edilmesi gerekir.

Danıştay 13'üncü Dairesi'nin Esas No:2014/1735, Karar No: 2014/2859 Kararı'nda; “*dava konusu minibüs hatlarının 10 yıllığına kiraya verilmesine ilişkin 08.01.2013 günlü 3 sayılı belediye encümen kararı ile bu karara dayanılarak 04.02.2013 tarihinde ihaleye çıkarılmasına ilişkin işlem 5393 sayılı yasanın 15. maddesinin (f) ve (p) bentlerinin belediyelere verdiği yetki ve imtiyaz hakkı sınırları içinde kararlar olduğu ve bu yönüyle hukuka uygun olduğu, davacı kooperatifin il trafik komisyonu kararları ile kazanılmış haklarının bulunduğu iddiasına yönelik olarak, toplu taşıma hatlarını işletme ve işletirme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz hakkı bedeli veya kira ücreti ödemedi, il trafik komisyonlarının verdiği kararların kazanılmış hak oluşturacağı iddiasıyla toplu taşıma hatlarının bedelsiz kullanımının söz konusu olamayacağı” denilmektedir.*

Belediye tarafından usulüne uygun şekilde hat tahsislerinin yapıldığı, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun ticari hatların verilme usulünü düzenlemediği, 1987 yılından bu tarihe kadar kullanılan hatların kazanılmış hak teşkil ettiği ve korunması gerektiği ileri sürülerek bozulması istemiyle Erzincan İdare Mahkemesi'nin 15.11.2017 tarih ve E:2017/528, K:2017/217 sayılı Kararına karşı açılan davada; Danıştay 13. Dairesi E: 2018/899, K: 2018/1427 sayılı Kararı'nda; toplu taşıma hatlarının işletme ve işletirme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz bedeli veya kira ücreti ödemedi, herhangi bir ihale veya sözleşme yapmadan İl Trafik

Komisyonlarının verdiği kararların kazanılmış hak oluşturmayacağı yönünde karar veren Erzincan İdare Mahkemesi Kararı'nı onamıştır.

Kazanılmış hakkın varlığından söz edebilmek için, bu hakkın yürürlükteki hukuk kurallarına uygun olarak tesis edilen bir işlemle elde edilmiş olması gerekmektedir.

Kurum hesap ve işlemleri üzerinde yapılan incelemelerde, Konya Kent merkezinde İl Trafik Komisyonununun 03.02.1994 tarih ve 1994/03 karar numarası ile 1100 adet taksi plakası tahsis edilmiş ve bu sayı tahditli hale getirilmiştir. Ancak zaman içerisinde bazı plakaların askıya alınması ve zayi olması sonucu plaka sayıları zamanla azalmıştır. Daha sonrasında zayi olan bu plakalar Ulaşım ve Koordinasyon Merkezinin(UKOME) muhtelif tarihlerde aldığı kararlarla yeniden oluşturulmuştur. 03.12.2008 tarih ve 2008/5 sayılı UKOME kararı ile 685 adet ticari plaka tahsisi süresiz ve ihalesiz olarak yapılmıştır. Diğer taraftan UKOME kararları tahsis edilen bazı ticari plakalar ise Büyükşehir Belediye Meclisinin vermiş olduğu yetki çerçevesinde Büyükşehir Belediye Encümenince 30 yıllığına isteklilere ihale yoluyla verilmiştir. Bu bağlamda, halen kent merkezinde, aktif çalışan taksi sayısı 700 olup bunlardan 685 adedi yukarıda zikredilen UKOME kararı ile ihalesiz ve süresiz olarak verilmişken, 15 adedi ise Büyükşehir Encümenince 30 yıllık süreyle ihale edilmiştir.

Konya ilindeki ilçeler uygulamasına bakıldığında, 272 adet ticari plakanın 2015-2018 yıllarında alınan UKOME kararları doğrultusunda ihalesiz ve süresiz olarak verildiği, 26 adet ticari plakanın ise UKOME kararları doğrultusunda tahsis edilip belediye encümenince ihale edildiği tespit edilmiştir.

Konya merkez uygulamasında, İl Trafik Komisyonu tarafından verilen 685 adet taksi plakasında kira süresinin belirtilmemesi 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 5'inci maddesine aykırılık taşımaktadır. Çünkü anılan Karar'ın 5'inci maddesinin (a) bendinde, ilin ihtiyacı dikkate alınarak dağıtılacak ticari plaka sayısının trafik komisyonunca tespit edilecek ticari plakanın serbest piyasadaki tahmini bedelinin %80'ine tekabül eden muhammen bedelinin, müracaat şeklinin, süresinin, ihale zamanı ve diğer hususların dikkate alınacağı hükmü yer almaktadır.

Denetim tespiti sonrasında Kamu idaresi tarafından Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 9'uncu maddesi ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dâhilinde il trafik komisyonunun

yetkilerinin ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılacağı, Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 29'uncu maddesinde; "*Büyükşehir belediyeleri dâhilinde daha önce il trafik komisyonları veya valiliklerce alınan karar veya izinlerle elde edilmiş haklar saklıdır.*" hükmüne yer verildiği,

6360 sayılı Kanun ile belediye sınırlarının il mülki sınırları şeklinde belirlenerek, 31.03.2014 tarihinden itibaren il sınırları içerisindeki toplu taşıma hizmetlerinin de Büyükşehir Belediyesinin sorumluluk alanına girdiği, bu tarihten önce ilçe belediye meclis kararları ile muhtelif tarihlerde tahsis edilen Ticari Taksi plakalarının bildirilmesi yönünde İlçe Belediye Başkanlıklarına yazılar yazıldığı, bildirilen araçlara da UKOME'nin 11.06.2014 tarih ve 2014/5/1 sayılı kararı ile plaka harf grubu verilerek yeniden tahdit getirildiği,

Konya Büyükşehir Belediyesinin dahli olmadan tahsis edilen bu plakalara yönelik müktesep hak kazanmış olmaları nedeniyle herhangi bir işlem yapılamadığı,

Danıştay 13.Dairesinin E:2018/899, K:2018/1427 sayılı Kararı ile onanan Erzincan İdare Mahkemesinin 15.11.2017 tarih ve E:2017/528, K:2017/217 sayılı Kararı sonrasında davalı hat sahipleri tarafından Anayasa Mahkemesi nezdinde mülkiyet haklarının ihlal edildiğine dair başvuruda buldukları, 04.05.2021 tarih ve 31374 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2018/20720 başvuru numaralı Anayasa Mahkemesi Kararı'nda, "*Anayasa'nın 35. Maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği*"nin hüküm altına alındığı ve Karar'ın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılanma yapılmak üzere Erzincan İdare Mahkemesine gönderildiği ve akabinde Erzincan İdare Mahkemesinin daha önce almış olduğu kararları da iptal ettiği,

Dolayısıyla illerin genelinde yaşanan bu problemin kanun yoluyla çözümlenmesi gerektiği görüş ve kanaatine varıldığı, bu plakalar haricinde yeniden tahsis edilen plakaların ise; Devlet İhale Kanununa göre ihaleye çıkılarak kiraya verildiği ifade edilmiştir.

Belediyenin yetkisi dahilinde olan bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak olarak verilmesi hukuken mümkün değildir. Mevzuata aykırı olarak tesis edilen ve belirtilen nitelikteki işlemlerin ilgililer yönünden kazanılmış hak doğurması da aynı nedenle mümkün değildir. Aksi takdirde, mevzuata aykırı tesis edilen bir belediye işleminin, bir kanunun dahi üstüne geçmesi, o kanunun uygulanamaması sonucuna yol açacağı da bir gerçektir. Bu hizmetin belediyelerin yetkisi dahilinde yürütülmesi ya da üçüncü kişilere gördürülmesi, söz konusu hizmetin kamu hizmeti olmasına ve bu hizmetin kamu yararı düşüncesine dayandığından,

kazanılmış hak adı altında bireysel yararların, kamu yararına üstün tutulması sonucunu doğuracak bir kazanılmış hak anlayışı kabul edilemez.

Dolayısıyla meclis, encümen veya belediye başkanı kararıyla ihalesiz olarak verilen ya da süresiz veya satış şeklinde ihale edilen ya da il trafik komisyonu kararı ile verilen taksi plakalarının kazanılmış hak oluşturmayacağı yukarıda belirtilen yargı kararlarıyla sabittir.

Anayasa Mahkemesi ise konuyla ilgili 07/04/2021 tarihli ve 2018/20720 Başvuru Numaralı Kararı'nda özetle; İdarenin uzun yıllardır devam eden ve kişilerde hep devam edeceği kanısı oluşturan toplu ulaşım imtiyazını hak sahipleri tarafından öngörülemez ve mağduriyete yol açacak şekilde makul bir zaman önce bildirilmeden iptal edilmesinin hukuka uygun olmadığına hükmetmiştir.

Sonuç olarak; yukarıda belirtilen mevzuat ve yüksek yargı kararları ışığında, belediyenin yetkisi dahilinde olan bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak olarak verilmesi mümkün görülmemektedir. İdarenin süresi belli olmayan bu hakları kamu yararı ve kanunilik ilkeleri gereği iptal etmesi gerekmektedir. Ancak iptal süreci Anayasa Mahkemesi Kararı'nda da belirtildiği üzere hak sahiplerine mağduriyet yaratmayacak, öngörülebilir bir süre tanınarak başlatılmalıdır.

BULGU 36: Tarımsal Destekleme Kapsamında Verilen Tohum ve Fidanların Denetimlerinin Eksik Yapılması

Tarımsal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından tarımın desteklenmesi amacıyla yapılan tohum ve fide desteklemelerinin çiftçiler tarafından amacına uygun kullanılıp kullanılmadığının denetiminde eksikler olduğu görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun “Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları” başlıklı 7'inci maddesinde;

“Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak;

büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.

...

Büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunabilirler.”

Hükümleri yer almaktadır.

Yapılan incelemelerde; İdare tarafından tarımsal faaliyetlerin desteklenmesi kapsamında Konya ilinde ikamet eden çiftçilere tohum ve fide desteği verilmektedir. Tohum ve fideler ekim, dikim mevsimine göre hak sahibi çiftçilere teslim edilmektedir.2023 yılı içerisinde 2372 hak sahibi çiftçiye tohum ve fidan teslimleri yapılmış fakat 269 çiftçinin, destekleme kapsamında verilen tohum ve fidanları amacına uygun kullanıp kullanmadığının denetimi yapılmış, 2103 çiftçinin ise denetimi yapılmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, tarımsal destekleme kapsamında verilen tohum ve fidelerin çiftçiler tarafından amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığının etkin denetimi yapılmalıdır.

BULGU 37: Toptancı Halinde İşletmelere Kesilen Cezaların Hukuki Dayanağının Hatalı Olması

Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında kesilmesi gereken cezaların Kabahatler Kanun’una göre kesildiği ve belediyenin mevzuata aykırı işlem yaparak gelir kaybına neden olduğu görülmüştür.

Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun “Yasaklar” başlıklı 13’üncü maddesinde;

“Malların toptan veya perakende ticaretinde;

a) Piyasada darlık yaratmak, fiyatların yükselmesine sebebiyet vermek veya fiyatların düşmesine engel olmak için malların belirli ellerde toplanması, satışından kaçınılması, stoklanması, yok edilmesi, bu amaçla propaganda yapılması veya benzeri davranışlarda bulunulması,

b) Malların, gıda güvenilirliğine, kalite ve standardına, teknik ve hijyenik şartlara aykırı olarak satışa sunulması,

...

g) İşyeri veya satış yerinde izin alınmaksızın değişiklik yapılması veya bu yerlere ilaveler yapılması,

ı) Ölçü ve tartı aletlerinin hileli bir şekilde kullanılması ya da hileli olarak karışık veya standartlara aykırı mal satılması,

i) Toptancı halinde ya da pazar yerindeki işyeri veya satış yeri dışında ya da buralardaki geçiş yollarında mal teşhir edilmesi, satılması, mal veya boş kap bulundurulması,

j) Toptancı halinde veya pazar yerinde, çevreyi rahatsız edecek şekilde satış yapılması, alıcı veya tüketiciye karşı sözlü veya fiilî kötü muamelede bulunulması,

k) Toptancı halinde veya pazar yerinde, atık malzemelerin belirlenen şekilde veya alanlarda toplanmaması ya da satış yeri veya işyerinin temiz tutulmaması,”

Aynı Kanun'un "Cezalar" başlıklı 14'üncü maddesinde;

"Diğer kanunlara göre daha ağır bir ceza gerektirmediği takdirde;

...

b) 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (ğ), (i), (j) ve (k) bentlerine aykırı hareket edenler hakkında beş yüz Türk Lirası,

...

(5) 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (i), (j), (k) ve (l) bentlerine bir takvim yılı içinde iki kez aykırı hareket edenler belediye encümeni kararıyla bir aya kadar faaliyetten men edilir.”

Hükümleri yer almaktadır.

Yukarıdaki mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Kanun'un 13'üncü maddesinde yasaklar tahdidi olarak sayılmış ve bu yasaklara uymayan işletmeler yada kişiler hakkında 14'üncü maddeye göre ceza uygulanacağı belirtilmiştir.

Fakat idarenin yaptığı işlemler incelendiğinde; toptancı halinde yasak hükümlere uymayan işletmelere ve kişilere ilgili kanun hükümlerine göre ceza kesilmeyip Kabahatler Kanun'una göre ceza uygulanmıştır.

Sonuç olarak, İdare toptancı halinde kesilen cezaları ilgili Kanun'a göre kesmeli ve gereken yaptırımları mevzuat hükümlerine göre uygulamalıdır.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK-1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Kurum Tarafından Kiraya Verilen Bazı İşyerlerinin İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Olmadan Faaliyet Göstermesi	2022	Yerine Getirilmedi	"Kurum Tarafından Kiraya Verilen Bazı İşyerlerinin İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Olmadan Faaliyet Göstermesi" başlığıyla bulgu yapılmıştır.
M Plakalı Ticari Minibüs Hatlarının Mevzuata Aykırı Şekilde Verilmesi	2022	Yerine Getirilmedi	"M Plakalı Ticari Minibüs Hatlarının Mevzuata Aykırı Şekilde Verilmesi" başlığıyla bulgu yapılmıştır.
Servis Plakalarının İl Trafik Komisyonu Kararı ve İlçe Belediye Meclis Kararları Doğrultusunda İhalesiz ve Süresiz Verilmesi	2022	Yerine Getirilmedi	"Servis Plakalarının İl Trafik Komisyonu Kararı ve İlçe Belediye Meclis Kararları Doğrultusunda İhalesiz ve Süresiz Verilmesi" başlığıyla bulgu yapılmıştır.
Taksi Plakalarının Mevzuata Aykırı Şekilde Verilmesi	2022	Yerine Getirilmedi	"Taksi Plakalarının Mevzuata Aykırı Şekilde Verilmesi" başlığıyla bulgu yapılmıştır.
Kuruma ait Taşınmazların Yönetiminde ve Satışlarına Yönelik Bedellerin Tahsilatında Mevzuat Hükümlerine Uyulmaması	2022	Yerine Getirilmedi	"Kuruma ait Taşınmazların Yönetiminde ve Satışlarına Yönelik Bedellerin Tahsilatında Mevzuat Hükümlerine Uyulmaması" başlığıyla bulgu yapılmıştır.

Yeni Birim Fiyat Analizlerinde Ticaret ve/veya Sanayi Odasınca Onaylanmamış Faturaların Yerel Rayiç Olarak Kullanılması	2022	Yerine Getirilmedi	"Yeni Birim Fiyat Analizlerinde Ticaret ve/veya Sanayi Odasınca Onaylanmamış Faturaların Yerel Rayiç Olarak Kullanılması" başlığıyla bulgu yapılmıştır.
Süresinde Kapatılmayan Avans ve Kredilerin Olması	2022	Yerine Getirilmedi	"Süresinde Kapatılmayan Avans ve Kredilerin Olması" başlığıyla bulgu yapılmıştır.
Amortisman Ayırma İşleminin Hatalı Yapılması	2022	Yerine Getirilmedi	"Maddi Duran Varlıklar Amortisman İşlemlerinde Hatalar Bulunması" başlığıyla bulgu yapılmıştır.